

TÀI LIỆU ĐÀO TẠO
QUẢN TRỊ HỆ THỐNG LINUX 2

Tài liệu này được biên soạn theo tài liệu giảng dạy của Viện Linux (LPI)

HÀ NỘI 2006

GIỚI THIỆU GIẤY PHÉP CÔNG CỘNG GNU

BẢN DỊCH TIẾNG VIỆT CỦA GIẤY PHÉP CÔNG CỘNG GNU

Đây là bản dịch tiếng Việt không chính thức của Giấy phép Công cộng GNU. Bản dịch này không phải do Tổ chức Phần mềm Tự do ấn hành, và nó không quy định về mặt pháp lý các điều khoản cho các phần mềm sử dụng giấy phép GNU GPL -- chỉ có bản tiếng Anh gốc của GNU GPL mới có tính pháp lý. Tuy nhiên, chúng tôi hy vọng rằng bản dịch này sẽ giúp cho những người nói tiếng Việt hiểu rõ hơn về GNU GPL.

GIẤY PHÉP CÔNG CỘNG GNU (GPL)

Giấy phép công cộng GNU

Phiên bản 2, tháng 6/1991

Copyright (C) 1989, 1991 Free Software Foundation, Inc.

59 Temple Place - Suite 330, Boston, MA 02111-1307, USA

Mọi người đều được phép sao chép và lưu hành bản sao nguyên bản nhưng không được phép thay đổi nội dung của giấy phép này.

Lời nói đầu

Giấy phép sử dụng của hầu hết các phần mềm đều được đưa ra nhằm hạn chế bạn tự do chia sẻ và thay đổi nó. Ngược lại, Giấy phép Công cộng của GNU có mục đích đảm bảo cho bạn có thể tự do chia sẻ và thay đổi phần mềm tự do - tức là đảm bảo rằng phần mềm đó là tự do đối với mọi người sử dụng. Giấy phép Công cộng này áp dụng cho hầu hết các phần mềm của Tổ chức Phần mềm Tự do và cho tất cả các chương trình khác mà tác giả cho phép sử dụng. (Đối với một số phần mềm khác của Tổ chức Phần Mềm Tự do, áp dụng Giấy phép Công cộng Hạn chế của GNU thay cho giấy phép công cộng). Bạn cũng có thể áp dụng nó cho các chương trình của mình.

Khi nói đến phần mềm tự do, chúng ta nói đến sự tự do sử dụng chứ không quan tâm về giá cả. Giấy phép Công cộng của chúng tôi được thiết kế để đảm bảo rằng bạn hoàn toàn tự do cung cấp các bản sao của phần mềm tự do (cũng như kinh doanh dịch vụ này nếu bạn muốn), rằng bạn có thể nhận được mã nguồn nếu bạn có yêu cầu, rằng bạn có thể thay đổi phần mềm hoặc sử dụng các thành phần của phần mềm đó cho những chương trình tự do mới; và rằng bạn biết chắc là bạn có thể làm được những điều này.

Để bảo vệ bản quyền của bạn, chúng tôi cần đưa ra những hạn chế để ngăn chặn những ai chối bỏ quyền của bạn, hoặc yêu cầu bạn chối bỏ quyền của mình. Những hạn chế này cũng

có nghĩa là những trách nhiệm nhất định của bạn khi cung cấp các bản sao phần mềm hoặc khi chỉnh sửa phần mềm đó.

Ví dụ, nếu bạn cung cấp các bản sao của một chương trình, dù miễn phí hay không, bạn phải cho người nhận tất cả các quyền mà bạn có. Bạn cũng phải đảm bảo rằng họ cũng nhận được hoặc tiếp cận được mã nguồn. Và bạn phải thông báo những điều khoản này cho họ để họ biết rõ về quyền của mình.

Chúng tôi bảo vệ quyền của bạn với hai bước: (1) bảo vệ bản quyền phần mềm, và (2) cung cấp giấy phép này để bạn có thể sao chép, lưu hành và/hoặc chỉnh sửa phần mềm một cách hợp pháp.

Ngoài ra, để bảo vệ các tác giả cũng như để bảo vệ chính mình, chúng tôi muốn chắc chắn rằng tất cả mọi người đều hiểu rõ rằng không hề có bảo hành đối với phần mềm tự do này. Nếu phần mềm được chỉnh sửa thay đổi bởi một người khác và sau đó lưu hành, thì chúng tôi muốn những người sử dụng biết rằng phiên bản họ đang có không phải là bản gốc, do đó tất cả những trục trặc do những người khác gây ra hoàn toàn không ảnh hưởng tới uy tín của tác giả ban đầu.

Cuối cùng, bất kỳ một chương trình tự do nào cũng đều thường xuyên có nguy cơ bị đe dọa về giấy phép bản quyền. Chúng tôi muốn tránh nguy cơ khi những người cung cấp lại một chương trình tự do có thể có được giấy phép bản quyền cho bản thân họ, từ đó trở thành độc quyền đối với chương trình đó. Để ngăn ngừa trường hợp này, chúng tôi đã nêu rõ rằng mỗi giấy phép bản quyền hoặc phải được cấp cho tất cả mọi người sử dụng một cách tự do hoặc hoàn toàn không cấp phép.

Dưới đây là những điều khoản và điều kiện rõ ràng đối với việc sao chép, lưu hành và chỉnh sửa.

Những điều khoản và điều kiện đối với việc sao chép, lưu hành và chỉnh sửa

0. Giấy phép này áp dụng cho bất kỳ một chương trình hay sản phẩm nào mà người giữ bản quyền công bố rằng nó có thể được cung cấp trong khuôn khổ những điều khoản của Giấy phép Công cộng này. Từ “Chương trình” dưới đây có nghĩa là tất cả các chương trình hay sản phẩm như vậy, và “sản phẩm dựa trên Chương trình” có nghĩa là Chương trình hoặc bất kỳ một sản phẩm nào bắt nguồn từ chương trình đó tuân theo luật bản quyền, nghĩa là một sản phẩm dựa trên Chương trình hoặc một phần của nó, đúng nguyên bản hoặc có một số chỉnh sửa và/hoặc được dịch ra một ngôn ngữ khác. (Dưới đây, việc dịch cũng được hiểu trong khái niệm “chỉnh sửa”). Mỗi người được cấp phép được gọi là “bạn”.

Trong Giấy phép này không đề cập tới các hoạt động khác ngoài việc sao chép, lưu hành và chỉnh sửa; chúng nằm ngoài phạm vi của giấy phép này. Hành động chạy chương trình không bị hạn chế, và những kết quả từ việc chạy chương trình chỉ được đề cập tới nếu nội dung của nó tạo thành một sản phẩm dựa trên chương trình (độc lập với việc chạy chương trình). Điều này đúng hay không là phụ thuộc vào Chương trình.

1. Bạn có thể sao chép và lưu hành những phiên bản nguyên bản của mã nguồn Chương trình đúng như khi bạn nhận được, qua bất kỳ phương tiện phân phối nào, với điều kiện trên mỗi bản sao bạn đều kèm theo một ghi chú bản quyền rõ ràng và từ chối bảo hành; giữ nguyên tất cả các ghi chú về Giấy phép và về việc không có bất kỳ một sự bảo hành nào; và cùng với Chương trình bạn cung cấp cho người sử dụng một bản sao của Giấy phép này.

Bạn có thể tính phí cho việc chuyển giao bản sao, và tùy theo quyết định của mình bạn có thể cung cấp bảo hành để đổi lại với chi phí mà bạn đã tính.

2. Bạn có thể chỉnh sửa bản sao của bạn hoặc các bản sao của Chương trình hoặc của bất kỳ phần nào của nó, từ đó hình thành một sản phẩm dựa trên Chương trình, và sao chép cũng như lưu hành sản phẩm đó hoặc những chỉnh sửa đó theo điều khoản trong Mục 1 ở trên, với điều kiện bạn đáp ứng được những điều kiện dưới đây:

a) Bạn phải có ghi chú rõ ràng trong những tập tin đã chỉnh sửa là bạn đã chỉnh sửa nó, và ngày tháng của bất kỳ một thay đổi nào.

b) Bạn phải cấp phép miễn phí cho tất cả các bên thứ ba đối với các sản phẩm bạn cung cấp hoặc phát hành, bao gồm Chương trình nguyên bản, từng phần của nó hay các sản phẩm dựa trên Chương trình hay dựa trên từng phần của Chương trình, theo những điều khoản của Giấy phép này.

c) Nếu chương trình đã chỉnh sửa thường đọc lệnh tương tác trong khi chạy, bạn phải thực hiện sao cho khi bắt đầu chạy để sử dụng tương tác theo cách thông thường nhất phải có một thông báo bao gồm bản quyền và thông báo về việc không có bảo hành (hoặc thông báo bạn là người cung cấp bảo hành), và rằng người sử dụng có thể cung cấp lại Chương trình theo những điều kiện này, và thông báo để người sử dụng có thể xem bản sao của Giấy phép này. (Ngoại lệ: nếu bản thân Chương trình là tương tác nhưng không có một thông báo nào như trên, thì sản phẩm của bạn dựa trên Chương trình đó cũng không bắt buộc phải có thông báo như vậy).

Những yêu cầu trên áp dụng cho toàn bộ các sản phẩm chỉnh sửa. Nếu có những phần của sản phẩm rõ ràng không bắt nguồn từ Chương trình, và có thể được xem là độc lập và riêng biệt, thì Giấy phép này và các điều khoản của nó sẽ không áp dụng cho những phần đó khi

bạn cung cấp chúng như những sản phẩm riêng biệt. Nhưng khi bạn cung cấp những phần đó như những phần nhỏ trong cả một sản phẩm dựa trên Chương trình, thì việc cung cấp này phải tuân theo những điều khoản của Giấy phép này, cho phép những người được cấp phép có quyền đối với toàn bộ sản phẩm, cũng như đối với từng phần trong đó, bất kể ai đã viết nó.

Như vậy, điều khoản này không nhằm mục đích xác nhận quyền hoặc tranh giành quyền của bạn đối với những sản phẩm hoàn toàn do bạn viết; mà mục đích của nó là nhằm thi hành quyền kiểm soát đối với việc cung cấp những sản phẩm bắt nguồn hoặc tổng hợp dựa trên Chương trình.

Ngoài ra, việc kết hợp thuần túy Chương trình (hoặc một sản phẩm dựa trên Chương trình) với một sản phẩm không dựa trên Chương trình với mục đích lưu trữ hoặc quảng bá không đưa sản phẩm đó vào trong phạm vi áp dụng của Giấy phép này.

3. Bạn có thể sao chép và cung cấp Chương trình (hoặc một sản phẩm dựa trên Chương trình, nêu trong Mục 2) dưới hình thức mã đã biên dịch hoặc dạng có thể thực thi được trong khuôn khổ các điều khoản nêu trong Mục 1 và 2 ở trên, nếu như bạn:

a) Kèm theo đó một bản mã nguồn dạng đầy đủ có thể biên dịch được theo các điều khoản trong Mục 1 và 2 nêu trên trong một môi trường trao đổi phần mềm thông thường; hoặc,

b) Kèm theo đó một đề nghị có hạn trong ít nhất 3 năm, theo đó cung cấp cho bất kỳ một bên thứ ba nào một bản sao đầy đủ của mã nguồn tương ứng, và phải được cung cấp với giá chi phí không cao hơn giá chi phí vật lý của việc cung cấp theo các điều khoản trong Mục 1 và 2 nêu trên trong một môi trường trao đổi phần mềm thông thường; hoặc

c) Kèm theo đó thông tin bạn đã nhận được để đề nghị cung cấp mã nguồn tương ứng. (Phương án này chỉ được phép đối với việc cung cấp phi thương mại và chỉ với điều kiện nếu bạn nhận được Chương trình dưới hình thức mã đã biên dịch hoặc dạng có thể thực thi được cùng với lời đề nghị như vậy, theo phần b trong điều khoản nêu trên).

Mã nguồn của một sản phẩm là một dạng ưu tiên của sản phẩm dành cho việc chỉnh sửa nó. Với một sản phẩm có thể thi hành, mã nguồn hoàn chỉnh có nghĩa là tất cả các mã nguồn cho các môđun trong sản phẩm đó, cộng với tất cả các tệp tin định nghĩa giao diện đi kèm với nó, cộng với các hướng dẫn dùng để kiểm soát việc biên dịch và cài đặt các tệp thi hành. Tuy nhiên, một ngoại lệ đặc biệt là mã nguồn không cần chứa bất kỳ một thứ gì mà bình thường được cung cấp (từ nguồn khác hoặc hình thức nhị phân) cùng với những thành

phần chính (chương trình biên dịch, nhân, và những phần tương tự) của hệ điều hành mà các chương trình chạy trong đó, trừ khi bản thân thành phần đó lại đi kèm với một tệp thi hành.

Nếu việc cung cấp lưu hành mã đã biên dịch hoặc tập tin thi hành được thực hiện qua việc cho phép tiếp cận và sao chép từ một địa điểm được chỉ định, thì việc cho phép tiếp cận tương đương tới việc sao chép mã nguồn từ cùng địa điểm cũng được tính như việc cung cấp mã nguồn, mặc dù thậm chí các bên thứ ba không bị buộc phải sao chép mã nguồn cùng với mã đã biên dịch.

4. Bạn không được phép sao chép, chỉnh sửa, cấp phép hoặc cung cấp Chương trình trừ phi phải tuân thủ một cách chính xác các điều khoản trong Giấy phép. Bất kỳ ý định sao chép, chỉnh sửa, cấp phép hoặc cung cấp Chương trình theo cách khác đều làm mất hiệu lực và tự động huỷ bỏ quyền của bạn trong khuôn khổ Giấy phép này. Tuy nhiên, các bên đã nhận được bản sao hoặc quyền từ bạn với Giấy phép này sẽ không bị huỷ bỏ giấy phép nếu các bên đó vẫn tuân thủ đầy đủ các điều khoản của giấy phép.

5. Bạn không bắt buộc phải chấp nhận Giấy phép này khi bạn chưa ký vào đó. Tuy nhiên, không có gì khác đảm bảo cho bạn được phép chỉnh sửa hoặc cung cấp Chương trình hoặc các sản phẩm bắt nguồn từ Chương trình. Những hành động này bị luật pháp nghiêm cấm nếu bạn không chấp nhận Giấy phép này. Do vậy, bằng việc chỉnh sửa hoặc cung cấp Chương trình (hoặc bất kỳ một sản phẩm nào dựa trên Chương trình), bạn đã thể hiện sự chấp thuận đối với Giấy phép này, cùng với tất cả các điều khoản và điều kiện đối với việc sao chép, cung cấp hoặc chỉnh sửa Chương trình hoặc các sản phẩm dựa trên nó.

6. Mỗi khi bạn cung cấp lại Chương trình (hoặc bất kỳ một sản phẩm nào dựa trên Chương trình), người nhận sẽ tự động nhận được giấy phép từ người cấp phép đầu tiên cho phép sao chép, cung cấp và chỉnh sửa Chương trình theo các điều khoản và điều kiện này. Bạn không thể áp đặt bất cứ hạn chế nào khác đối với việc thực hiện quyền của người nhận đã được cấp phép từ thời điểm đó. Bạn cũng không phải chịu trách nhiệm bắt buộc các bên thứ ba tuân thủ theo Giấy phép này.

7. Nếu như, theo quyết định của toà án hoặc với những bằng chứng về việc vi phạm bản quyền hoặc vì bất kỳ lý do nào khác (không giới hạn trong các vấn đề về bản quyền), mà bạn phải tuân theo các điều kiện (nêu ra trong lệnh của toà án, biên bản thoả thuận hoặc ở nơi khác) trái với các điều kiện của Giấy phép này, thì chúng cũng không thể miễn cho bạn khỏi những điều kiện của Giấy phép này. Nếu bạn không thể đồng thời thực hiện các nghĩa vụ của mình trong khuôn khổ Giấy phép này và các nghĩa vụ thích đáng khác, thì hậu quả

là bạn hoàn toàn không được cung cấp Chương trình. Ví dụ, nếu trong giấy phép bản quyền không cho phép những người nhận được bản sao trực tiếp hoặc gián tiếp qua bạn có thể cung cấp lại Chương trình thì trong trường hợp này cách duy nhất bạn có thể thoả mãn cả hai điều kiện là hoàn toàn không cung cấp Chương trình.

Nếu bất kỳ một phần nào trong điều khoản này không có hiệu lực hoặc không thể thi hành trong một hoàn cảnh cụ thể, thì sẽ cân đối áp dụng các điều khoản, và toàn bộ điều khoản sẽ được áp dụng trong những hoàn cảnh khác.

Mục đích của điều khoản này không nhằm buộc bạn phải vi phạm bất kỳ một bản quyền nào hoặc các quyền sở hữu khác hoặc tranh luận về giá trị hiệu lực của bất kỳ quyền hạn nào như vậy; mục đích duy nhất của điều khoản này là nhằm bảo vệ sự toàn vẹn của hệ thống cung cấp phần mềm tự do đang được thực hiện với giấy phép công cộng. Nhiều người đã đóng góp rất nhiều vào sự đa dạng của các phần mềm tự do được cung cấp thông qua hệ thống này với sự tin tưởng rằng hệ thống được sử dụng một cách thống nhất; tác giả/người cung cấp có quyền quyết định rằng họ có mong muốn cung cấp phần mềm thông qua hệ thống nào khác hay không, và người được cấp phép không thể có ảnh hưởng tới sự lựa chọn này.

Điều khoản này nhằm làm rõ những hệ quả của các phần còn lại của Giấy phép này.

8. Nếu việc cung cấp và/hoặc sử dụng Chương trình bị cấm ở một số nước nhất định bởi quy định về bản quyền, người giữ bản quyền gốc đã đưa Chương trình vào dưới Giấy phép này có thể bổ sung một điều khoản hạn chế việc cung cấp ở những nước đó, nghĩa là việc cung cấp chỉ được phép ở các nước không bị liệt kê trong danh sách hạn chế. Trong trường hợp này, Giấy phép đưa vào những hạn chế được ghi trong nội dung của nó.

9. Tổ chức Phần mềm Tự do có thể theo thời gian công bố những phiên bản chỉnh sửa và/hoặc phiên bản mới của Giấy phép Công cộng. Những phiên bản đó sẽ đồng nhất với tinh thần của phiên bản hiện này, nhưng có thể khác ở một số chi tiết nhằm giải quyết những vấn đề hay những lo ngại mới.

Mỗi phiên bản sẽ có một mã số phiên bản riêng. Nếu Chương trình và "bất kỳ một phiên bản nào sau đó" có áp dụng một phiên bản Giấy phép cụ thể, bạn có quyền lựa chọn tuân theo những điều khoản và điều kiện của phiên bản giấy phép đó hoặc của bất kỳ một phiên bản nào sau đó do Tổ chức Phần mềm Tự do công bố. Nếu Chương trình không nêu cụ thể mã số phiên bản giấy phép, bạn có thể lựa chọn bất kỳ một phiên bản nào đã từng được công bố bởi Tổ chức Phần mềm Tự do.

10. Nếu bạn muốn kết hợp các phần của Chương trình vào các chương trình tự do khác mà điều kiện cung cấp khác với chương trình này, hãy viết cho tác giả để được phép. Đối với các phần mềm được cấp bản quyền bởi Tổ chức Phần mềm Tự do, hãy đề xuất với tổ chức này; đôi khi chúng tôi cũng có những ngoại lệ. Quyết định của chúng tôi sẽ dựa trên hai mục tiêu là bảo hộ tình trạng tự do của tất cả các sản phẩm bắt nguồn từ phần mềm tự do của chúng tôi, và thúc đẩy việc chia sẻ và tái sử dụng phần mềm nói chung.

KHÔNG BẢO HÀNH

DO CHƯƠNG TRÌNH ĐƯỢC CẤP PHÉP MIỄN PHÍ NÊN KHÔNG CÓ MỘT CHẾ ĐỘ BẢO HÀNH NÀO TRONG MỨC ĐỘ CHO PHÉP CỦA LUẬT PHÁP. TRỪ KHI ĐƯỢC CÔNG BỐ KHÁC ĐI BẰNG VĂN BẢN, NHỮNG NGƯỜI GIỮ BẢN QUYỀN VÀ/HOẶC CÁC BÊN CUNG CẤP CHƯƠNG TRÌNH NGUYÊN BẢN SẼ KHÔNG BẢO HÀNH DƯỚI BẤT KỲ HÌNH THỨC NÀO, BAO GỒM NHƯNG KHÔNG GIỚI HẠN TRONG CÁC HÌNH THỨC BẢO HÀNH ĐỐI VỚI TÍNH THƯƠNG MẠI CŨNG NHƯ TÍNH THÍCH HỢP CHO MỘT MỤC ĐÍCH CỤ THỂ. BẠN LÀ NGƯỜI CHỊU TOÀN BỘ RỦI RO VỀ CHẤT LƯỢNG CŨNG NHƯ VIỆC VẬN HÀNH CHƯƠNG TRÌNH. TRONG TRƯỜNG HỢP CHƯƠNG TRÌNH CÓ KHIÊM KHUYẾT, BẠN PHẢI CHỊU TOÀN BỘ CHI PHÍ CHO NHỮNG DỊCH VỤ SỬA CHỮA CẦN THIẾT.

TRONG TẤT CẢ CÁC TRƯỜNG HỢP TRỪ KHI CÓ YÊU CẦU CỦA LUẬT PHÁP HOẶC CÓ THỎA THUẬN BẰNG VĂN BẢN, NHỮNG NGƯỜI CÓ BẢN QUYỀN HOẶC BẤT KỲ MỘT BÊN NÀO CHÍNH SỬA VÀ/HOẶC CUNG CẤP LẠI CHƯƠNG TRÌNH TRONG CÁC ĐIỀU KIỆN NHƯ ĐÃ NÊU TRÊN ĐỀU KHÔNG CÓ TRÁCH NHIỆM VỚI BẠN VỀ CÁC LỖI HỒNG HÓC, BAO GỒM CÁC LỖI CHUNG HAY ĐẶC BIỆT, NGẪU NHIÊN HAY TẤT YẾU NẢY SINH DO VIỆC SỬ DỤNG HOẶC KHÔNG SỬ DỤNG ĐƯỢC CHƯƠNG TRÌNH (BAO GỒM NHƯNG KHÔNG GIỚI HẠN TRONG VIỆC MẤT DỮ LIỆU, DỮ LIỆU THIẾU CHÍNH XÁC HOẶC CHƯƠNG TRÌNH KHÔNG VẬN HÀNH ĐƯỢC VỚI CÁC CHƯƠNG TRÌNH KHÁC), THẬM CHÍ CẢ KHI NGƯỜI CÓ BẢN QUYỀN VÀ CÁC BÊN KHÁC ĐÃ ĐƯỢC THÔNG BÁO VỀ KHẢ NĂNG XẢY RA NHỮNG THIỆT HẠI ĐÓ.

KẾT THÚC CÁC ĐIỀU KIỆN VÀ ĐIỀU KHOẢN.

Áp dụng những điều khoản trên như thế nào đối với chương trình của bạn

Nếu bạn xây dựng một chương trình mới, và bạn muốn cung cấp một cách tối đa cho công chúng sử dụng, thì biện pháp tốt nhất để đạt được điều này là phát triển chương trình đó

thành phần mềm tự do để ai cũng có thể cung cấp lại và thay đổi theo những điều khoản như trên.

Để làm được việc này, hãy đính kèm những thông báo như sau cùng với chương trình của mình. An toàn nhất là đính kèm chúng trong phần đầu của tập tin mã nguồn để thông báo một cách hiệu quả nhất về việc không có bảo hành; và mỗi tệp tin đều phải có ít nhất một dòng về “bản quyền” và trở đến toàn bộ thông báo.

Một dòng đề tên chương trình và nội dung của nó.

Bản quyền (C) năm, tên tác giả.

Chương trình này là phần mềm tự do, bạn có thể cung cấp lại và/hoặc chỉnh sửa nó theo những điều khoản của Giấy phép Công cộng của GNU do Tổ chức Phần mềm Tự do công bố; phiên bản 2 của Giấy phép, hoặc bất kỳ một phiên bản sau đó (tùy sự lựa chọn của bạn).

Chương trình này được cung cấp với hy vọng nó sẽ hữu ích, tuy nhiên KHÔNG CÓ BẤT KỲ MỘT BẢO HÀNH NÀO; thậm chí kể cả bảo hành về KHẢ NĂNG THƯỜNG MẠI hoặc TÍNH THÍCH HỢP CHO MỘT MỤC ĐÍCH CỤ THỂ. Xin xem Giấy phép Công cộng của GNU để biết thêm chi tiết.

Bạn phải nhận được một bản sao của Giấy phép Công cộng của GNU kèm theo chương trình này; nếu bạn chưa nhận được, xin gửi thư về Tổ chức Phần mềm Tự do, 59 Temple Place - Suite 330, Boston, MA 02111-1307, USA.

Xin hãy bổ sung thông tin về địa chỉ liên lạc của bạn (thư điện tử và bưu điện).

Nếu chương trình chạy tương tác, hãy đưa một thông báo ngắn khi bắt đầu chạy chương trình như sau:

Gnomovision phiên bản 69, Copyright (C) năm, tên tác giả.

Gnomovision HOÀN TOÀN KHÔNG CÓ BẢO HÀNH; để xem chi tiết hãy gõ `show w'. Đây là một phần mềm miễn phí, bạn có thể cung cấp lại với những điều kiện nhất định, gõ `show c' để xem chi tiết.

Giả thiết lệnh `show w' và `show c' cho xem những phần tương ứng trong Giấy phép Công cộng. Tất nhiên những lệnh mà bạn dùng có thể khác với `show w' và `show c'; những lệnh này có thể là nhân chuột hoặc lệnh trong thanh công cụ - tùy theo chương trình của bạn.

Bạn cũng cần phải lấy chữ ký của người phụ trách (nếu bạn là người lập trình) hoặc của trường học (nếu có) xác nhận từ chối bản quyền đối với chương trình. Sau đây là ví dụ:

Yoyodyne, Inc., tại đây từ chối tất cả các quyền lợi bản quyền đối với chương trình `Gnomovision' viết bởi James Hacker.

Chữ ký của Ty Coon, 1 April 1989

Ty Coon, Phó Tổng Giám đốc.

Giấy phép Công cộng này không cho phép đưa chương trình của bạn vào trong các chương trình độc quyền. Nếu chương trình của bạn là một thư viện thủ tục phụ, bạn có thể thấy nó hữu ích hơn nếu cho thư viện liên kết với các ứng dụng độc quyền. Nếu đây là việc bạn muốn làm, hãy sử dụng Giấy phép Công cộng Hạn chế của GNU thay cho Giấy phép này.

GIỚI THIỆU

Giới thiệu tài liệu

Tài liệu Quản trị hệ thống Linux là cuốn giáo trình bổ ích, được xây dựng với mục đích chuyển tải các kiến thức hết sức cơ bản nhưng cần thiết đối với các học viên, đặc biệt là đối với những người làm công tác giảng dạy.

Được biên soạn dựa trên bộ giáo trình của Học viện Linux LPI (Linux Professional Institute). Đây là bộ giáo trình được biên soạn một cách công phu, tỉ mỉ và khoa học, dùng cho việc đào tạo và ôn luyện các chứng chỉ LPI của Học viện Linux.

Do đang trong quá trình xây dựng hệ thống giáo trình và bài giảng một cách khoa học và chuyên nghiệp. Vì vậy, trong quá trình dịch và biên soạn tài liệu không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong được sự đóng góp ý kiến của người đọc để tài liệu ngày càng được hoàn chỉnh hơn.

Hi vọng trong thời gian tới, cùng với sự cộng tác chặt chẽ giữa RedHat và Công ty ISE, chúng tôi sẽ xây dựng được bộ giáo trình hoàn chỉnh, khoa học và phong phú hơn.

Nhóm tác giả xin chân thành cảm ơn và chúc cho người đọc có được một khoá học bổ ích.

Nhóm tác giả Công ty ISE

Giới thiệu chương trình đào tạo ISE Linux

Chương trình đào tạo ISE Linux bao gồm 3 khoá học:

- Linux Cơ bản (Basic Course)
- Linux Trung cấp (Intermediate Course)
- Linux Nâng cao (Advanced Course)

Với 03 khoá ISE Linux này, lượng kiến thức đem lại cho học viên là đủ để có thể tham gia vào các kỳ thi đạt chứng chỉ quốc tế như Chứng chỉ LPI, Chứng chỉ RedHat, ...

Các quy ước của tài liệu

Các câu lệnh và tên file sẽ được hiển thị bằng chữ bôi đậm.

Ký hiệu <> được sử dụng để biểu thị các tham số không phải là tham số lựa chọn

Ký hiệu [] biểu thị các tham số lựa chọn

Câu lệnh có thể được đánh trực tiếp trong cửa sổ shell và được làm nổi bật như sau

Câu lệnh

hoặc

 câu lệnh

MỤC LỤC

NHÂN LINUX.....	17
1. Khái niệm nhân.....	17
2. Nhân Modular.....	18
3. Biên dịch lại nhân.....	19
3.1 Giải nén mã nguồn.....	19
3.2 Cấu hình nhân.....	20
3.3 Dịch nhân.....	22
3.4 Cài đặt một nhân mới.....	24
3.5 Phiên bản nhân đầy đủ.....	25
3.6 Khởi tạo Ramdisks.....	26
3.7 Lựa chọn.....	26
3.8 Chạy lại LILO.....	26
4. Thực hành.....	27
KHỞI ĐỘNG LINUX.....	28
Tổng quan.....	28
1. Tìm hiểu các mức thực thi (Runlevels).....	28
2. inittab.....	30
3. GRUB - GRand Unified Bootloader.....	33
4. Từ khởi động đến bash.....	34
5. Thực hành.....	36
QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM.....	37
1. Tạo người dùng mới.....	37
2. Làm việc với nhóm.....	38

3. File cấu hình.....	40
4. Các tham số lựa chọn của câu lệnh.....	43
5. Sửa thiết lập mặc định và tài khoản.....	44
6. Thực hành	47
CẤU HÌNH MẠNG	49
1. The Network Interface	49
2. Thông tin máy chủ (Host Information).....	50
3. Khởi động (Start) và dừng (Stop) mạng	52
4. Định tuyến.....	54
5. Các công cụ mạng.....	57
6. Thực hành	60
MẠNG TCP/IP	62
1. Số nhị phân và Dotted Quad	62
2. Địa chỉ Broadcast, địa chỉ mạng và netmask.....	63
3. Lớp mạng	65
4. Subnets.....	67
5. Họ giao thức TCP/IP.....	69
6. Các dịch vụ và các cổng trong TCP/IP.....	71
7. Thực hành	74
CÁC DỊCH VỤ MẠNG.....	75
1. Tiến trình nền inetd (cũ)	75
2. Tiến trình nền xinetd.....	77
3. TCP wrappers.....	78
4. Thiết lập NFS.....	79
5. SMB và NMB	80

6. Các dịch vụ DNS	83
8. Máy chủ Apaches.....	89
9. Thực hành	91
BASH SCRIPTING	94
1. Môi trường bash.....	94
2. Các yếu tố cần thiết Scripting.....	96
3. Các ước lượng logic.....	98
4. Vòng lặp.....	99
5. Đầu vào do người dùng nhập.....	101
6. Làm việc với số.....	102
7. Thực hành	104
BẢO MẬT	106
1. Bảo mật địa phương.....	106
2. An ninh mạng.....	109
3. Shell an toàn.....	114
4. Cấu hình thời gian.....	116
5. Bảo mật nhân	118
QUẢN TRỊ HỆ THỐNG LINUX.....	122
Tổng quan	122
1. Logfiles và các file cấu hình.....	122
2. Các tiện ích nhật ký	124
3. Các công việc tự động (Automatic Tasks).....	126
4. Sao lưu và nén.....	129
5. Tài liệu	131
5. Thực hành	135

CÀI ĐẶT PPP	137
1. Serial Modems	137
2. Cấu hình quay số (dialup).....	138
3. pppd và chat	139
4. PPPD peers.....	140
5. Wvdial.....	141
IN ẤN	143
1. Bộ lọc (Filters) và gs.....	143
2. Máy in và hàng đợi in	143
3. Các công cụ in ấn.....	144
4. Các file cấu hình	146
5. Thực hành	151

NHÂN LINUX

1. Khái niệm nhân

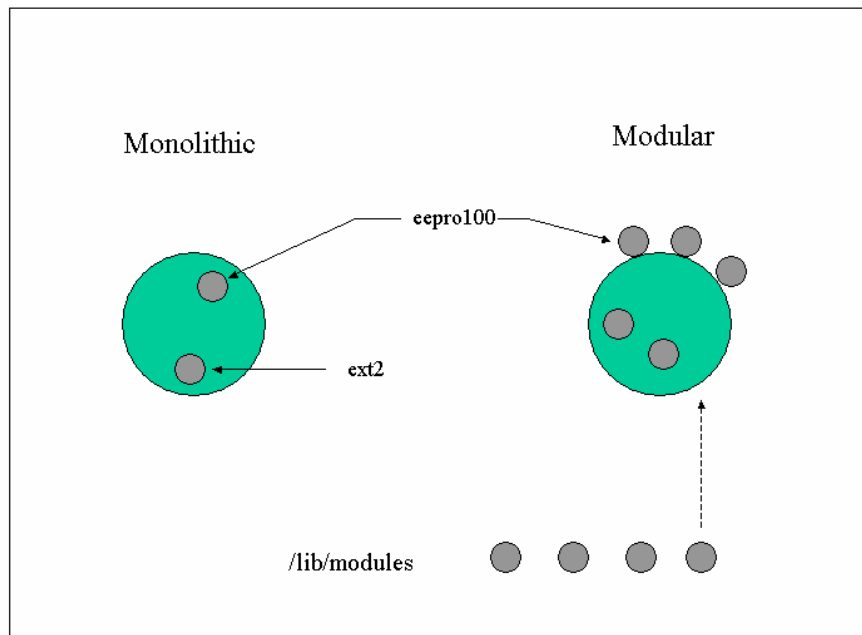
Có 2 kiểu nhân Linux, đó là:

A: Nguyên khối (Monolithic)

Là một loại nhân hỗ trợ tất cả các phần cứng, network và filesystem, được biên dịch vào trong một file image đơn.

B: Hỗ trợ module (Modular)

Là loại nhân chứa một số trình điều khiển, được biên dịch như là các file đối tượng mà nhân linux có thể tải vào và xóa khi được yêu cầu. Loadable modules được đặt trong thư mục **/lib/modules**.

Ưu điểm của loại modular kernel là không cần phải dịch lại khi cắm thêm phần cứng hoặc thay thế phần cứng, nhanh, tiện và đáp ứng được hầu hết các trường hợp sử

NHÂN LINUX

dụng. Monolithic có ưu điểm so với modular kernel chính ở đặc điểm không thể nạp thêm module mới vào nhân. Trong những hệ thống nhạy cảm, monolithic kernel kết hợp với việc không cài đặt trình biên dịch sẽ hạn chế hacker rất nhiều trong việc sử dụng những module điều khiển dạng backdoor ở mức nhân.

2. Nhân Modular

Rất nhiều thành phần của nhân linux có thể biên dịch như là các modules và các module này có thể tải vào hoặc xóa khi cần thiết.

- Các module cho nhân linux được lưu trong: `/lib/modules/<kernel-version>`.
- Các thành phần tốt nhất để module hóa là các thành phần không cần cho quá trình boot máy, ví dụ các thiết bị ngoại vi và hệ thống và hệ thống file phụ.
- Các module của nhân linux được điều khiển bằng các tiện ích nằm trong gói modutils
 - *lsmod*
 - *rmmod*
 - *insmod*
 - *modprobe*
 - *modinfo*

Nhiều module phụ thuộc vào sự có mặt của module khác. File lưu thông tin về các module phụ thuộc `/lib/modules/<kernel-version>/modules.dep` được sinh ra bởi lệnh **depmod**. Lệnh này được thực thi bởi **sript rs.syinit** khi boot máy.

-- **modprobe** sẽ tải tất cả các module và các module phụ thuộc sẽ được liệt kê trong **modules.dep**

-- `/etc/modules.conf` dùng để lưu các tham số module (IRQ và IO ports) nhưng thường chứa một danh sách các bí danh (alias). Những bí danh cho phép ứng dụng tham chiếu đến thiết bị bằng một tên thông dụng. Ví dụ thiết bị ethernet đầu tiên luôn gọi là eth0 và không dùng tên của trình điều khiển cụ thể.

Hình 1: Ví dụ file `/etc/modules.conf`:

```
alias eth0 e100
alias usb-core usb-uhc
alias sound-slot-0 i810_audio
alias char-major-108 ppp_generic
alias ppp-compress-18 ppp_mppe

# 100Mbps full duplex
options eth0 e100_speed_duplex=4
```

3. Biên dịch lại nhân

3.1 Giải nén mã nguồn

Mã nguồn của nhân linux lưu trong thư mục `/usr/src/linux`, thư mục này là một liên kết mềm tới thư mục `/usr/src/(kernel-version)`. Khi giải nén mã nguồn của nhân mới nên:

- Xóa liên kết mềm tới thư mục chứa mã nguồn nhân cũ.

```
 rm linux
```

Mã nguồn của nhân đóng gói dưới dạng gói RPM thường tạo ra một liên kết tên là **linux-2-4**

- Giải nén mã nguồn mới (e.g linux-2.4.20.tar.bz2)

```
 tar xjf linux-2.4.29.tar.bz2
```

NHÂN LINUX

Chú ý: Nhân phiên bản 2.2 tạo ra thư mục tên *linux* chứ không phải *linux-version*. Do đó bước 1 là rất quan trọng, ngoài ra có thể nghi ngờ mã nguồn cũ bằng mã nguồn nhân mới. Từ nhân phiên bản 2.4 trở đi, tên thư mục là *linux-version*.

- Tạo một liên kết mềm tên là *linux* từ thư mục mới vừa được tạo


```
ln -s linux-2.4.20 linux
```

- Đến đây, nhân đã sẵn sàng cho việc cấu hình, nhưng chúng ta phải chắc chắn rằng, tất cả file nhị phân cũ đã được xóa khỏi thư mục chứa mã nguồn của nhân, để xóa các file nhị phân hãy dùng lệnh **make mrproper**.

3.2 Cấu hình nhân

Đầu tiên soạn thảo file **Makefile** và thiết lập biến “EXTRAVERSION” khác với các phiên bản đã có:

```
VERSION = 2
```

```
PATCHLEVEL = 4
```

```
SUBLEVEL = 20
```

```
EXTRAVERSION = -test
```

Bây giờ là lúc cấu hình cho nhân linux, công việc cơ bản của việc cấu hình là tạo một file có tên gọi **.config** bằng cách: từ thư mục **/usr/src/linux** thực hiện một trong các lệnh sau:

```
make menuconfig
```

```
make xconfig
```

```
make config
```

NHÂN LINUX

Tất cả các lệnh này sẽ ghi vào file `/usr/src/linux/.config`

Thông thường để dễ dàng trong việc cấu hình một nhân mới sử dụng file `.config` cũ bằng cách sử dụng lệnh ***make oldconfig***. Lệnh này sẽ chỉ nhắc người dùng những đặc tính mới trong cây thư mục mã nguồn của nhân (nếu nhân mới hơn hoặc nhân được sửa chữa)..

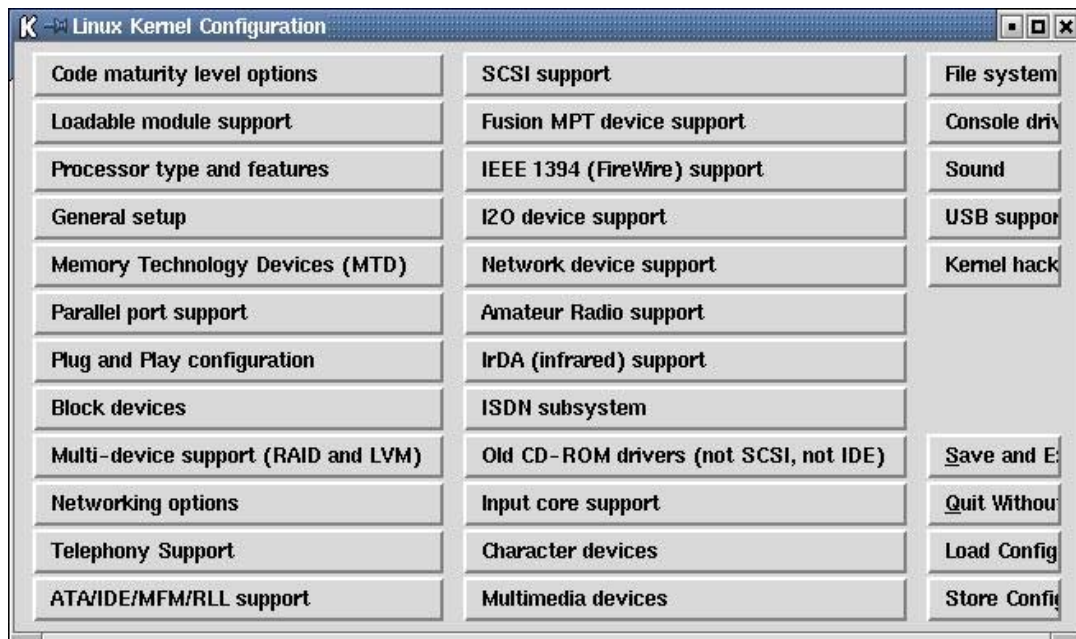
Chú ý: một số dòng linux (distributions linux) ví dụ RedHat có một thư mục **configs** con chứa các file config với các thông số cấu hình được thiết lập trước.

Để kích hoạt các tính năng nhân (với **make menuconfig**) bạn sẽ phải nhập category mức cao nhất bằng cách chuyển các phím mũi tên và bấm enter để truy cập vào category mong muốn. Trong category cụ thể, bấm thanh dấu cách sẽ làm thay đổi nhân hỗ trợ đối với một đặc tính hoặc một driver

Các khả năng hỗ trợ là

- Hỗ trợ (biên dịch tĩnh) [*****]
- modular (biên dịch động) [**M**]
- không hỗ trợ [**]**

Các lựa chọn giống như trên cũng có thể sử dụng đối với các chế độ **config** và **xconfig**.

Hình2: *make xconfig* ở giao diện mức trên cùng:

3.3 Dịch nhân

make dep

Khi cấu hình nhân xong, cần đối chiếu lại các chọn lựa trong tất cả các thư mục con trong thư mục mã nguồn của nhân, bằng cách dùng lệnh **make dep**. File `.depend` chứa đường dẫn tới các header file nằm trong thư mục `/usr/src/linux/include`, những file này được sinh ra cùng với **dep** target.

make clean

Lệnh **make** nhận chỉ thị từ **Makefile** và sẽ tạo (build) những thứ cần thiết. Nếu file nào đã có rồi thì lệnh **make** sẽ sử dụng chúng. Cụ thể là những file có mở rộng là: `*.o`.

Đảm bảo mọi lựa chọn cấu hình trong **.config** được sử dụng để tạo lại các file, cần chạy lệnh **make clean** (để xóa các file `*.o`)

Chú ý: Bạn không cần chạy lệnh `make clean` ở giai đoạn này nếu bạn đã tạo thư mục nguồn bằng lệnh “`make mrproper`”.

Sau hai lệnh trên (với những bản nhân 2.6 trở lên, mới dịch lần đầu thì không cần thiết), nhân linux được biên dịch bằng một trong hai lệnh sau:

`make zImage`

`make bzImage`

Khi thực hiện biên dịch xong mà không có bất cứ lỗi nào, sẽ có một file tên là **vmlinux** nằm trong thư mục `/usr/src/linux/`.

Hai lệnh khác sẽ tạo một file bổ sung trong `/usr/src/linux/arch/i386/boot` gọi là **zImage** và **bzImage**. Hai lệnh này nén nhân bằng `gzip` và `bzip2`. Xem mục **cài đặt một nhân mới** để biết cách xử lý những file này.

`make modules`

Dùng để biên dịch các modules

`make modules_install`

Lệnh này sẽ copy các modules vào các thư mục tương ứng trong `/lib/modules`

Dãy các lệnh được minh họa trong hình 3:

Hình 3 các lệnh biên dịch nhân:

NHÂN LINUX

```
make dep
make clean
make bzImage
make modules
make modules_install
```

3.4 Cài đặt một nhân mới

Nhân mới nằm trong `/usr/src/linux/arch/i386/boot/bzImage`, phụ thuộc vào kiến trúc máy của bạn. File này phải được copy vào thư mục `/boot`, và đặt tên là **`vmlinuz-
<full-kernel-version>`**


```
/usr/src/linux/arch/i386/boot/bzImage /boot/vmlinuz-<full-kernel-version>
```

Tiếp theo chỉnh sửa file `/etc/lilo.conf` hoặc `/boot/grub/grub.conf` để add nhân mới được biên dịch vào boot menu. Copy phần “image” của nhân mới và đưa vào cuối file như hình minh họa:

Soạn thảo file `/etc/lilo.conf`

NHÂN LINUX

```
Prompt
timeout=50
message=/boot/message

image=/boot/vmlinuz
    label=linux
    root=/dev/hda6          Existing section
    read-only
```

```
image=/boot/vmlinuz-<full-kernel-version>
    label=linux-new       Added section
    root=/dev/hda6
    read-only

-----snip-----
```

Bảng ký hiệu cho các thủ tục nhân khác nhau có thể copy vào thư mục **/boot**:


```
cp /usr/src/linux/System.map /boot/System.map-<full-kernel-version>
```

3.5 Phiên bản nhân đầy đủ

Trong một hệ thống, phiên bản của nhân đang chạy có thể được in ra với câu lệnh

uname -r

Phiên bản nhân này cũng có thể được hiển thị trên các terminal ảo nếu tham số lựa chọn **\k** được sử dụng trong **/etc/issue**.

3.6 Khởi tạo Ramdisks

Ramdisk được sử dụng để hỗ trợ quá trình khởi động nạp các module truy cập những block device cần thiết (IDE, SCSI, RAID) cho việc truy cập phân vùng root lần đầu tiên (dạng ro). Ramdisk được tạo bằng cách sử dụng lệnh `mkinitrd` với hai tham số: tên file, và số hiệu phiên bản của nhân.

Nếu bạn sử dụng ramdisk thì bạn phải thêm dòng `initrd = line` trong **`/etc/lilo.conf`**

Ví dụ:


```
mkinitrd /boot/initrd-$(uname -r).img $(uname -r)
```

3.7 Lựa chọn

Bạn nên copy file `/usr/src/linux/.config` vào `/boot/config-<full-kernel-version>`

3.8 Chạy lại LILO

Cuối cùng LILO cần phải được chạy lại để cập nhật boot loader. Lúc đầu LILO có thể chạy ở chế độ kiểm thử để kiểm xem có lỗi trong file cấu hình không.

4. Thực hành

Trước khi bắt đầu làm những bài tập, bạn hãy kiểm tra trong thư mục **/usr/src**, nếu có nhân rồi thì hãy xóa bỏ và chú ý đến liên kết mềm tới thư mục **/usr/src/linux**

Bài 1: Dịch lại nhân linux theo các bước sau đây:

1. Download gói **kernel-version** mới nhất từ hai trang www.kernel.org và www.redhat.com.
 - Cài đặt 2 gói này ra hai thư mục khác nhau trong **/usr/src**, so sánh sự khác nhau.
 - Lần lượt biên dịch hai nhân theo các chỉ dẫn ở trên và cài đặt vào hệ thống như những tùy chọn khởi động.

KHỞI ĐỘNG LINUX

Tổng quan

Hiểu biết rõ hơn về tiến trình khởi động sẽ giúp chúng ta có thể gỡ rối khi gặp vấn đề liên quan đến phần cứng và quản trị hệ thống.

Đầu tiên chúng ta tập trung vào vai trò của chương trình khởi động và mối liên quan giữa chương trình khởi động với file cấu hình **/etc/inittab**.

1. Tìm hiểu các mức thực thi (Runlevels)

Không giống với các hệ điều hành non-UNIX chỉ có hai chế độ cơ bản (on và off). Các hệ điều hành UNIX, bao gồm cả Linux có nhiều mức thực thi khác nhau ví dụ như mức “duy trì” (maintenance) hoặc mức “đa người dùng” (multi-user), ... Các mức thực thi được đánh số từ 0 đến 6.

Danh sách 1: Các mức thực thi Linux

Runlevel 0 **tắt máy** an toàn, Runlevel 6 khởi động lại máy an toàn

Runlevel 1 là chế độ **đơn người dùng**

Runlevel 2 là chế độ **đa người dùng**, nhưng không khởi động NFS

Runlevel 3 là chế độ **đa người dùng đầy đủ**

Runlevel 4 không được định nghĩa và thường không sử dụng

Runlevel 5 giống với runlevel 3 nhưng chạy trình Quản lý hiển thị đồ họa

Cả **init** và **telinit** để được dùng để chuyển đổi từ một chế độ thực thi này sang chế độ thực thi khác. Nên nhớ rằng, **init** là chương trình khởi tạo đầu tiên được thực hiện sau khi nhân hệ điều hành được khởi tạo tại thời điểm khởi động. PID đối với **init** luôn luôn bằng 1.

KHỞ ĐỘNG LINUX

Danh sách 2: PID đối với init luôn bằng 1

```
[root@nasaspc /proc]# ps uax |grep init
```

USER	PID	%CPU	%MEM	VSZ	RSS	TTY	STAT	START TIME	COMMAND
root	1	0.0	0.2	1368	592	?	S	20:17 0:04	init [3]

Tại mỗi mức thực thi, hệ thống sẽ dừng hoặc khởi động một tập các dịch vụ nhất định. Các file quản lý những dịch vụ này được lưu giữ trong **/etc/rc.d/init.d**. Thư mục này chứa *gần như tất cả* các file quản lý dịch vụ mà hệ thống có thể chạy. Các dịch vụ khi chạy có thể được gọi là daemon (dịch vụ nền).

Danh sách 3: Danh sách các dịch vụ chính trong /etc/rc.d/init.d/


```
ls /etc/rc.d/init.d/
```

anacron	cups	identd	kadmin	krb5kdc	mcscsv	Nscd	random	smb	xfx
apmd	dhcpd	innd	kdcrotate	kudzu	named	Ntpd	rawdevices	snmpd	xinetd
arpwatch	functions	ipchains	keytable	ldap	netfs	pcmcia	rhnsd	squid	
atd	gpm	iptables	killall	linuxconf	network	portmp	rwhod	sshd	
autofs	halt	irda	kprop	lpd	nfs	pgsql	sendmail	syslog	
crond	httpd	isdn	Krb524	marsrv	nfslock	pppoe	single	tux	

Chú ý: Cũng có thể dừng hoặc khởi động bằng tay các dịch vụ daemon trong /etc/rc.d/init.d bằng cách đưa ra các tham số tương ứng. Ví dụ, nếu bạn muốn khởi động lại dịch vụ web mặc định, bạn sẽ phải gõ:


```
/etc/rc.d/init.d/httpd restart hoặc service httpd restart
```

Khi làm việc với các mức thực thi, bạn sẽ cung cấp một tập các chương trình được định nghĩa trước nhất định để dừng chạy. Nếu bạn muốn ở mức thực thi 2 (runlevel 2), bạn phải gõ

KHỞI ĐỘNG LINUX


```
/sbin/init 2
```

Đến lượt nó sẽ bắt **init** đọc file cấu hình **/etc/inittab** để tìm ra điều gì sẽ xảy ra ở mức thực thi này.

Trong trường hợp này (giả sử chúng ta đang chuyển đổi sang mức thực thi 2) các dòng sau trong file **inittab** sẽ được thực hiện:

```
l2:wait:/etc/rc.d/rc 2
```

Nếu bạn tìm kiếm trong file **/etc/inittab** câu lệnh “**/etc/rc.d/rc N**” sẽ khởi động tất cả các dịch vụ trong **/etc/rc.d/rcN.d** bắt đầu với S và sẽ dừng (stop) dịch vụ bắt đầu với K. Các dịch vụ này là các *biểu tượng kết nối* trỏ tới các script trong **/ect/rc.d/init.d**

Nếu bạn không muốn một tiến trình thực hiện trong một mức thực thi N cho trước, bạn có thể xoá biểu tượng kết nối (symlink) trong **/etc/rc.d/rN.d** bắt đầu bởi K.

2. *inittab*

Như đã đề cập trên, chúng ta hãy xem file **/etc/inittab**

File sẽ có cấu trúc như sau:

```
id : runlevel : action : command
```

KHỞI ĐỘNG LINUX

Hình 3: file /etc/inittab

```
id:3:initdefault:
# System initialization.
si::sysinit:/etc/rc.d/rc.sysinit
l0:0:wait:/etc/rc.d/rc 0
l1:1:wait:/etc/rc.d/rc 1
l2:2:wait:/etc/rc.d/rc 2
l3:3:wait:/etc/rc.d/rc 3
l4:4:wait:/etc/rc.d/rc 4
l5:5:wait:/etc/rc.d/rc 5
l6:6:wait:/etc/rc.d/rc 6
-----snip-----
# Trap CTRL-ALT-DELETE
ca::ctrlaltdel:/sbin/shutdown -t3 -r now
-----snip-----

# Run gettys in standard runlevels
1:2345:respawn:/sbin/mingetty tty1
2:2345:respawn:/sbin/mingetty tty2
3:2345:respawn:/sbin/mingetty tty3
4:2345:respawn:/sbin/mingetty tty4
5:2345:respawn:/sbin/mingetty tty5
6:2345:respawn:/sbin/mingetty tty6

# Run xdm in runlevel 5
x:5:respawn:/etc/X11/prefdm -nodaemon
```

Trường **id** có thể là bất kỳ. Nếu một **mức thực thi** được xác định thì **câu lệnh** và **hành động** được yêu cầu sẽ chỉ được thực hiện ở mức thực thi này mà thôi. Nếu

KHỞI ĐỘNG LINUX

không có số nào được xác định thì các dòng lệnh sẽ được thực hiện ở bất cứ mức thực thi nào.

File /etc/inittab:

Mức thực thi mặc định: mức này được thiết lập tại điểm bắt đầu của file với **id** và công việc **initdefault**. Chú ý, không có lệnh nào được đưa ra. Câu lệnh này đơn giản chỉ cho **init** biết mức thực thi mặc định là gì.

Chương trình đầu tiên được gọi bởi init: /etc/rc.d/rc.sysinit. Script này sẽ thiết lập các mặc định của hệ thống như tham số PATH, xác định nếu mạng được cho phép, tên máy chủ, ...

Các dịch vụ mức thực thi mặc định: Nếu mức thực thi mặc định là 3 thì chỉ có dòng “l3” sẽ được thực hiện. Công việc (action) sẽ là “chờ”, không có chương trình nào được thực thi cho đến khi tất cả các dịch vụ trong mức thực thi 3 được chạy.

Getty terminals: các dòng lệnh với id từ 1 đến 6 thực thi các thiết bị ảo (virtual terminal). Đây là nơi bạn có thể thay đổi số lượng các thiết bị ảo.

Mức thực thi 5: Dòng cuối cùng trong **inittab** thực thi trình quản lý Xwindow nếu mức thực thi 5 được gán.

Chú ý:

1. Bạn có thể thiết lập một thiết bị modem để nghe (listen) các kết nối trong **inittab**. Nếu modem của bạn được kết nối tới **/dev/ttyS1** thì dòng lệnh sau sẽ cho phép dữ liệu kết nối (không dữ liệu fax) sau 2 hồi chuông:

```
S1:12345:respawn:/sbin/mgetty -D -x 2 /dev/ttyS1
```

2. Khi thay đổi **/etc/inittab** bạn cần phải bắt **init** đọc lại file cấu hình này. Điều này được thực hiện khá dễ dàng bằng cách:


```
/sbin/init q
```


KHỞ ĐỘNG LINUX

3. GRUB - GRand Unified Bootloader

Là chương trình mới thế hệ mới với nhiều tính năng mạnh, GRUB hiện nay đã là tùy chọn mặc định trong nhiều bản phân phối Linux.

```
# grub.conf generated by anaconda
#
# Note that you do not have to rerun grub after making changes to this file
# NOTICE:  You have a /boot partition.  This means that
#           all kernel and initrd paths are relative to /boot/, eg.
#           root (hd0,0)
#           kernel /vmlinuz-version ro root=/dev/VolGroup01/LogVol100
#           initrd /initrd-version.img
#           boot=/dev/sda
default=1
timeout=0
splashimage=(hd0,0)/grub/splash.xpm.gz
hiddenmenu
title Fedora Core (2.6.15-1.1833_FC4)
    root (hd0,0)
    kernel /vmlinuz-2.6.15-1.1833_FC4 ro root=/dev/VolGroup01/LogVol100
    initrd /initrd-2.6.15-1.1833_FC4.img
title Fedora Core (2.6.15-1.1833_FC4smp)
    root (hd0,0)
    kernel /vmlinuz-2.6.15-1.1833_FC4smp ro root=/dev/VolGroup01/LogVol100
    initrd /initrd-2.6.15-1.1833_FC4smp.img
title Fedora Core (2.6.11-1.1369_FC4smp)
    root (hd0,0)
    kernel /vmlinuz-2.6.11-1.1369_FC4smp ro root=/dev/VolGroup01/LogVol100
    initrd /initrd-2.6.11-1.1369_FC4smp.img
title Fedora Core-up (2.6.11-1.1369_FC4)
```

KHỞI ĐỘNG LINUX

```
root (hd0,0)
kernel /vmlinuz-2.6.11-1.1369_FC4 ro root=/dev/VolGroup01/LogVol00
initrd /initrd-2.6.11-1.1369_FC4.img
```

Với GRUB, việc cập nhật các tham số khởi động không quá phức tạp như LILO. Chỉ cần sửa lại file **/boot/grub/grub.conf** và chép các file cần thiết vào **/boot** là lập tức có hiệu quả trong lần khởi động sau. File cấu hình của GRUB cũng có nhiều lựa chọn hơn, cho phép người dùng có thể sử dụng nhiều kịch bản khởi động khác nhau.

Cũng như LILO, GRUB cho phép lựa chọn nhiều kịch bản khi khởi động, cũng như cho phép người dùng chỉnh sửa các tham số khởi động ngay trước khi khởi động. Có thể sử dụng mật khẩu ngăn chặn việc này thông qua khai báo **password** trong file cấu hình. Lệnh **grub-md5-crypt** cung cấp hàm mã hóa md5 cho phép che dấu mật khẩu khi sử dụng.

Các khai báo khác có thể tham khảo chi tiết thông qua lệnh **info grub**.

Trong quá trình khởi động, tất cả các thông báo nhân hệ thống được mặc định ghi lại trong **/var/log/dmesg**. File này có thể đọc và in ra stdout với tiện ích **/bin/dmesg**.

4. Từ khởi động đến bash

Bây giờ chúng ta sẽ xem xét các bước trong quá trình khởi động hệ thống Linux.

Ramdisk được khởi tạo và nạp vào bộ nhớ thật để tải các module cần thiết.

Nhân hệ thống được tải từ đĩa cứng (hoặc CD...) xác định trong cấu hình của GRUB. Trong quá trình tải này thì nhân sẽ được giải nén.

Nhân hệ thống sẽ gắn (mount) phân vùng root (/) theo dạng chỉ đọc.

Lúc này các chương trình cần thiết trong **/bin** và **/sbin** đã sẵn sàng được truy cập.

Sau đó nhân hệ thống sẽ tải **init** - tiến trình đầu tiên.

init sẽ đọc file **/etc/inittab** và thực hiện theo các nội dung của nó. Cụ thể là **rc.sysinit** được chạy.

KHỞI ĐỘNG LINUX

Sau đó, tất cả các khai báo trong `/etc/fstab` được ánh xạ (**mount**) và kiểm tra (**fsck**).

Tiếp theo **init** sẽ chuyển sang mức thực thi mặc định, các dịch vụ sẽ được khởi động. Dịch vụ mặc định **rc** có độ ưu tiên thấp nhất sẽ thi hành cuối cùng và gọi file `/etc/rc.d/rc.local`.

Dấu nhắc để đăng nhập hệ thống được quản lý bởi gettys trong ttys.

5. Thực hành

Hãy xem lại toàn bộ nội dung của phần trình bày trên và hoàn thành các bài tập sau đây:

- Thay đổi mức thực thi mặc định của hệ thống thành 3 và 5.
- Làm thế nào bạn có thể biết được mức thực thi hiện tại?
- Cho phép tổ hợp phím Ctrl + Alt + Del chỉ trong mức thực thi 3.
- Thêm một dấu nhắc đăng nhập trong tty7.
- Làm thế nào có thể bắt **init** đọc file cấu hình của nó?
- Sử dụng **dmesg** để đọc thông tin chipset card mạng của bạn.
- So sánh sự khác nhau giữa **shutdown**, **halt** và **reboot**.

Tham số lựa chọn nào của shutdown sẽ làm cho fsck tại lần khởi động tiếp theo?

- Sử dụng công cụ **chkconfig** hoặc **ntsysv** để tắt (disable) chương trình nền **sshd** (sshd daemon) trong mức thực thi hệ thống 2, 3, 4 và 5.

Đảm bảo rằng các đường link ký hiệu (symbolic links) trong các thư mục rc2.d, rc3.d, rc4.d và rc5.d đã thay đổi.

- Khởi động lại hệ thống. Tại dấu nhắc khởi động nhập tham số **init** = *tham số* để bỏ qua /sbin/init và khởi động một tiến trình bash đơn giản.

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

1. Tạo người dùng mới

Bước 1: Tạo một tài khoản

Câu lệnh **/usr/sbin/useradd** sẽ thêm người dùng mới vào hệ thống và lệnh **adduser** thực chất cũng trỏ tới câu lệnh này.

Cú pháp:

```
useradd [options] login-name
```

Ví dụ: thêm một người dùng với tên truy cập là rufu

Các giá trị mặc định sẽ được sử dụng khi không có tham số lựa chọn nào xác định. Bạn có thể liệt kê các giá trị này với **useradd -D**

Các lựa chọn mặc định được liệt kê với **useradd -D**

```
GROUP=100  
HOME=/home  
INACTIVE=-1  
EXPIRE=  
SHELL=/bin/bash  
SKEL=/etc/skel
```

Chú ý rằng thông tin này cũng nằm trong file **/etc/default/useradd**

Bước 2: Kích hoạt tài khoản với mật khẩu mới

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

Để cho phép một người dùng truy cập vào tài khoản của mình, quản trị mạng phải thiết lập một mật khẩu cho người dùng bằng công cụ **passwd**

Cú pháp:

```
passwd login-name
```

Các bước trên dùng để tạo một người dùng mới. Nó cũng định nghĩa một môi trường người dùng như là thư mục *home directory* và một *shell* mặc định. Người dùng cũng có thể được gán cho một nhóm, và xác định nhóm *mặc định* của mình.

2. Làm việc với nhóm

Tất cả người dùng mới được gán vào một nhóm mặc định (hoặc nhóm *chính - primary*). Tồn tại hai qui ước.

Theo cách truyền thống, nhóm chính này chung cho tất cả người dùng được gọi là nhóm **users** với ID của nhóm là (GID) **100**. Một số nhà cung cấp sản phẩm Linux như Suse và Debian cũng tuân thủ với qui ước này.

Theo cách sắp xếp, nhóm người dùng riêng (User Private Group - UPG) này được đưa ra bởi RedHat và việc thay đổi qui ước này sẽ không làm thay đổi cách thức làm việc nhóm của UNIX. Với UPG, mỗi người dùng mới sẽ thuộc về nhóm *mặc định* của mình. Nhóm có cùng tên với tên đăng nhập (mặc định) và GID sẽ nằm trong phạm vi từ 500 đến 60000 (giống với UIDs).

Thành viên trong nhóm:

Một người dùng có thể thuộc về một hoặc nhiều nhóm bất kỳ. Tuy nhiên, tại một thời điểm (ví dụ khi tạo một tệp mới) thì chỉ duy nhất một nhóm là nhóm có tác động.

Thông tin về danh sách tất cả các nhóm mà một người dùng thuộc về có thể được liệt kê qua câu lệnh **groups** hoặc **id**.

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

Ví dụ đối với người dùng root:

Liệt kê tất cả ID:

id

```
➊ ▶ uid=0(root) gid=0(root) groups=0(root), 1(bin), 2(daemon), 3(sys), 4(adm), 6(disk), 10(wheel), 600(sales)
```

Liệt kê tất cả các nhóm:

groups

```
➊ ▶ root bin daemon sys adm disk wheel sales
```

Chuyển nhóm hiện thời:

Lệnh tham gia (chuyên) vào nhóm sẽ làm thay đổi nhóm *tác động* của người dùng (user's effective group) và bắt đầu một tiến trình mới mà từ đó người dùng có thể thoát ra khỏi nhóm (logout). Điều này có thể được thực hiện qua câu lệnh **newgrp**.

Ví dụ: tham gia nhóm *sales*


```
newgrp sales
```


Nếu câu lệnh **groups** được sử dụng thì nhóm đầu tiên trong danh sách sẽ chẳng còn là *root* mà là *sales*

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

Tạo một nhóm mới

Công cụ **groupadd** được sử dụng để quản trị các nhóm. Câu lệnh này sẽ thêm một thực thể vào file **/etc/group**

Ví dụ: tạo một nhóm devel

```
 groupadd devel
```

Thêm một người dùng vào một nhóm:

Các công việc quản trị có thể được thực hiện bằng công cụ **gpasswd**. Có thể thêm (-a) hoặc gỡ bỏ (-d) người dùng từ một nhóm và gán một người quản trị (-A). Công cụ này ban đầu được thiết kế để thiết lập một mật khẩu đơn vào một nhóm, cho phép tất cả các thành viên trong cùng một nhóm đăng nhập với cùng một mật khẩu. Vì lý do an ninh, tính năng này không còn được sử dụng nữa.

Ví dụ: thêm người dùng rufus vào nhóm devel

```
 gpasswd -a rufus devel
```

3. File cấu hình

File /etc/passwd và /etc/shadow:

Tên của tất cả người dùng trong hệ thống được lưu giữ trong file **/etc/passwd** có cấu trúc như sau:

1. Tên truy cập
2. Mật khẩu (hoặc x nếu sử dụng file shadow)

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

3. UID
4. GID
5. Đoạn text mô tả người dùng
6. Thư mục gốc của người dùng
7. shell của người dùng

7 trường trên được ngăn cách bởi dấu hai chấm như được minh họa trong ví dụ sau đây.

/etc/passwd entry with encrypted passwd:

```
george:$1$K05gMbOv$b7ryoKGTd2hDrW2sT.h:Dr G Micheal:/home/georges:/bin/bash
```

Để dấu mật khẩu đã mã hoá từ người dùng thông thường bạn nên sử dụng file shadow. File **/etc/shadow** sẽ chứa tên người dùng và mật khẩu đã mã hoá và chỉ có thể đọc được bởi người dùng root.

Nếu bạn không có file shadow trong /etc thì bạn có thể sử dụng câu lệnh sau đây:


```
/usr/sbin/pwconv (passwd -> shadow)
```

Câu lệnh này sẽ bỏ 'x' trong trường thứ hai của file /etc/passwd và tạo file /etc/shadow. Nếu bạn không muốn sử dụng mật khẩu bóng (shadow password), bạn có thể làm như sau:


```
/usr/sbin/pwunconv (shadow -> passwd)
```

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

Chú ý: Khi sử dụng file mật khẩu bóng (shadow password) `/etc/passwd` thì có thể đọc được với quyền (644) và file `/etc/passwd` phải được cấm nhiều hơn (600 hoặc thậm chí 400). Tuy nhiên, khi sử dụng `pwunconv` thì phải bảo đảm thay đổi quyền trên file `/etc/password` (600 hoặc 400).

File `/etc/group` and `gshadow`:

Cũng tương tự như trên, thông tin của nhóm được lưu giữ trong file `/etc/group`. File này có 4 trường được ngăn cách nhau bởi dấu hai chấm.

1. Tên nhóm
2. Mật khẩu nhóm (hoặc x nếu file `gshadow` tồn tại)
3. GID
4. Dấu phẩy ngăn cách danh sách các thành viên

Ví dụ `/etc/group` entry:

```
java:x:550:jade, eric, rufus
```

Cũng như với người dùng, file `/etc/gshadow` cũng được tạo khi sử dụng mật khẩu bóng nhóm (shadow group passwords). Các tiện ích này được sử dụng để chuyển đổi xuôi hoặc ngược các file shadow hoặc non-shadow như sau:

`/usr/sbin/grpconv`

creates the `/etc/gshadow` file

`/usr/sbin/grpunconv`

deletes the `gshadow` file

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

File /etc/login.defs và /etc/skel/

File /etc/login.defs chứa các thông tin sau đây:

- thư mục mail (the mail spool directory):

MAIL_DIR

- các điều khiển thời gian của mật khẩu:

PASS_MAX_DAYS, PASS_MIN_DAYS, PASS_MAX_LEN,
PASS_WARN_AGE

- giá trị max/min của UID tự động lựa chọn trong useradd:

UID_MIN, UID_MAX

- giá trị max/min đối với lựa chọn tự động GID trong groupadd:

GID_MIN, GID_MAX

- tự động tạo một thư mục gốc với useradd:

CREATE_HOME

Thư mục /etc/skel chứa các file mặc định và sẽ được copy tới thư mục gốc của người dùng mới được tạo: **.bashrc**, **.bash_profiles**, ..

4. Các tham số lựa chọn của câu lệnh

useradd (Lựa chọn)

-c	ghi chú (Tên đầy đủ)
-d	đường dẫn tới thư mục gốc
-g	nhóm khởi tạo (GID). GID phải đang tồn tại
-G	dấu phẩy ngăn cách danh sách các nhóm bổ sung
-u	UID của người dùng
-s	shell mặc định của người dùng

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

-p	mật khẩu (mã hoá md5, sử dụng dấu !)
-e	ngày hết hạn của tài khoản
-k	thư mục skel
-n	tắt nhóm UPG

groupadd (Lựa chọn)

-g	gán một GID
-----------	-------------

5. Sửa thiết lập mặc định và tài khoản

Tất cả các lựa chọn trong khi tạo một người dùng hoặc nhóm có thể được thay đổi. Tiện ích **usermod** có một số tham số lựa chọn chính sau:

usermod (tham số lựa chọn)

-d	thư mục người dùng
-g	GID khởi tạo người dùng
-l	tên đăng nhập của người dùng
-u	UID của người dùng
-s	shell mặc định

Chú ý: tất cả các tham số lựa chọn trên cũng giống đối với **useradd**.

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

Tương tự như vậy, bạn cũng có thể thay đổi chi tiết về thông tin nhóm với tiện ích **groupmod**. Có một số tham số lựa chọn chính sau đây:

groupmod (tham số lựa chọn)

-g	GID
-n	tên nhóm

Khoá tài khoản:

- Một tài khoản người dùng có thể bị khoá bằng cách thêm vào một dấu chấm than vào mật khẩu người dùng. Có thể thực hiện điều này bằng các câu lệnh sau:

Khoá	Mở khoá
passwd -l	passwd -u
usermode -L	usermod -U

- Khi sử dụng shadow password, thay thế x bởi một dãy *
- Một tham số lựa chọn ít hữu ích là xoá toàn bộ mật khẩu với câu lệnh **passwd -d**
- Cuối cùng, có thể gán **/sbin/nologin** hoặc **/bin/false** cho shell mặc định của người dùng trong **/etc/passwd**

Mặc định ban đầu, mật khẩu người dùng có giá trị trong 99999 ngày, tương đương với 2739 năm (mặc định **PASS_MAX_DAYS**). Người dùng được thông báo trong vòng 7 ngày rằng mật khẩu của bạn sẽ bị hết hạn (mặc định **PASS_WARN_AGE**) với dòng thông báo sau mỗi khi người dùng đăng nhập vào hệ thống:

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

Có một tham số thời gian của mật khẩu khác được gọi là `PASS_MIN_DAY`. Đây là số ngày nhỏ nhất trước khi một người dùng có thể thay đổi mật khẩu, giá trị này được thiết lập mặc định ban đầu bằng 0.

Công cụ **chage** cho phép quản trị hệ thống thay đổi các tham số lựa chọn trên:

Cách dùng: `chage [-l] [-m min_days] [-M max_days] [-W warn]`
`[-I inactive] [-E expire] [-d last_day] user`

Tham số `-l` đầu tiên liệt kê giá trị của policy hiện thời của một người dùng. Chúng ta chỉ đề cập đến tham số lựa chọn `-E`. Tham số này sẽ khoá một tài khoản người dùng tại thời điểm xác định. Định dạng ngày có thể theo định dạng của UNIX hoặc theo `YYYY/MM/DD`

Chú ý, tất cả các giá trị trên đều được lưu giữ trong file `/etc/shadow` và có thể thay đổi trực tiếp.

Xoá tài khoản

Tài khoản người dùng có thể được xoá bởi câu lệnh **userdel**. Để đảm bảo rằng thư mục gốc của người dùng cũng được xoá, ta sử dụng tham số lựa chọn `-r`.


```
userdel -r jade
```

6. Thực hành

1. Tạo người dùng

Sử dụng **useradd** để tạo người dùng có tên là *tux* với ID người dùng là 600 và ID nhóm là 550.

Sử dụng **usermode** để thay đổi thư mục gốc của người dùng

Có cần thiết phải tạo một thư mục mới không?

Nội dung của */etc/skel* có được copy sang thư mục mới không?

Các nội dung trong thư mục gốc cũ vẫn có thể được truy cập bởi người dùng *tux* không?

Sử dụng **usermode** để thêm *tux* vào nhóm *wheel*.

2. Làm việc với nhóm.

Tạo một nhóm có tên là *sales* với câu lệnh **groupadd**.

Thêm người dùng *tux* vào nhóm này bằng câu lệnh **gpasswd**.

Đăng nhập với *tux* và tham gia vào nhóm *sales* với **newgrp**.

3. File cấu hình.

Thêm một người dùng vào hệ thống bằng cách soạn thảo */etc/passwd* và */etc/group*.

Tạo một nhóm có tên là *share* và thêm người dùng *tux* vào nhóm này bằng cách soạn thảo bằng tay */etc/group*.

4. Thay đổi tài khoản

Thay đổi tham số ngày hết hạn của tài khoản người dùng *tux* bằng cách sử dụng câu lệnh **usermod**.

Khoá tài khoản người dùng (Sử dụng các công cụ hoặc soạn thảo file */etc/shadow*, ...)

QUẢN LÝ NGƯỜI DÙNG VÀ NHÓM

Bảo vệ người dùng từ đăng nhập bằng cách thay đổi shell mặc định của người dùng thành `/bin/false`.

Thay đổi tham số `PASS_MAX_DAYS` của người dùng tux thành 1 trong file `/etc/shadow`.

5. Thay đổi thiết lập mặc định

Sử dụng `useadd -D` để thay đổi các thiết lập mặc định của hệ thống và do đó tất cả người dùng mới sẽ được gán trong `/bin/sh` thay vì `/bin/bash` (chú ý: điều này sẽ làm thay đổi file trong `/etc/defaults/`)

Soạn thảo `/etc/login.defs` và thay đổi tham số mặc định `PASS_MAX_DAYS` và do đó người dùng mới sẽ phải thay đổi mật khẩu của mình theo định kỳ 5 ngày.

CẤU HÌNH MẠNG

CẤU HÌNH MẠNG

1. *The Network Interface*

Card mạng phải được hỗ trợ từ nhân của hệ điều hành. Để xác định những card mạng nào có thể sử dụng được, bạn có thể truy vấn thông tin qua câu lệnh **dmesg**, **/proc/interrupts**, **/sbin/lsmmod**. hoặc **/etc/modules.conf**

Ví dụ:

```
                                Dmesg
▶ Linux Tulip driver version 0.9.14 (February 20, 2001)

PCI: Enabling device 00:0f.0 (0004 -> 0007)

PCI: Found IRQ 10 for device 00:0f.0

eth0: Lite-On 82c168 PNIC rev 32 at 0xf800, 00:A0:CC:D3:6E:0F, IRQ 10.

eth0: MII transceiver #1 config 3000 status 7829 advertising 01e1.
```

```
                                cat /proc/interrupts
▶ 0:      8729602          XT-PIC  timer

1:         4             XT-PIC  keyboard

2:         0             XT-PIC  cascade

7:         0             XT-PIC  parport0

8:         1             XT-PIC  rtc

10:      622417          XT-PIC  eth0
```

CẤU HÌNH MẠNG

11:	0	XT-PIC	usb-uhci
14:	143040	XT-PIC	ide0
15:	180	XT-PIC	ide1

```
/sbin/lsmmod
▶          Module                Size  Used by
tulip          37360  1 (autoclean)
```

Từ ví dụ trên, chúng ta thấy rằng Chipset của card mạng Ethernet là Tulip, địa chỉ i/o là 0xf800 và ngắt (IRQ) là 10. Thông tin này có thể được sử dụng trong cả trường hợp nếu module sai được dụng hoặc các tài nguyên (i/o hoặc IRQ) không có.

Thông tin này cũng được sử dụng để chèn một module với một địa chỉ i/o khác (sử dụng tiện ích **modprobe** hoặc **insmod**) hoặc cũng có thể được ghi trong **/etc/modules.conf** hoặc **/etc/modprobe.conf** (sẽ ghi các thông số cài đặt trong lần khởi động sau).

2. Thông tin máy chủ (Host Information)

Các tệp sau đây được sử dụng để lưu trữ các thông tin mạng.

- **/etc/resolv.conf** chứa danh sách các máy chủ DNS

```
nameserver 192.168.1.108

nameserver 192.168.1.1

search linuxit.org
```

CẤU HÌNH MẠNG

- **/etc/hosts** chứa địa chỉ IP của máy tính cũng như danh sách các máy chủ đã biết

```
# Do not remove the following line, or various programs
# that require network functionality will fail.
127.0.0.1      localhost localhost.localdomain

# other hosts

192.168.1.108 mesa mesa.domain.org

192.168.1.119 pico
```

1. **/etc/sysconfig/network** xác định nếu mạng phải được khởi động (có thể chứa biến HOSTNAME)

```
NETWORKING=yes

HOSTNAME=mesa.domain.org

GATEWAY=192.168.1.1
```

2. **/etc/sysconfig/network-scripts/ifcfg-eth0** Các tham số thiết lập cho eth0

```
DEVICE=eth0

BOOTPROTO=none

BROADCAST=192.168.1.255

IPADDR=192.168.1.108

NETWORK=192.168.1.0

ONBOOT=yes
```

CẤU HÌNH MẠNG

```
USERCTL=no
```

3. Khởi động (Start) và dừng (Stop) mạng

- Từ chế độ câu lệnh

Công cụ chính được sử dụng để hiển thị giao diện mạng là **/sbin/ifconfig**. Đầu tiên khởi tạo module nhân được gán cho eth0 trong **/etc/modules.conf** (ví dụ tulip.o) được load và sau đó gán giá trị địa chỉ IP và mặt nạ mạng (netmask).

Kết quả là giao diện có thể được chuyển bật và tắt mà không bị mất các thông tin này trong khi module nhân được thêm vào.

Ví dụ: Sử dụng **ifconfig**.

```
/sbin/ifconfig eth0 192.168.10.1 netmask 255.255.128.0  
  
/sbin/ifconfig eth0 down  
  
/sbin/ifconfig eth0 up
```

Một công cụ khác là **/sbin/ifup**. Tiện ích này đọc các tệp cấu hình hệ thống trong **/etc/sysconfig/network-script/** và gán các giá trị được lưu trữ cho một giao diện mạng nào đó. Script cho **eth0** được gọi là **ifcfg-eth0** và đã được cấu hình. Nếu giao thức khởi động như DHCP được định nghĩa thì **ifup** sẽ khởi động giao diện mạng với giao thức này.

Ví dụ: Sử dụng **ifup**.

CẤU HÌNH MẠNG

```
/sbin/ifup eth0

/sbin/ifup ppp0

/sbin/ifdown eth0
```

•. Sử dụng network script

Tại thời điểm khởi động card Ethernet được khởi tạo với **/etc/rc.d/init.d/network** script. Tất cả các file mạng liên quan được chứa trong thư mục **/etc/sysconfig/**.

Hơn nữa script có thể đọc các lựa chọn **sysctl** trong **/etc/sysctl.conf**, đây là nơi mà bạn có thể cấu hình hệ thống như một bộ định tuyến (cho phép địa chỉ IP chuyển trong nhân hệ điều hành). Ví dụ dòng lệnh

```
net.ipv4.ip_forward = 1
```

sẽ cho phép địa chỉ IP chuyển (forwarding) và file **/proc/sys/net/ipv4/ip_forward** sẽ chứa số 1

Network script được khởi động lại với câu lệnh sau

```
/etc/rc.d/init.d/network restart
```

3. Phục hồi lại DHCP

Các công cụ sau đây có thể truy vấn máy chủ DHCP cho một địa chỉ IP mới:

pump

dhcpclient

CẤU HÌNH MẠNG

Một daemon khách hỗ trợ DHCP được gọi là **dhcpcd** (không nhầm lẫn với daemon máy chủ DHCP là **dhcpd**).

4. Định tuyến

Một điều dễ nhận thấy khác khi sử dụng **ifup** là bảng định tuyến của hệ thống. Điều này có thể do file **etc/sysconfig/network** được đọc, trong khi **default gateway** được lưu trữ, hoặc máy chủ DHCP đã gửi thông tin này cùng với địa chỉ IP. Bảng định tuyến được cấu hình, kiểm tra và thay đổi với công cụ **/sbin/route**.

Các ví dụ định tuyến:

Thêm một tuyến tĩnh (static route) vào mạng 10.0.0.0 qua thiết bị eth1 trong đó sử dụng 192.168.1.108 làm gateway cho mạng:

```
/sbin/route add -net 10.0.0.0 gw 192.168.1.108 dev eth1
```

Thêm một gateway mặc định (default gateway)

```
/sbin/route add default gw 192.168.1.1 eth0
```

Liệt kê bảng định tuyến nhân:

```
/sbin/route -n  
▶ Kernel IP routing table  
  
Destination      Gateway          Genmask         Iface  
192.168.1.0      0.0.0.0         255.255.255.0  eth0  
10.1.8.0         192.168.1.108  255.0.0.0      eth1  
127.0.0.0        0.0.0.0         255.0.0.0      lo
```

CẤU HÌNH MẠNG

<code>0.0.0.0</code>	<code>192.168.1.1</code>	<code>0.0.0.0</code>	<code>eth0</code>
----------------------	--------------------------	----------------------	-------------------

Gateway mặc định (Default Gateway):

Trong danh sách cuối cùng. Trường đích là một danh sách các mạng. Đặc biệt, 0.0.0.0 có nghĩa là “mọi nơi”. Cần nhớ rằng, tồn tại 2 địa chỉ IP trong trường Gateway. Vậy địa chỉ nào là default gateway?

☞ Để tránh phải nhập bằng tay các tuyến tĩnh, các daemon đặc biệt **gated** hoặc **routed** được thực thi để cập nhật một cách động các bảng định tuyến qua một mạng.

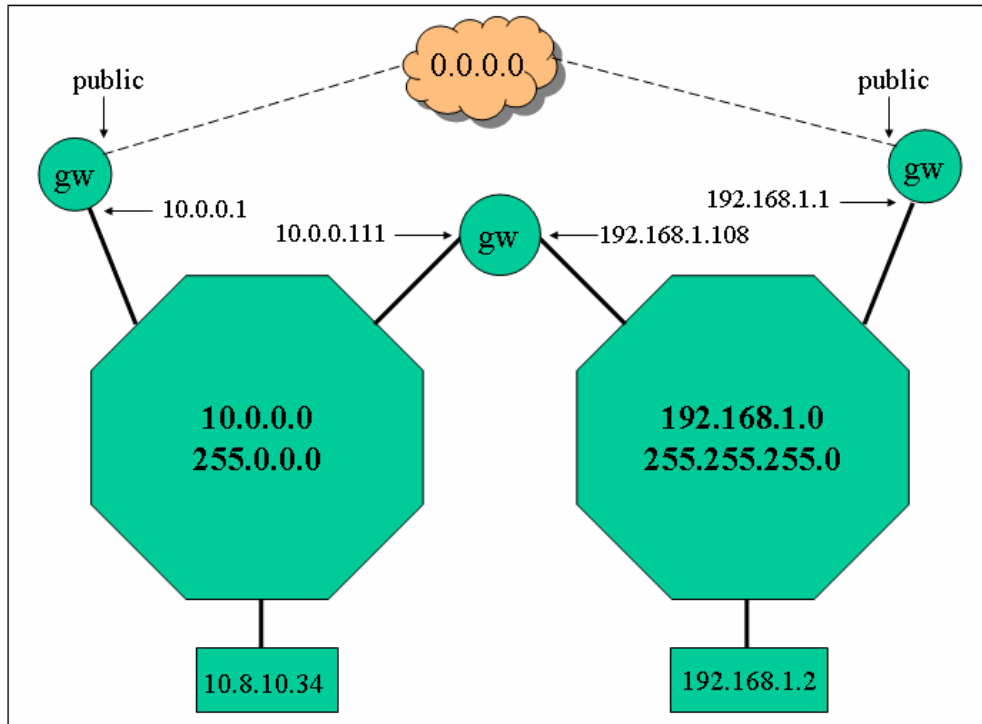
☞ Nếu bạn thuộc về mạng 192.168.10.0 và bạn thêm vào một tuyến tới mạng 192.168.1.0 thì bạn có thể nhận được kết quả là các máy tính trong mạng vừa thêm vào là không có (not responding) bởi vì không có tuyến (route) được thiết lập từ mạng 192.168.1.0 tới máy chủ của bạn!! Vấn đề này có thể được giải quyết bằng cách sử dụng định tuyến động (dynamic routing)

Các tuyến tĩnh cố định

Nếu bạn có một số mạng với nhiều hơn một gateway, bạn có thể sử dụng `/etc/sysconfig/static-routes` (thay cho các daemon định tuyến). Các tuyến này sẽ được thêm vào tại thời điểm khởi động bởi **network** script.

CẤU HÌNH MẠNG

Một kịch bản định tuyến:

10.8.10.34		192.168.1.2	
network	gw	network	gw
10.0.0.0	0.0.0.0	192.168.1.0	0.0.0.0
0.0.0.0	10.0.0.1	0.0.0.0	192.168.1.1
route add 192.168.1.0 \ netmask 255.255.255.0 \ gw 10.0.0.111		route add 10.0.0.0 \ netmask 255.0.0.0 \ gw 192.168.1.108	
network	gw	network	gw
10.0.0.0	0.0.0.0	192.168.1.0	0.0.0.0
192.168.1.0	10.0.0.111	10.0.0.0	192.168.1.108
0.0.0.0	10.0.0.1	0.0.0.0	192.168.1.1

5. Các công cụ mạng

Sau đây là danh sách ngắn các công cụ hữu ích khi gỡ rối các kết nối mạng:

ping host:

Công cụ này gửi một gói dữ liệu ICMP ECHO_REQUEST tới một máy chủ và chờ một ICMP ECHO_RESPONSE.

Các tham số lựa chọn của công cụ **ping**:

- b ping một địa chỉ broadcast
- c N gửi N gói tin
- q Chế độ im lặng: hiển thị chỉ các gói tin đầu và cuối

netstat:

Bạn có thể nhận được thông tin của các kết nối mạng hiện tại, bảng định tuyến hoặc các thống kê giao diện mạng phụ thuộc vào các lựa chọn sau được sử dụng:

Các lựa chọn của **netstat**:

- r giống như /sbin/route
- I hiển thị danh sách giao diện mạng (card mạng)
- n không giải các địa chỉ mạng IP
- p trả về PID và tên của các chương trình (chỉ sử dụng cho root)
- v diễn giải dài
- c tiếp tục cập nhật

CẤU HÌNH MẠNG

Ví dụ: Kết quả của `netstat -inet -n`:

```
▶ Active Internet connections (w/o servers)
Proto Recv-Q Send-Q Local Address           Foreign Address         State
tcp      0      0 192.168.1.10:139       192.168.1.153:1992     ESTABLISHED
tcp      0      0 192.168.1.10:22        192.168.1.138:1114     ESTABLISHED
tcp      0      0 192.168.1.10:80        192.168.1.71:18858     TIME_WAIT
```

Trong danh sách trên bạn có thể thấy máy chủ địa phương (local host) đã thiết lập các kết nối ở cổng 139, 22 và 80.

arp:

Hiển thị bộ đệm giải địa chỉ nhân.

Ví dụ:

```
▶ arp
      Address          HWtype  HWaddress           Iface
192.168.1.71         ether   00:04:C1:D7:CA:2D   eth0
```

traceroute:

Hiển thị tuyến (route) được lấy từ một máy chủ địa phương (local host) tới một máy chủ đích. Traceroute ép ngay lập tức các tuyến (routes) tới các thông báo lỗi trở về (send back error message) (ICMP TIME_EXCEEDED) bằng cách xem xét thiết lập giá trị ttl (time to live) xuống mức rất thấp (too low).

CẤU HÌNH MẠNG

Sau mỗi thông báo `TIME_EXCEEDED`, **traceroute** tăng giá trị của `tty`, gửi gói tin tiếp theo đi xa hơn cho đến khi tới được địa chỉ đích của nó.

Ví dụ:

```
CMD:      /usr/sbin/traceroute -n www.redhat.com

► traceroute: Warning: www.redhat.com has multiple addresses; using
  216.148.218.197

  traceroute to www.redhat.com (216.148.218.197), 30 hops max, 38
  byte packets
1  192.168.1.1  0.440 ms  0.347 ms  0.341 ms
                                     ---- snip ----
14 12.122.2.145 112.116 ms 110.908 ms 112.002 ms
15 12.122.2.74  156.629 ms 157.028 ms 156.857 ms
16 12.122.255.222 156.867 ms 156.641 ms 156.623 ms
17 216.148.209.66 159.982 ms 157.462 ms 158.537 ms
18 216.148.218.197 157.395 ms 156.789 ms 156.080 ms
```

Các lựa chọn của **traceroute**:

- f** ttl Thay đổi thời gian sống khởi tạo về ttl thay vì giá trị 1
- n** không giải các địa chỉ IP
- v** diễn giải dài
- w** sec thiết lập thời gian chờ tại các gói trả về thành sec

6. Thực hành

1. Trong phần **kịch bản định tuyến** được trình bày ở trên đưa ra bảng định tuyến đối với gateway của mạng LAN.

2. Khởi động giao diện mạng của bạn bằng tay

```
ifconfig eth0 192.168.0.x
```

Liệt kê danh sách các module nhân. Đảm bảo rằng module eth0 đã được tải (kiểm tra /etc/modules.conf).

3. Dừng giao diện mạng với:

```
(i) ifconfig eth0 down
```

Chắc chắn rằng bạn có thể lưu trữ các thông tin giao diện mạng này mà không bị mất thông tin:

```
(ii) ifconfig eth0 up
```

4. Dừng giao diện mạng và gỡ bỏ module nhân (`rmmod module`). Điều gì sẽ xảy ra nếu bạn lặp lại bước 3 (ii)?

5. Chia lớp thành hai mạng A (192.168.1.0) và B (10.0.0.0).

- Thử truy cập các máy qua các mạng
- Chọn một máy làm gateway (tại một trong hai mạng)
- **Chỉ trên máy gateway!** thực hiện các lệnh sau:

-- cho phép chuyển IP (allow IP forwarding):

```
echo 1 > /proc/sys/net/ipv4/ip_forward
```

-- đưa ra một giao diện mạng đã được gán (sẽ làm việc như một giao diện mạng thứ hai).

Nếu bạn ở trong mạng 192.168.1.0 thì sẽ thực hiện các lệnh sau:

CẤU HÌNH MẠNG

`ifup eth0:1 10.0.0.x` (trong đó x là một địa chỉ IP xác định nào đó).

thêm một tuyến (route) tới một mạng mới và gán nó sử dụng thiết bị `eth0:1`

-- thêm một tuyến (route) tới một mạng khác bằng cách sử dụng một máy làm gateway (bạn sẽ cần biết thiết lập `eth0` hoặc `eth0:1` của gw này phụ thuộc vào việc bạn đang ở mạng nào)

MẠNG TCP/IP

MẠNG TCP/IP

1. Số nhị phân và Dotted Quad

Số nhị phân

$10 = 2^1$	$100 = 2^2$	$101 = 2^2 + 1$	$111 = 100 + 010 + 001$
------------	-------------	-----------------	-------------------------

Điều này cho thấy một số nhị phân có thể dễ dàng chuyển sang số thập phân:

10000000	=	2^7	=	128
01000000	=	2^6	=	64
00100000	=	2^5	=	32
00010000	=	2^4	=	16
00001000	=	2^3	=	8
00000100	=	2^2	=	4
00000010	=	2^1	=	2
00000001	=	2^0	=	1

The Dotted Quad:

Địa chỉ IP được gán cho một interface được gọi là một Dotted Quad. Trong trường hợp một địa chỉ Ipv.4, địa chỉ là 4 bytes (4 lần 8 bits) phân cách nhau bởi các dấu chấm.

Decimal	Binary
192.168.1.1	11000000.10101000.00000001.00000001

MẠNG TCP/IP

2. Địa chỉ Broadcast, địa chỉ mạng và netmask

Một địa chỉ IP bao gồm địa chỉ của host và địa chỉ của mạng.

4. The Netmask

Netmask được dùng để qui định số bit trong một địa chỉ IP được dùng để đánh địa chỉ mạng. Netmask hay còn gọi là subnet mask.

Ví dụ netmask 16 và 17 bit:

255.255.0.0	16-bit	1 1 1 1 1 1 1 1 . 1 1 1 1 1 1 1 1 . 0 0 0 0 0 0 0 0 . 0
255.255.128.0	17-bit	1 1 1 1 1 1 1 1 . 1 1 1 1 1 1 1 1 . 1 0 0 0 0 0 0 0 . 0

Địa chỉ broadcast thường được sinh ra bởi hệ thập phân.

Ví dụ: với 16 – bit netmask, các IP sau nằm trên cùng một mạng

00100000	.	10000000	.	00000001	.	00000001
00100000	.	10000000	.	00000000	.	00000011

Có nghĩa rằng bất kỳ một bit nào **nằm trong** hình chữ nhật (hình vẽ) (8+8 = 16 bits) sẽ thay đổi địa chỉ mạng và các host cần một gateway để kết nối chúng với nhau.

Tương tự, bất kỳ bit nào **bên ngoài** hình chữ nhật (hình vẽ) sẽ thay đổi địa chỉ của host mà không làm thay đổi địa chỉ mạng.

Ví dụ: với netmask 24 bit dưới đây, 2 IP sẽ nằm trên 2 mạng khác nhau:

MẠNG TCP/IP

00100000	.	10000000	.	00000001	.	00000001
00100000	.	10000000	.	00000000	.	00000011

5. Địa chỉ mạng

Mỗi một mạng cần có một số hiệu, số hiệu cần thiết trong việc thiết lập bộ dẫn đường (routing). Số hiệu của mạng là có số nguyên(0-255) phân cách bởi dấu chấm.

Ví dụ một địa chỉ mạng: 192.168.1.0

6. Địa chỉ Broadcast

Địa chỉ broadcast là một miền các host/interface có thể được truy cập trên mạng giống nhau. Ví dụ một host có địa chỉ broadcast là 10.1.255.255 sẽ truy cập đến tất cả các máy nào có IP có dạng 10.1.x.x. Địa chỉ broadcast điển hình 192.168.1.255.

Các phép toán logic có thể áp dụng cho các địa chỉ broadcast, netmask, network.

Để lấy địa chỉ mạng, ta làm động tác đơn giản là thực hiện phép toán AND giữa địa chỉ IP và netmask.

$$\text{Network Address} = \text{IP} \text{ AND } \text{Netmask}$$

Tính địa chỉ broadcast bằng cách: network address OR 'not MASK'

$$\text{Broadcast Address} = \text{Network} \text{ OR } \text{not}[\text{Netmask}]$$

MẠNG TCP/IP

AND và OR à các phép toán logic trong mẫu nhị phân của các địa chỉ này

Ví dụ:

Địa chỉ IP **192.168.3.5** với net mask **255.255.255.0**. Chúng ta có thể thực hiện các phép toán sau:

<u>Địa chỉ mạng</u>	=	IP	AND	MASK
		11000000.10101000.00000011.00000101		(192.168.3.5)
AND				
		11111111.11111111.11111111.00000000		(255.255.255.000)
<hr/>				
		11000000.10101000.00000011.00000000		(192.168.3.0)

<u>Địa chỉ Broadcast</u>	=	IP	OR	NOT-MASK
		11000000.10101000.00000011.00000101		(192.168.3.5)
OR				
		00000000.00000000.00000000.11111111		(000.000.000.255)
<hr/>				
		11000000.10101000.00000011.11111111		(192.168.3.255)

Từ các ví dụ trên ta rút ra nhận xét. Một địa chỉ IP cùng với netmask đủ để xác định các thông tin về mạng và host đó.

3. Lớp mạng

7. Địa chỉ IP dự phòng

MẠNG TCP/IP

Đối với các mạng riêng biệt, các địa chỉ IP có thể không bao giờ được sử dụng làm địa chỉ IP trên internet. Các địa chỉ IP dự phòng này thông thường chỉ được sử dụng cho các mạng LAN.

Bảng sau đây sẽ cho thấy các lớp địa chỉ riêng/ dự phòng.

Bảng1: Địa chỉ dự phòng

1	Class A	10.x.x.x
16	Class B	172.16.x.x -- 172.31.x.x
255	Class C	192.168.o.x

8. Lớp địa chỉ IP

Lớp A:

8 bit dùng để đánh địa chỉ mạng và 24 bit đánh địa chỉ host. Byte đầu tiên dự phòng cho địa chỉ mạng. Vì vậy subnet mask mặc định sẽ là **255.0.0.0**.

Do 255.255.255 and 0.0.0 không phải là địa chỉ host nên có tối đa $2^{24} - 2 = 16777214$ host trên mạng. Số IP có byte đầu tiên nằm trong miền từ **1** đến **127**, tương ứng với số nhị phân 00000001 -> 01111111. Hai bit đầu tiên của lớp A có thể thiết lập bằng “00” hoặc “01”.

Lớp B: địa chỉ mạng và host 16 bit

16 bit dùng để đánh địa chỉ mạng và 16 dùng để đánh địa chỉ host trên mạng. Subnet mask mặc định là **255.255.0.0**. Có tối đa $2^{16}-2 = 65\ 534$ host trên một mạng thuộc lớp B. Byte đầu tiên có phạm vi từ **128** đến **191**. Tương ứng với số nhị phân là 10000000->10111111.

MẠNG TCP/IP

Hai bit đầu tiên của lớp B luôn thiết lập là “10”.

Lớp C: địa chỉ mạng và host 24-bit

24 bit dùng để đánh địa chỉ mạng và 8 bit dùng để đánh địa chỉ host trên mạng. Subnet mask mặc định là **255.255.255.0**. Có tối đa $2^8 - 2 = 254$ host trên một mạng thuộc lớp C. Byte đầu tiên có giá trị từ **192** đến **223**. Tương ứng với số nhị phân là 11000000 -> 11011111. Như vậy 2 bit đầu tiên của lớp C luôn là “11”.

4. Subnets

Subnet là khái niệm phân chia một mạng thành nhiều mạng con bằng cách dùng các bit của phần địa chỉ host để đánh địa chỉ mạng.

Ví dụ netmask lớp A là 255.0.0.0 có thể được dùng để biến bit đầu tiên của byte thứ 2 trở thành bit đánh địa chỉ mạng. Kết quả chúng ta có 9 bit để đánh địa chỉ mạng và 23 bit đánh chỉ host trên mạng.

Netmask có dạng binary như sau :

11111111.10000000.00000000.00000000 or 255.128.0.0

25-bit network

Netmask: 11111111.11111111.11111111.10000000 or 255.255.255.128

Do địa chỉ mạng Network = IP AND Netmask, từ giá trị của netmask, ta thấy là có thể tạo được 2 mạng con.

1. Các địa chỉ host nằm trong miền 192.168.1.0xxxxxxx thuộc vào mạng 192.168.1.0 network. Số hiệu của mạng là 0.
2. Các địa chỉ host nằm trong miền 192.168.1.1xxxxxxx thuộc vào mạng 192.168.1.128 network. Số hiệu của mạng là 128

MẠNG TCP/IP

Bảng 2: Trong cả 2 trường hợp, thay x byte bằng 0 hoặc 1, ta có các địa chỉ đặc biệt

Network address	Substitute with 1's	Substitute with 0's
0	Broadcast: 127	Network: 0
128	Broadcast: 255	Network: 128

Số bit để đánh địa chỉ host là 7 và trừ đi 2 giá trị đặc biệt (tất cả các bit bằng 0 hoặc 1), chúng ta có $2^7 - 2 = 126$ trên mỗi mạng và có tất cả 252 host.

Nếu chúng ta dùng subnet mask mặc định là 255.255.255.0 thì chúng ta có 254 địa chỉ host.

Trong ví dụ trên 192.168.1.127 là các địa chỉ đặc biệt, do đó chỉ có 252 địa chỉ host được sử dụng.

26-bit network

Netmask: 11111111.11111111.11111111.**11000000** or 255.255.255.192

Tạo được 4 mạng con, địa chỉ của mỗi mạng được xác định bằng qui tắc AND, địa chỉ của các host được xác định như sau:

1. Địa chỉ các host nằm trong miền 192.168.1.**00xxxxxx** thuộc vào mạng 192.168.1.**0** network.
2. Địa chỉ các host nằm trong miền 192.168.1.**01xxxxxx** thuộc về mạng 192.168.1.**64** network.
3. Địa chỉ các host nằm trong miền 192.168.1.**10xxxxxx** thuộc về mạng 192.168.1.**128** network.

MẠNG TCP/IP

4. Địa chỉ các host nằm trong miền 192.168.1.11xxxxxx thuộc về mạng 192.168.1.192 network.

Thay thế x bit trên bằng 1 ta có địa chỉ ở trên ta có các địa chỉ broadcast tương ứng:

192.168.1.63, 192.168.1.127, 192.168.1.191, 192.168.1.255

Mỗi mạng con có $2^6 - 2 = 62$ hosts và tổng số có $62 \times 4 = 248$ host trên mạng.

5. Họ giao thức TCP/IP

TCP/IP là một bộ giao thức, được sử dụng trên mạng Internet. Gọi là họ giao thức vì TCP/IP chứa một số giao thức, những giao thức này dùng để truyền dữ liệu và chương trình qua mạng. Hai giao thức chính trong họ giao thức TCP/IP là TCP (Transmission Control Protocol) và Ip (Internet Protocol).

Hiểu một cách đơn giản, giao thức IP chỉ xử lý các gói tin và các datagrams (gói tin chứa địa chỉ đến, kích thước...) trong khi đó giao thức TCP xử lý vấn đề kết nối giữa 2 máy tính. Các giao thức kết hợp với nhau để thực hiện tác vụ đặc biệt của mình. Tài liệu này sẽ trình bày các tác vụ của TCP/IP.

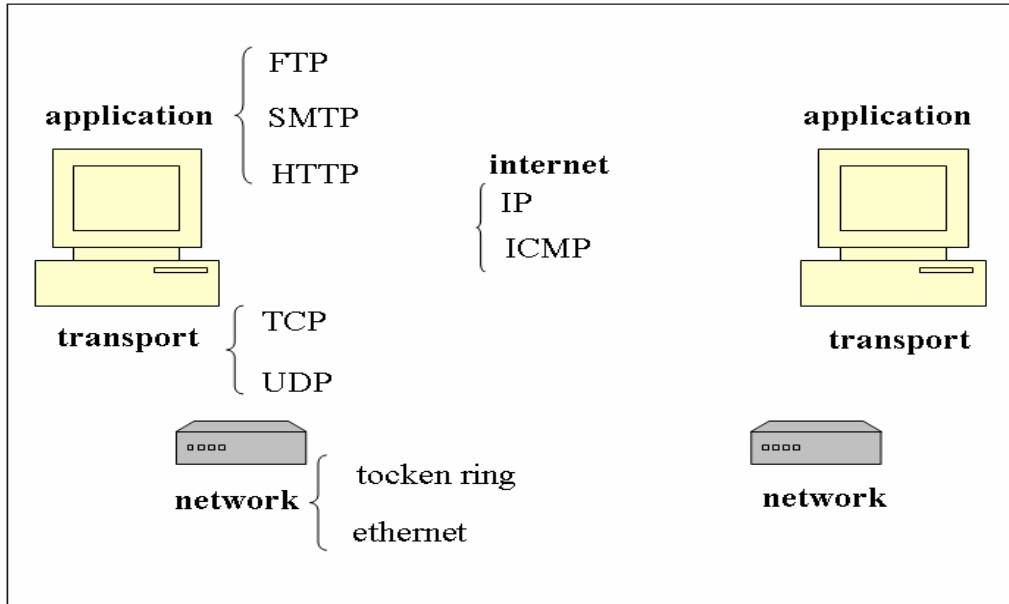
Hoạt động của các giao thức diễn ra ở các tầng khác nhau trong tiến trình hoạt động của mạng.

Bảng 1: Mô hình 4 tầng của giao thức TCP/IP

Tầng ứng dụng (Application)	Mức ứng dụng(FTP,SMTP,SNMP)
Tầng giao vận(Transport)	Kết nối các máy(TCP,UDP)

MẠNG TCP/IP

Tầng internet(Internet)	Routing(Dẫn đường):IP,ICMP,IGMP,ARP
Tầng truy cập mạng()	Mức card mạng, ví dụ card Ethernet, token ring...

• Tổng quan về các giao thức

IP	Giao thức IP làm nhiệm vụ truyền tải dữ liệu cho giao thức TCP , UDP và ICMP.IP cung cấp dịch vụ kết nối không tin cậy (unreliable), có nghĩa là dữ liệu truyền đi không đảm bảo được truyền đến địa chỉ cần gửi. Giao thức IP cho phép tất cả tính toàn vẹn của dữ liệu được xử lý bởi một trong giao thức tầng cao hơn, ví dụ như giao thức TCP hoặc những thiết bị chuyên biệt cho ứng dụng nào đó. IP có nhiệm vụ xử lý vấn đề địa chỉ và dẫn đường (routing) giữa các mạng. Đơn vị dữ liệu sử dụng ở giao thức IP là datagram.
TCP	Giao thức TCP(Transmission Control Protocol) cung cấp

MẠNG TCP/IP

	dịch vụ kết nối tin cậy. TCP có nhiệm vụ kiểm tra trên mỗi host thứ tự gửi và nhận và kiểm tra và bảo đảm rằng mọi gói dữ liệu (data packet) đã được truyền. Ví dụ các ứng dụng FTP hay telnet(ứng dụng đăng nhập từ xa) không cần phải xử lý vấn đề mất dữ liệu trong quá trình truyền.
UDP	Giao thức UDP (User Datagram Protocol) cho phép một chương trình ứng dụng truy cập trực tiếp đến IP, không giống như TCP, UDP là giao thức không liên kết và không tin cậy.
ICMP	Giao thức ICMP(Internet Control Message Protocol) được sử dụng bởi các thiết bị dẫn đường và các host để thông báo trạng thái của mạng. Đơn vị dữ liệu sử dụng trong giao thức này là IP datagrams và ICMP là giao thức không liên kết.
PPP	Giao thức PPP(Point to Point) thiết lập một kết nối TCP/IP thông qua đường điện thoại. Ngoài ra nó còn được sử dụng bên trong các kết nối được mã hóa như pptp.

6. Các dịch vụ và các cổng trong TCP/IP

Danh sách các dịch vụ và các cổng của nó nói chung sẽ tìm thấy trong /etc/services. Danh sách các dịch vụ và các cổng tương ứng với các dịch vụ được quản lý bởi IANA(Internet Assigned Numbers Authority).

Mỗi cổng là một số 16 bit, đó đó có tổng số là 65535 cổng. Các cổng từ 1 đến 1023 là các cổng độc quyền, được giành cho các dịch vụ chạy bởi người dùng root. Tất cả các ứng dụng đã biết sẽ được phục vụ ở một trong những cổng này.

Chúng ta hãy quan sát kết quả của dịch vụ portscans(dò tìm các cổng). Nên nhớ rằng dịch vụ này là bất hợp pháp, tuy nhiên rất nhiều người dùng dịch vụ này.

MẠNG TCP/IP

Dưới đây là kết quả của một dò tìm cổng:

Port	State	Service
21/tcp	open	ftp
22/tcp	open	ssh
23/tcp	open	telnet
25/tcp	open	smtp
70/tcp	open	gopher
79/tcp	open	finger
80/tcp	open	http

Dịch vụ portscan cho biết các cổng đang mở và phục vụ ứng dụng nào

Các cổng chính /etc/services:

ftp-data	20/tcp	
ftp	21/tcp	
telnet	23/tcp	
smtp	25/tcp	mail
domain	53/tcp	
domain	53/udp	
http	80/tcp	# www is used by some broken
www	80/tcp	# progs, http is more correct
pop-2	109/tcp	# PostOffice V.2
pop-3	110/tcp	# PostOffice V.3
sunrpc	111/tcp	
sftp	115/tcp	
uucp-path	117/tcp	

MẠNG TCP/IP

nntp	119/tcp	usenet	# Network News Transfer
nntp	119/tcp		
ntp	123/tcp		# Network Time Protocol
netbios-ns	137/tcp	nbns	
netbios-ns	137/udp	nbns	
netbios-dgm	138/tcp	nbdgm	
netbios-dgm	138/udp	nbdgm	
netbios-ssn	139/tcp	nbssn	
imap	143/tcp		# imap network mail protocol
NeWS	144/tcp	news	# Window System
snmp	161/udp		
snmp-trap	162/udp		

7. Thực hành

Registering a service with xinetd

1. Viết một bash script đưa ra màn hình(stdout) dòng “Welcome”. Lưu lại trong /usr/sbin/hi

2. Trong thư mục /etc/xinetd.d tạo một file tên là fudge như sau:

```
service fudge
{
    socket_type      = stream
    server           = /usr/sbin/hi
    user             = root
    wait            = no
    disable         = no
}
```

3. Thêm một dịch vụ tên là fudge trong /etc/services, dịch vụ này sử dụng cổng 60000.

4. Khởi động lại **xinetd** và dùng dịch vụ telnet đến cổng 60000.

5. Giả sử bạn có một miền IP trên mạng 83.10.11.0/27

a. Bao nhiêu mạng có 4 byte đầu tiên giống như của bạn?

b. Có bao nhiêu máy trên mạng của bạn?

Có bao nhiêu địa chỉ broadcast cho mạng đầu tiên này?

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

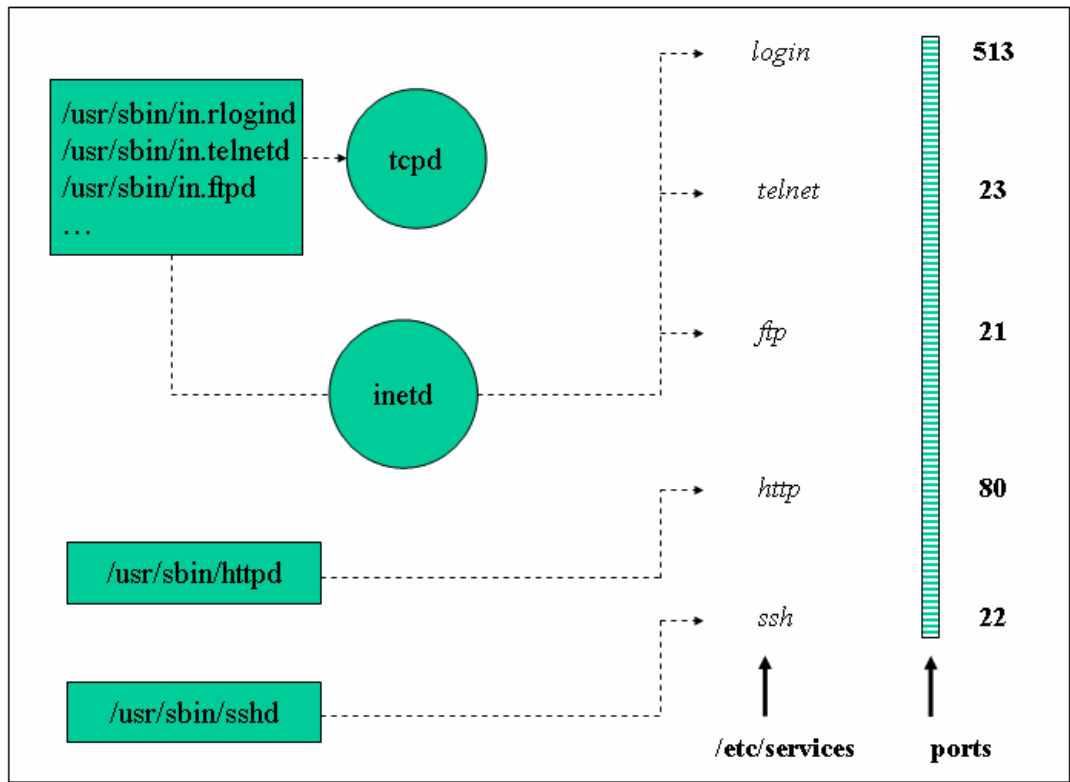
Các dịch vụ mạng có thể chạy đồng thời hoặc đơn lẻ như các ứng dụng, chúng làm nhiệm vụ lắng nghe (listen) các kết nối và trực tiếp điều khiển các client hoặc chúng cũng có thể được gọi bởi các tiến trình nền mạng (network daemon) **inetd** hoặc **xinetd**.

1. Tiến trình nền inetd (cũ)

Tiến trình nền này sẽ được thực hiện tại thời điểm khởi động hệ thống và có nhiệm vụ lắng nghe (listen) các kết nối tại các cổng (port) được xác định trước. Điều này cho phép máy chủ chỉ chạy một tiến trình nền mạng nào đó (network daemon) khi cần thiết.

Ví dụ, dịch vụ **telnet** có một tiến trình nền **/usr/sbin/in.telnetd** sẽ kiểm soát các tiến trình telnet. Để lúc nào cũng chạy tiến trình nền này **inetd** được chỉ định lắng nghe cổng 23. Chỉ định này được thiết lập trong **/etc/inetd.conf**.

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

Hi

nh 1: Tiến trình nền inetd

Các trường của **/etc/inetd.conf** chứa các thông tin sau:

service-name	tên hợp lệ từ /etc/services
socket type	stream đối với TCP và dgram đối với UDP
protocol	giao thức hợp lệ từ /etc/protocols
flag	nowait nếu đa tiến trình (multithreaded) và wait nếu đơn tiến trình (single-threaded)
user/group	chạy chương trình như user hoặc group
program	tcpd thông thường

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

argument	tên của chương trình chạy đối với dịch vụ này
----------	---

Ví dụ:

```
pop-3 stream tcp nowait root /usr/sbin/tcpd ipop3d
```

Chú ý: File `/etc/services` được sử dụng để tạo sự tương quan giữa tên dịch vụ và số cổng socket. Các trường trong file services là:

<code>service-name</code> <code>port/protocol</code> <code>[aliases]</code>

2. Tiến trình nền `xinetd`

Đây là phiên bản mới nhất của `inetd`. Tiến trình nền `tcpd` không còn được sử dụng nữa, do đó tất cả mọi thứ đều được thực hiện bởi `xinetd`. Cấu hình của `xinetd` được thực hiện qua một file đơn `/etc/xinetd.conf` hoặc bằng cách soạn thảo các file riêng biệt trong `/etc/xinetd.d/` tương ứng với các dịch vụ sẽ được kiểm soát bởi `xinetd`. Cũng có thể chuyển đổi từ file cấu hình `inetd` cũ sang các file cấu hình của `xinetd` hiện thời.

Cấu trúc của file service trong `xinet.d`

```
Service-name {
    socket_type = stream đối với TCP và dgram đối với UDP
    protocol = giao thức phù hợp từ /etc/protocols
    wait = <yes hoặc no>
    user= người dùng chạy ứng dụng
    group= nhóm của người dùng chạy ứng dụng
    server= tên của chương trình chạy của dịch vụ này
}
```

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

3. *TCP wrappers*

Nếu các chương trình đã được biên dịch với libwrap thì chúng có thể được liệt kê trong **/etc/host.allow** và **/etc/host.deny**. Thư viện **libwrap** sẽ xác định những file nào tương ứng với hosts nào.

Định dạng mạng định đối với **/etc/hosts.{allow,deny}**:

```
DAEMON :    hosts [EXCEPT hosts ] [: spawn command]
```

Bạn cũng có thể sử dụng những file này để ghi log các dịch vụ không xác thực (unauthorised services). Đây được xem như sự cảnh báo sớm của hệ thống. Sau đây là một số ví dụ:

Truy vấn thông tin về máy chủ (host):

1. /etc/hosts.allow

```
in.telnetd: LOCAL, .my.domain
```

2. /etc/hosts.deny

```
in.telnetd: ALL : spawn (/usr/sbin/safe_finger -l @%h | mail root) &
```

Chuyển tới một dịch vụ giả (bogus service)

3. /etc/hosts.allow

```
in.telnetd: ALL : twist /dtk/Telnetd.pl
```

Ví dụ cuối cùng nằm trong bộ công cụ mẹo (Deception Tool kit) và có thể download tại địa chỉ sau: <http://all.net/dtk/download.html>

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

4. Thiết lập NFS

Thiết lập phía máy trạm

Đối với các máy trạm Linux muốn gán (mount) các file hệ thống từ xa (remote file system):

1. file hệ thống **nfs** phải được hỗ trợ bởi nhân
2. tiến trình nền **portmapper** phải đang được chạy.

Tiến trình nền portmapper được khởi động bởi script **/etc/rc.d/init.d/portmap**. Tiện ích **mount** sẽ gán file hệ thống. Các đầu vào thông thường trong **/etc/fstab** sẽ là:

```
nfs-server:/shared/dir /mnt/nfs nfs defaults 0 0
```

Thiết lập phía máy chủ

Một máy chủ NFS cần phải chạy **portmap** trước khi khởi động máy chủ nfs. Máy chủ nfs sẽ được khởi động hoặc dừng với script **/etc/rc.d/init.d/nfs**.

File cấu hình chính là **/etc/exports**.

Ví dụ file /etc/exports:

```
/usr/local/docs *.local.org(rw, no_root_squash) *(ro)
```

Thư mục được xuất (export) tới tất cả các máy chủ (host) theo quyền chỉ đọc (read-only) và đọc – ghi (read – write) tới tất cả các máy chủ (host) trong miền .local.org

Tham số lựa chọn mặc định **root_squash** sẽ ngăn ngừa người dùng gốc (root user - uid = 0) trên máy khách truy cập vào vùng chia sẻ trên máy chủ và có thể được thay đổi bởi tham số lựa chọn **no_root_squash**.

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

☞ File **/etc/exports** sẽ tương ứng với các host như *.machine.com trong khi /etc/hosts.allow/deny tương ứng với các host như .machine.com

Nếu file /etc/exports đã được thay đổi thì tiện ích **exportfs** sẽ được chạy. Nếu các thư mục tồn tại trong /etc/exports bị thay đổi thì nó có thể cần thiết để tháo (unmount) tất cả các chia sẻ nfs trước khi chúng được gắn lại (remount). Các thư mục riêng rẽ có thể được gắn hoặc tháo (unmount) với **exportfs**.

Xuất và dừng xuất (unexporting) tất cả thư mục trong /etc/exports:


```
exportfs -ua ; exportfs -a
```

5. SMB và NMB

Các máy Linux có thể truy cập và cung cấp các nguồn tài nguyên chia sẻ của Window (thư mục và máy in). Giao thức được dùng để làm việc này là MS Windows Server Message Block **SMB**. Trong Linux công cụ Samba thường được sử dụng để hỗ trợ cho phần mềm khách và chủ.

Từ cửa sổ dòng lệnh

Tiện ích **smbclient** được sử dụng để liệt kê tất cả nguồn tài nguyên được chia sẻ. Các thư mục từ xa (remote directories) thông thường được gắn với **smbmount**, tuy nhiên 'mount -t smbfs' cũng có thể được sử dụng.

Ví dụ:

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

Gửi một thông báo pop up tới một máy tính win98desk

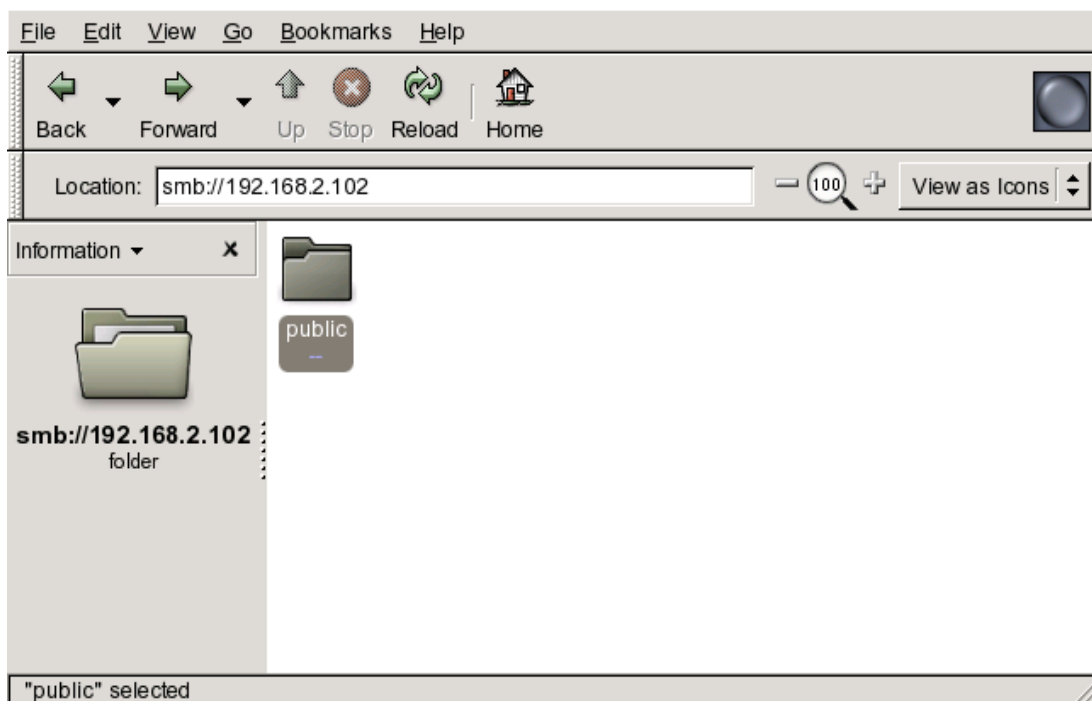
```
 smbclient -M win98desk
```

Gán một thư mục chia sẻ của máy chủ winserv

```
 smbmount //winserver/shared /mnt/winserver/shared
```

Máy chủ Samba có thể được cấu hình với file **/etc/smb.conf** và được khởi động hoặc dừng với script **/etc/rc.d/init.d/smb**. Chú ý **smb** sẽ cũng khởi động các dịch vụ **NBS**. Khối thông báo NetBIOS (NetBIOS Message Block) sau đây sẽ cho phép giải tên (name resolution) trong Windows.

Hình 1: Nautilus Browsing SMB shares::

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

Các đầu vào chính trong `/etc/smb.conf`:

```
[global]
    workgroup = LINUXIT
    os level = 2
    kernel oplocks = No
    security = user
    encrypt passwords = Yes
    guest account = nobody
    map to guest = Bad User

[homes]
    comment = Home Directories
    read only = No
    create mask = 0640
    directory mask = 0750
    browseable = No

[printers]
    comment = All Printers
    path = /var/tmp
    create mask = 0600
    printable = Yes
    browseable = No
```

Cấu hình SWAT và Webmin GUI

Nếu cài đặt gói `swat` thì bạn có thể quản trị máy chủ samba qua nền web GUI tại cổng 901.

Một công cụ quản trị phổ thông khác được sử dụng là **webmin**. Công cụ này có thể được tải về tại địa chỉ www.webmin.com

CHÚ Ý

File cấu hình `/etc/samba/smb.conf` là một nguồn tài liệu tốt. Tất cả các tham số lựa chọn được mô tả và có thể được chuyển thành câu lệnh bằng cách xoá dấu ghi chú ‘;’. Có thể xem trong trang hướng dẫn **smb.conf(5)**.

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

6. Các dịch vụ DNS

- **Bộ giải (Resolvers)**

Khi một chương trình cần giải một tên host thì cần sử dụng một cơ chế gọi là bộ giải (resolver). Bộ giải đầu tiên sẽ tra cứu file **/etc/nsswitch** (trước **/etc/host.conf**) và xác định phương thức nào sẽ được sử dụng để giải các tên host (local file, name server, NIS hay ldap server).

File /etc/host.conf (hoặc /etc/nsswitch.conf):

Các file này được quét bởi bộ giải tên để xác định xem đâu là các file, máy chủ dns, cơ sở dữ liệu ldap hoặc máy chủ nis sẽ được tra cứu.

Ví dụ (/etc/nsswitch):

```
hosts:      files dns nis
networks:   files
```

Dòng đầu tiên cho thấy các file (ở đây là **/etc/hosts**) sẽ được truy vấn đầu tiên và sau đó là máy chủ DNS nếu nó bị lỗi. Dòng thứ hai chỉ dẫn sẽ sử dụng file **/etc/networking** cho thông tin về mạng.

File /etc/hosts

Với một số nhỏ các máy tính được nối mạng thì có thể chuyển đổi địa chỉ IP thành tên bằng cách sử dụng file **/etc/hosts**. Các trường có thể là:

IP	machine	machine.domain	alias
----	---------	----------------	-------

Ví dụ: file /etc/hosts

192.168.1.233	io	io.my.domain	
61.20.187.42	callisto	callisto.physics.edu	

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

File /etc/resolv.conf

Nếu bộ giải cần sử dụng một máy chủ tên miền (DNS) thì nó sẽ tra cứu danh sách các máy chủ hiện có tại file **/etc/resolv.conf**

- **Cấu trúc có cấp bậc**

Các máy chủ tên (Name servers) đều có một cấu trúc cấp bậc (hierachical structure). Phụ thuộc vào vị trí trong tên miền điều kiện đầy đủ (fully qualified domain name – FQDM) mà một tên miền có thể được gọi là mức top – level, mức thứ hai (second level) hoặc mức thứ ba (third level).

Ví dụ đối với các tên miền cấp 1 (top level)

com	Các tổ chức thương mại
edu	Các tổ chức giáo dục Mỹ
gov	Các tổ chức chính phủ Mỹ
mil	Các tổ chức quân sự Mỹ
net	Các nhà cung cấp dịch vụ và cổng truy cập
org	Các trang phi thương mại
uk	Các trang thuộc về nước Anh

- **Kiểu của Máy chủ DNS**

Các tên miền có thể được chia nhỏ hơn thành các tên miền con (subdomain). Điều này sẽ giới hạn tổng số thông tin cần để quản trị trong một miền. Mỗi vùng (Zone) sẽ có một máy chủ tên miền chính (thường gọi là **primary** DNS) và một hoặc nhiều máy chủ tên miền phụ (thường gọi lại **secondary**). Việc quản trị máy chủ tên gồm có việc cập nhật thông tin về một vùng cụ thể. Máy chủ chính thường được ra lệnh cho việc xác thực.

- **File cấu hình DNS**

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

Trong phiên bản BIND cũ (trước phiên bản BIND 8) file cấu hình là **/etc/named.boot**. Với BIND phiên bản 8, file **/etc/named.conf** được thay thế. Bạn có thể sử dụng tiện ích **named-bootconf.pl** để chuyển đổi từ file cấu hình cũ sang file cấu hình mới.

File /etc/named.boot:

directory	/var/named
cache	named.ca
primary myco.org	named.myco
primary 0.0.127.in-addr.arp	named.local
primary 1.168.192.in-addr.arp	named.rev

Dòng đầu tiên định nghĩa thư mục cơ sở được sử dụng. File *name.ca* sẽ chứa danh sách các địa chỉ IP DNS cho việc truy vấn các địa chỉ mở rộng. Dòng thứ ba là tham số lựa chọn và chứa các bản ghi cho mạng nội bộ. Hai tham số tiếp theo được sử dụng cho tìm kiếm ngược lại (reverse lookup).

Trong **/etc/named.conf**

cache được thay thế bởi *hint*
secondary được thay thế bởi *slave*
primary được thay thế bởi *master*.

Áp dụng các thay đổi này đối với file cấu hình BIND4 sẽ sinh ra các file cấu hình BIND8 và BIND9 như sau.

File /etc/named.conf:

options { directory "/var/named"; }; zone "." {

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

```
        type hint;
        file "named.ca";
};

zone "myco.org"      {
    type master;
    file "named.myco";
};

zone "1.168.192.in-addr.arp" {
    type master;
    file "named.rev";
};

zone "0.0.127.in-addr.arpa" {
    type master;
    file "named.local";
};
```

- **File vùng DNS**

Trong ví dụ này máy chủ được thiết lập như một máy chủ chỉ bắt (catching-only server). Tất cả các file vùng (zone file) đều chứa các bản ghi tài nguyên.

Ví dụ file **named.local** zone file:

```
@    IN    SOA    localhost. root.localhost. (
                2001022700 ; Serial
                28800    ; Refresh
                14400    ; Retry
```

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

```
3600000 ; Expire
86400 ) ; Minimum

IN NS localhost.
1 IN PTR localhost.
```

Đây là một file vùng rất đơn giản nhưng nó cung cấp đầy đủ các thông tin để giúp ta hiểu được cơ chế cơ bản của một máy chủ tên.

Ký hiệu @ sẽ giải (tham chiếu) tới một vùng liên quan được khai báo trong `/etc/named.conf`. Điều này cho phép bất kỳ file vùng nào cũng có thể sử dụng như là một template cho các vùng khác (xem bài tập).

Bảng 1: Kiểu bản ghi thông thường

NS	Xác định các vùng của máy chủ tên miền chính
PTR	Tham chiếu ngược địa chỉ IP tới tên máy host
MX	Bản ghi thư điện tử Mail Exchange
A	Tương ứng một địa chỉ IP với một máy host
CNAME	Tương ứng một tên gán (alias) với một tên chính của máy host

Bảng 2: Các tham số vùng

@ IN SOA	Start Of Authority. Xác định một vùng được cho phép bởi các tham số lựa chọn nằm trong dấu ngoặc kép
serial	Giá trị được tăng bằng tay khi dữ liệu thay đổi. Các máy chủ phụ (secondary servers) sẽ truy vấn số hiệu (serial number) của máy chủ chính. Nếu nó thay đổi, toàn bộ file vùng sẽ được tải về (downloaded)

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

refresh	Thời gian được tính bằng giây trước khi máy chủ phụ truy vấn bản ghi SOA của tên miền chính (primary domain). Giá trị của nó nhỏ nhất là một ngày.
retry	Khoảng thời gian tính bằng giây trước khi một vùng mới được chuyển (transfer) nếu việc download trước đó lỗi.
expire	Thời gian sau khi máy chủ phụ loại bỏ tất cả dữ liệu vùng nếu nó liên hệ với máy chủ chính. Giá trị của tham số này thông thường ít nhất là 1 tuần
minimum	đây là ttl đối với các dữ liệu đã được cached. Giá trị mặc định là 1 ngày (86400 giây) nhưng cũng có thể lâu hơn đối với các mạng LAN ổn định

- **Cấu hình Sendmail**

Sendmail là dịch vụ chuyển mail (MTA) phổ biến nhất trên internet. Nó sử dụng giao thức Simple Mail Transfer Protocol (SMTP) và chạy như một tiến trình nền lắng nghe các kết nối tại cổng 25.

Script **Sendmail** được dùng để dừng hoặc chạy tiến trình nền sendmail thông thường được đặt tại thư mục **/etc/rc.d/init.d/**. Cấu hình chính của file là **/etc/mail/sendmail.cf** (hoặc **/etc/sendmail.cf**) Tại đây bạn có thể xác định tên của máy chủ cũng như tên của các host mà từ đó và ở đó mail relay được cho phép.

File **/etc/aliases** chứa hai trường sau đây:

```
alias: user
```

Khi chuyển tới **/etc/aliases**, câu lệnh **newaliases** phải được chạy để rebuild cơ sở dữ liệu **/etc/aliases.db**.

Khi thư được máy chủ chấp nhận, nó sẽ được móc vào một file đơn với tên do người dùng đặt. Các file này được lưu trữ tại **/var/spool/mail**. Phụ thuộc vào Mail User Agent được sử dụng, người dùng có thể lưu trữ các thông điệp (message) trong thư mục gốc của mình hoặc có thể download chúng về một máy khác.

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

Nếu máy chủ đang chuyển tiếp (relaying), hoặc nếu mạng chậm và nhiều message đang được chuyển, thư sẽ được lưu trữ trong hàng đợi thư `/var/spool/mqueue`. Bạn có thể truy vấn với tiện ích **mailq** hoặc **sendmail -bp**. Quản trị mạng có thể flush hàng đợi của máy chủ với câu lệnh **sendmail -q**.

Cuối cùng, để đăng ký một tên miền như một địa chỉ email hợp lệ, một bản ghi MX cần được thêm vào trong cơ sở dữ liệu DNS.

Ví dụ nếu `mail.company.com` là một máy chủ mail, để nó chấp nhận mail như `joe@company.com` thì bạn sẽ phải cấu hình như sau

1. Thêm `company.com` vào `/etc/mail/local-host-names`
2. `company.com MX 10 mail.company.com` trong một file vùng DNS

8. Máy chủ Apaches

- **File cấu hình**

File `/etc/httpd/conf/httpd.conf` chứa tất cả các tham số thiết lập cấu hình

Các phiên bản trước của apache có thêm hai file ngoài, một là **access.conf** trong đó sẽ giới hạn các thư mục đã được khai báo và một file khác là **srml.conf** xác định thư mục gốc (roôt) của máy chủ.

Các cấu hình cần chú ý:

```
ServerType standalone/inetd
ServerRoot "/etc/httpd"
DocumentRoot "/var/www/html"

<Directory "/var/www/cgi-bin">
    AllowOverride None
    Options ExecCGI
    Order allow,deny
    Allow from all
</Directory>

<VirtualHost 122.234.32.12>
```

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

```
DocumentRoot    "/www/docs/server1"  
ServerName     virtual.mydomain.org  
</VirtualHost>
```

- **Chạy Apache**

Để chạy và dừng máy chủ, đầu tiên bạn có thể sử dụng script `/etc/rc.d/init.d/httpd`. Trên một máy chủ bận (busy server) thì nên sử dụng **apachectl** đặc biệt với lựa chọn **graceful** sẽ khởi động lại máy chủ chỉ khi các kết nối hiện tại đã được thoả thuận.

Các file nhật ký chính được lưu trong `/var/log/httpd/`. Các file này có thể rất hữu ích trong các lý do an ninh. Thông thường chúng ta kiểm tra file `error_log` và `access_log`.

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

9. Thực hành

Cài đặt một máy chủ DNS chính

Như là một bài tập, chúng ta sẽ cài đặt gói BIN9 rpm **bind9-9.1.3-252.i386.rpm** và cấu hình một domain có tên là *gogo.com*.

1. Tiến hành lần lượt các bước sau trong **/etc/named.conf**:

Copy/Paste các đoạn sau và sửa lại như sau

<pre>zone "localhost" in { type master; file "localhost.zone"; }</pre>	<i>becomes</i>	<pre>zone "gogo.com" in { type master; file "gogo.zone"; }</pre>
--	----------------	--

<pre>zone "0.0.127.in-addr.arpa" in { type master; file "127.0.0.zone"; };</pre>	<i>becomes</i>	<pre>zone "2.168.192.in-addr.arpa" in { type master; file "192.168.2.zone"; };</pre>
--	----------------	--

2. Trong **/var/named**:

```
cp 127.0.0.zone 192.168.2.zone  
cp local.zone gogo.zone
```

3. Thay đổi các trường tương ứng trong file vùng mới (zone file). Thêm một host có tên là *harissa*.

4. Thêm dòng “nameserver 127.0.0.1” vào **/etc/resolv.conf**.

5. Sử dụng **host** để giải *harissa.gogo.com*

Quản trị Apache

Các cấu hình cơ bản trong file **/etc/httpd/conf/httpd.conf**

1. Thay đổi **Port** từ **80** thành **8080**.

CÁC DỊCH VỤ MẠNG

2. Kiểm tra rằng apache trả lời với câu lệnh **telnet localhost 8080**. Bạn sẽ nhận được:

```
Trying 127.0.0.1...
Connected to localhost.linuxit.org.
Escape character is '^]'.
```

Tiếp theo gõ **GET /** để download file index .

3. Thiết lập “**StartServer**” thành 15. Khởi động lại **httpd** và kiểm tra rằng 15 tiến trình sẽ được chạy (thay vì 8 tiến trình như mặc định)

IP based virtual server

Card mạng ethernet của bạn phải định danh tới một địa chỉ IP mới (gọi là *new-IP*)

```
ifconfig eth0:0 new-IP
```

Thêm các đoạn sau đây vào **/etc/httpd/conf/httpd.conf**:

```
<VirtualHost new-IP>
DocumentRoot /var/www/html/virtual
ServerName www1
</VirtualHost>
```

Cài đặt một thư mục chia sẻ SMB (shared SMB directory)

Trong hầu hết các trường hợp bạn sẽ không cần thêm người dùng smb (smbusers) vào hệ thống. Đơn giản chỉ cần soạn thảo file **smb.conf** và thêm như sau:

```
[public]
    comment = Example Shared Directory
    path = /home/samba
    guest ok = yes
    writeable = yes
```

Cài đặt một máy in chia sẻ:

```
[global]
--- snip ---
```


CÁC DỊCH VỤ MẠNG

```
printcap name = /etc/printcap
load printers = yes

[printers]
comment = All Printers
path = /var/spool/samba
browseable = no
# Set public = yes to allow user 'guest account' to print
guest ok = yes
writable = no
printable = yes
```

BASH SCRIPTING

BASH SCRIPTING

1. Môi trường bash

Biến

Khi bạn gõ câu lệnh tại dấu nhắc của chương trình bash shell thì nó sẽ sử dụng biến **PATH** để tìm xem bảng thực hiện (executable) nào trong hệ thống mà bạn cần chạy. Bạn có thể kiểm tra giá trị của biến path bằng cách sử dụng lệnh echo:

```
echo $PATH  
  
/usr/bin:/bin:/usr/sbin:/usr/X11R6/bin:/usr/local/bin:/sbin:/usr/local/  
sbin/
```

Thực tế, có rất nhiều biến cần thiết đối với shell để cung cấp đối với mỗi môi trường người dùng. Ví dụ các biến **PWD**, **HOME**, **TERM** và **DISPLAY**.

Cú pháp để khởi tạo và khai báo một biến như sau:

```
VARIABLE=VALUE
```

Chú ý rằng không được đặt bất kỳ dấu cách nào xung quanh dấu '='. Khi một biến được khai báo và khởi tạo, nó sẽ có thể được tham chiếu bằng cách sử dụng ký tự dolla đằng trước như ví dụ sau đây:

```
echo $VARIABLE
```

Khi một phiên shell được bắt đầu, một số các tệp cấu hình được đọc và hầu hết các biến được thiết lập.

BASH SCRIPTING

Để giải phóng một biến khỏi giá trị hiện thời, sử dụng **unset**.

Các file cấu hình

Đầu tiên có thể phân biệt các file cấu hình xem file nào sẽ được đọc đối với mỗi phiên bash mới.

File cấu hình Login:

Các file được đọc khi login là **/etc/profile** và **~/.bash_profile** (bash sẽ tìm một số file khác như **~/.profile**).

Tiếp theo bash sẽ đọc các file điều khiển thời gian của nó **~/.bashrc** và (nếu tồn tại) **/etc/bashrc**.

Các File bashrc:

Các file này được đọc mỗi lần khi một phiên shell được khởi chạy (ví dụ một xterm mới). Các file này là **/etc/bashrc** và **~/.bashrc**.

Các định danh (alias) và các function có thể được ghi trong **~/.bashrc**

Cú pháp Function:

```
function-name ()  
{  
  command1;  
  command2;  
}
```

Bạn có thể kiểm tra xem những file nào sẽ được đọc bằng cách thêm một dòng `echo Profile` trong **/etc/profile**, kiểu:

bash

Không profile nào được đọc, bạn không thấy gì hết

BASH SCRIPTING

`bash -login` Sẽ bắt bash đóng vai trò như một login bash, từ
 Profile sẽ được hiển thị.

Các câu lệnh sau đây sẽ điều khiển cách thức mà bash bắt đầu:

```
bash -norc
bash -noprofile
```

Chú ý bất kỳ phiên bash mới nào cũng sẽ kế thừa các biến của cha đã được khai báo trong `/etc/profile` và `~/.bash_profile`.

2. Các yếu tố cần thiết Scripting

File script

Script shell là một danh sách các chỉ dẫn được lưu trữ trong một tệp phẳng (flat file). Chỉ có hai chỉ dẫn sau là cần thiết.

1. Dòng đầu tiên của script phải là **`#!/bin/bash`** (đối với script bash)
2. File phải có thể đọc và chạy được (ví dụ đối với quyền 755)

Nếu các dòng này không hiện hữu thì cũng có thể chạy chương trình script bằng cách gõ:

```
bash program-name
```

Trao biến vào script (Passing variables to the script)

BASH SCRIPTING

Các biến được tạo tại các dòng lệnh được tham chiếu bên trong script như \$1 đối với đối số đầu tiên, \$2 cho đối số thứ hai, vv ...

Ví dụ script, mycat:

```
#!/bin/bash
cat $1
```

Script này đòi hỏi một đối số là một file và sẽ hiển thị nội dung của file bằng cách sử dụng **cat**. Để chạy script này trong file lilo.conf, bạn sẽ chạy:

```
./mycat /etc/lilo.conf
```

Một cách khác để chuyển các biến vào script là đặt dấu nhắc script để cho người dùng nhập đầu vào. Cách này có thể thực hiện bằng cách sử dụng câu lệnh **read**. Tên mặc định của biến được đọc là **REPLY**. Sau đây là một script đã được thay đổi:

Chuyển biến tương tác:

```
#!/bin/bash
echo -n "Which file shall I display ?"
read
cat $REPLY
```

hoặc

```
read -p "File to display: " FILENAME
cat $FILENAME
```

Các biến đặc biệt

Các biến đặc biệt chỉ có thể được tham chiếu và được tự động thiết lập bởi bash. Sau đây là một số biến đặc biệt thông dụng nhất:

BASH SCRIPTING

\$*	Liệt kê tất cả các biến được nhập tại dòng lệnh
\$#	Số lượng các đối số được nhập tại dòng lệnh
\$0	Tên của script
#!	PID của câu lệnh nền gần nhất
\$\$	PID của shell hiện tại
\$?	Mã thoát của dòng lệnh cuối cùng

Đối với các tham số vị trí \$1, \$2 vv ... phép toán dịch chuyển **shift** sẽ đặt lại tên mỗi tham số một cách tuần hoàn theo cách sau.

\$2 sẽ thành \$1

\$3 sẽ thành \$2 ... vv

Có thể tổng quát lại như sau **\$(n+1) → \$n**

3. Các ước lượng logic

Các biểu thức logic được ước lượng với câu lệnh **test** hoặc dấu **[]**. Trong cả hai trường hợp này, kết quả đều được lưu trữ trong biến **\$?** như:

if biểu thức true then **\$?** là 0

if biểu thức false then **\$?** Không là 0

Sau đây là một số ví dụ minh họa:

Sử dụng test	Sử dụng []	giải nghĩa
Test -f /bin/bash	[-f /bin/bash]	test nếu /bin/bash là một file

BASH SCRIPTING

<code>test -x /etc/passwd</code>	<code>[-x /bin/passwd]</code>	test nếu /etc/passwd là một tệp thi hành
----------------------------------	---------------------------------	--

Cũng có thể ước lượng nhiều hơn một biểu thức tại cùng một thời điểm bằng cách sử dụng các phép toán logic `||` (OR) và `&&` (AND) trong một dòng lệnh. Ví dụ chúng ta có thể test nếu **/bin/bash** là một tệp thực thi và tồn tại trong **/etc/inittab**:

```
test -x /bin/bash && test /etc/inittab  
[ -e /bin/kbash ] || [ -f /etc/passwd ]
```

Cũng tương tự như vậy khi sử dụng cờ **-o** and **-a** trong phép toán **test**

```
test -x /bin/bash -a -f /etc/inittab  
[ -e /bin/kbash -o -f /etc/passwd ]
```

4. Vòng lặp

if then loop

Cú pháp: if CONDITION ; then
 command1
 command2
 fi

```
#!/bin/bash  
if [ -x /bin/bash ] ; then  
echo "The file /bin/bash is executable"  
  
fi
```

BASH SCRIPTING

if then else

Cú pháp: if CONDITION ; then
 command1
 command2
 else
 command3
 fi

vòng lặp while

Cú pháp: while CONDITION is **true**; do
 command
 done

Ví dụ: Aligne 10 hashes (#) then exit

```
#!/bin/bash
COUNTER=0
while [ $COUNTER -lt 100 ]; do
  echo -n "#"
  sleep 1
  let COUNTER=COUNTER+1
done
```

Vòng lặp Until

Cú pháp: until CONDITION is **false**; do
 command
 done

Ví dụ: Giống như trên, kiểu C tăng đối với mỗi COUNTER

BASH SCRIPTING

```
#!/bin/bash
COUNTER=20
until [ $COUNTER -lt 10 ]; do
    echo -n "#"
    sleep 1
    let COUNTER-=1
done
```

Vòng lặp for

Cú pháp for VARIABLE in SET; do
 command
 done

Ví dụ: tập 'SET' có thể là các dòng của một file

```
#!/bin/bash
for line in `cat /etc/lilo.conf`; do
    IMAGE=$(echo $line | grep image)
    if [ "$IMAGE" != "" ]; then
        echo Kernel configured to boot: $line
    fi
done
```

5. Đầu vào do người dùng nhập

Giả sử rằng script đợi người dùng nhập giá trị đầu vào, phụ thuộc vào kết quả trả lời, phần còn lại của chương trình sẽ thực hiện một số việc một cách phù hợp. Có hai cách để thực hiện điều này là: **select** và **case**.

Sử dụng case

Cú pháp: case \$VARIABLE in
 CHOICE command ;;
 CHOICE command ;;
 esac

Sử dụng select

Cú pháp:

```
select VARIABLE in SET; do
    if [ $VARIABLE = CHOICE ]; then
        command
    fi
    if [ $VARIABLE = CHOICE ]; then
        command
    fi
done
```

6. Làm việc với số

Trong khi các xử lý các chuỗi ký tự một cách liền mạch, một cố gắng nhỏ khác là thực hiện một số phép toán số học hết sức cơ bản.

Các phép toán nhị phân

Cộng hoặc nhân các số có thể được thực hiện bằng các sử dụng cả biểu thức **expr** hoặc cấu trúc **\$(())**s.

Ví dụ:

```
expr 7 + 3; expr 2 \* 10; expr 40 / 4; expr 30 - 11
$((7+3)); $((2*10)); $((40/4)); $((30-11))
```

Các giá trị so sánh

Các phép toán kiểm tra:

Số	Xâu
-lt	<

BASH SCRIPTING

Số	Xâu
-gt	>
-le	<=
-ge	>=
-eq	=
-ne	!=

BASH SCRIPTING

7. Thực hành

1. Trên dòng lệnh xuất biến TEST

```
export TEST=old
```

2. Viết một script

```
#!/bin/bash

echo old variable: $TEST

export $TEST=new

echo exported variable: $TEST
```

3. Giá trị của \$TEST là gì khi script được chạy?

4. Trong script sau gọi test_shell sẽ in PID của shell

```
test_shell
```

```
#!/bin/bash

if [ -n $(echo $0 |grep test) ]; then
echo The PID of the interpreter is: $$
else
echo The PID of the interpreter is: $$
fi
```

5) Thiết lập quyền 755 và kiểm tra các câu lệnh sau

```
test_shell
```


BASH SCRIPTING

```
./test_shell  
bash test_shell  
. test_shell  
source test_shell  
exec ./test_shell
```

BẢO MẬT

BẢO MẬT

1. Bảo mật địa phương

The BIOS

Nếu một người nào đấy tìm cách truy nhập các đĩa đã được bảo mật hoặc một đĩa linux bằng cách khởi động từ đĩa mềm hoặc CD ROM thì sẽ rất dễ dàng có thể đọc và truy cập tới bất kỳ file nào của hệ thống. Để tránh được điều này BIOS sẽ được thiết lập để thiết lập chỉ cho phép khởi động từ đĩa cứng. Khi điều này được thực hiện thành công nó sẽ thiết lập một mật khẩu trong BIOS.

LILLO

LILLO có thể đưa ra các tham số lựa chọn khi khởi động. Thông thường một số hệ điều hành Linux sẽ không hỏi mật khẩu khi khởi động hệ thống trong chế độ *single user* hoặc mức thực thi runlevel 1.

Có hai tham số lựa chọn sẽ được thêm vào trong */etc/lilo.conf*:

Tham số *restricted* sẽ nhắc người dùng nhập mật khẩu

Tham số *password=""*, thiết lập xâu mật khẩu

Cầm có nghĩa là LILLO không thể đưa ra bất kỳ tham biến nào khi "password" không xác định trong **lilo.conf**.

```
Boot=/dev/had
install=/boot/boot.b
Prompt
timeout=50
Password="password"
restricted
```

BẢO MẬT

Quyền truy cập file

Để bảo vệ khỏi những tấn công phá hủy file. Đề xuất thực hiện các bước sau.

1) Tạo các công cụ hệ thống không thể thay đổi được, hoặc các file nhật ký chỉ thêm vào cuối (append-only):

```
chattr +i /bin/login
chattr +i /bin/ps
chattr +a /var/log/messages
```

2) Tạo thư mục /tmp và /home nosuid hoặc noexec:

```
Lines to be changed in /etc/fstab
/tmp          /tmp          ext2  nosuid    1 2
/home        /home         ext2  noexec    1 2
```

3) Tìm tất cả file trong hệ thống không thuộc về một người dùng hoặc nhóm người dùng nào đó:

```
find / -nouser -o -nogroup
find / -perm +4000
```

File nhật ký (Log file)

Các file log chính là

/var/log/messages : chứa các thông tin đăng nhập bởi chương trình nền **syslogd**

/var/log/secure. : chứa thông tin những lần đăng nhập không thành công, thông tin về thêm người sử dụng, vv

BẢO MẬT

Công cụ **last** sẽ liệt kê tất cả những lần đăng nhập và khởi động hệ thống thành công. Các thông tin được đọc từ file **/var/log/wtmp**.

Công cụ **who** và **w** liệt kê tất cả người dùng hiện tại đang đăng nhập vào hệ thống bằng cách sử dụng file **/var/run/utmp**.

Giới hạn người dùng

Khi file **/etc/nologin** tồn tại (có thể rỗng) thì nó sẽ bảo vệ tất cả người dùng từ khi đăng nhập vào hệ thống (ngoại trừ người dùng root). Nếu file **nologin** chứa một thông báo thì nó sẽ được hiển thị sau khi việc xác thực người dùng thành công.

Thư mục **/etc/security/** sẽ là một tập các file mà cho phép người quản trị giới hạn thời gian CPU người dùng, độ lớn tối đa file, số lượng kết nối tối đa, v.v

/etc/security/access.conf : không cho phép đăng nhập đối với các nhóm và người dùng từ một vị trí xác định.

/etc/security/limits.conf

Định dạng của file này là

<domain> <type> <item> <value>

domain	tên người dùng, tên nhóm (với @group)	
type	cứng hoặc mềm (hard or soft)	
item	<i>core</i>	- giới hạn kích thước lõi của file (KB)
	<i>data</i>	- kích thước dữ liệu tối đa (KB)
	<i>fsize</i>	- kích thước tối đa của file (KB)
	<i>memlock</i>	- không gian địa chỉ khoá bộ nhớ (locked-in-memory) tối đa (KB)
	<i>nofile</i>	- số lượng tối đa file được mở

BẢO MẬT

<i>cpu</i>	- thời gian CPU lớn nhất (MIN)
<i>proc</i>	- số lượng tối đa các tiến trình
<i>as</i>	- giới hạn không gian địa chỉ
<i>maxlogins</i>	- số lượng tối đa các đăng nhập đồng thời của người dùng này
<i>priority</i> -	- độ ưu tiên để chạy tiến trình người dùng
<i>locks</i>	- số lượng tối đa khoá file mà người dùng có thể

2. An ninh mạng

Bảo mật mạng có thể được chia ra thành hai mục chính như sau:

Bảo mật theo máy chủ (Host Based Security)

Quyền truy cập vào các nguồn tài nguyên có thể được cho phép dựa vào yêu cầu dịch vụ của Host. Điều này được thực hiện bởi *tcp_wrappers*. Thư viện *libwrap* cũng đóng vai trò như *tcp_wrappers* cung cấp danh sách truy cập kiểm soát host đối với các dịch vụ mạng khác nhau. Một số dịch vụ như *xinetd*, *sshd*, và *portmap*, được biên dịch dựa vào thư viện *libwrap* do đó có kích hoạt *tcp_wrapper* hỗ trợ cho các dịch vụ này.

Khi một client kết nối tới một dịch vụ với hỗ trợ *tcp_wrapper*, file */etc/hosts.allow* và */etc/hosts.deny* được phân tích (parse) để kích thích yêu cầu dịch vụ host. Dựa vào kết quả mà dịch vụ có thể được cho phép hoặc không.

File *hosts_access* có 2 hoặc 3 (lựa chọn) dấu hai chấm ngăn cách các trường. Trường đầu tiên là tên của tiến trình, tiếp theo là tên host hoặc domain bị hạn chế hoàn toàn với một “dấu chấm đầu” ("leading dot"), địa chỉ IP hoặc subnet với dấu chấm sau. Các từ đại diện như ALL và EXCEPT cũng được chấp nhận.

BẢO MẬT

Cú pháp của file `/etc/hosts.{allow | deny}` như sau:

```
service : hosts [EXCEPT] hosts
```

Ví dụ:

```
/etc/hosts.deny
ALL:          ALL    EXCEPT    .example.com

/etc/hosts.allow
ALL:          LOCAL 192.168.0.
in.ftpd:      ALL
sshd:         .example.com
```

Tcp_wrappers có thể chạy một lệnh cục bộ dựa vào host tương ứng với các file `host_access`.

Công việc được hoàn thành với lệnh **spawn**. Bằng cách sử dụng ký tự %, việc thay thế có thể được sử dụng đối với tên của host và tên dịch vụ.

Ví dụ:

```
/etc/hosts.deny
ALL:          ALL : spawn (/bin/echo `date` from %c for %d >> /var/log/tcpwrap.log)
```

Để biết thêm các thông tin về ký tự thay thế %, xem trang trợ giúp **host_access (5)** bằng lệnh man.

BẢO MẬT

Bảo mật theo cổng (Port Based Security)

Với chức năng lọc gói tin trong nhân của Linux, có thể giới hạn truy cập tới nguồn tài nguyên bằng cách tạo ra tập luật với các tiện ích như ipchains và iptables, sẽ cho phép xác định một gói tin khi đi qua hoặc giao diện mạng của nó và cũng chỉ ra điều gì sẽ diễn ra đối với gói tin này.

Có ba chuỗi trong ipchains và iptables, đó là

input, forward và output cho **ipchains**

INPUT, FORWARD, và OUTPUT cho **iptables**.

Ví dụ, khi sử dụng **ipchains** tất cả gói tin đi vào một giao diện mạng sẽ đi qua chuỗi input. Tất cả các gói tin không có đích là host này sẽ đi qua chuỗi forward.

Tất cả các gói tin được sinh ra bởi host và các gói tin chuyển tiếp sẽ đi qua chuỗi output.

Luật **ipchains** và **iptables** có thể xác định các thông tin như nguồn source (s), đích (d), giao thức (p), và cổng.

Ví dụ: Tất cả các gói tin từ địa chỉ 192.168.0.254 sẽ bị cấm

```
ipchains -A input -s 192.168.0.254 -j DENY
```

Các luật **Ipchains** và **iptables** có thể được thực thi theo các thông số lựa chọn sau

- A Thêm vào cuối (Append)
- D Xoá (Delete)

BẢO MẬT

- P Thay đổi chính sách mặc định đối với một chuỗi (chain)
- I Chèn (Insert)
- F In các luật ra một chuỗi (Flush the rules(s) in a chain)
- N Tạo một chuỗi được người dùng định nghĩa
- X Xoá chuỗi do người dùng định nghĩa
- L Liệt kê

Ví dụ: Chính sách mặc định đối với một iptable có thể bị thay đổi từ ACCEPT thành DENY như sau:

```
iptables -P INPUT REJECT
iptables -P FORWARD REJECT
iptables -P OUTPUT REJECT
```

Trong dự án phát triển nhân Linux 2.4 và dự án Netfilter cũng sử dụng tiện ích bảng iptables để quản lý các luật firewall. Điểm khác biệt lớn nhất giữa iptable và ipchain là iptables hỗ trợ cho việc đánh giá các gói tin dựa trên trạng thái của chúng dựa theo các gói tin khác đã được truyền qua nhân.

Dưới đây là một ví dụ minh họa tường lửa theo trạng thái gói tin được thực hiện. Nó là một đoạn script shell gồm một số dòng lệnh.

Ví dụ:

Một đoạn script cơ bản phù hợp với người dùng gia đình (home user) hoặc không có nhu cầu kết nối internet nhưng vẫn sử dụng gateway cho mạng LAN và cho phép các kết nối từ mạng LAN tới tất các dịch vụ. Chú ý: Dòng bôi đậm dưới đây chỉ cho phép kết nối tại cổng 80

BẢO MẬT

```
#!/bin/sh

# Variables

IPTABLES="/sbin/iptables"

LAN_IFACE="eth0"

INET_IFACE="eth1"

INET_IP="1.2.3.4"

LOCALHOST_IP="127.0.0.1/32"

LAN_IP="192.168.0.1/32"

LAN_BCAST="192.168.0.0/24"

# Setup IP Masquerading

echo "1" > /proc/sys/net/ipv4/ip_forward

$IPTABLES -t nat -A POSTROUTING -o $INET_IFACE -j MASQUERADE

# Specify the default policy for the built in chains

$IPTABLES -P INPUT DROP

$IPTABLES -P FORWARD DROP

$IPTABLES -P OUTPUT DROP

# Specify INPUT Rules

$IPTABLES -A INPUT -i !$INET_IFACE -j ACCEPT

$IPTABLES -A INPUT -p TCP -i $INET_IFACE -m state --state NEW --dport http -j ACCEPT

$IPTABLES -A INPUT -m state --state ESTABLISHED,RELATED -j ACCEPT

# Specify FORWARD Rules

$IPTABLES -A FORWARD -i $LAN_IFACE -j ACCEPT

$IPTABLES -A FORWARD -m state --state ESTABLISHED,RELATED -j ACCEPT
```

BẢO MẬT

```
# Specify OUTPUT RULES
$IPTABLES -A OUTPUT -p ALL -s $LOCALHOST_IP -j ACCEPT
$IPTABLES -A OUTPUT -p ALL -s $LAN_IP -j ACCEPT
```

3. Shell an toàn

- **Xác thực Host**

Với ssh thì cả host và người dùng được xác thực. Xác thực host được hoàn thành bằng cách sử dụng các khoá đảo (swapping key). Khoá công khai và khoá riêng của host thông thường được lưu trữ trong `/etc/ssh` nếu bạn sử dụng OpenSSH. Phụ thuộc vào giao thức được sử dụng mà file khoá host sẽ được gọi `ssh_host_key` đối với Giao thức 1 và `ssh_host_rsa_key` hoặc `ssh_host_dsa_key` đối với giao thức 2. Mỗi khoá này có một khoá công cộng tương ứng, ví dụ `ssh_host_key.pub`.

Khi một ssh client kết nối tới một server thì server sẽ cung cấp một khoá host công khai. Đoạn ví dụ dưới đây người dùng sẽ được thông báo một số thông số như sau:

```
The authenticity of host 'neptune (10.0.0.8)' can't be established.
RSA key fingerprint is 8f:29:c2:b8:b5:b2:e3:e7:ec:89:80:b3:db:42:07:f4.
Are you sure you want to continue connecting (yes/no)?
```

Nếu bạn đồng ý tiếp tục kết nối thì khoá công khai của server sẽ được thêm vào trong file `$HOME/.ssh/known_hosts`.

- **Xác thực người dùng (sử dụng password)**

Tiếp theo người dùng sẽ được hệ thống nhắc nhập mật khẩu tương ứng với account của mình để đăng nhập vào server từ xa.

BẢO MẬT

- **Xác thực người dùng (sử dụng khoá)**

Xác thực người dùng cũng có thể đòi hỏi các khoá đảo (swapping key). Để thực hiện điều này người dùng sẽ cần phải sinh ra một cặp khoá riêng / công khai.

Ví dụ:

```
ssh-keygen -t dsa -b 1024
```

sẽ sinh một lhoá DSA 1024 bit. Mặc định các khoá này sẽ được ghi trong \$HOME/.ssh và trong ví dụ này được gọi là **id_dsa** và **id_dsa.pub**.

Giả sử rằng chúng ta có một **id_dsa.pub** ta có thể ‘thành lập’ khoá này với một tài khoản từ xa và tránh được việc phải nhập mật khẩu đối với các kết nối sau này. Để thực hiện được việc này, ta cần phải copy nội dung của file **id_dsa.pub** vào một file có tên là **authorized_keys2** được lưu trữ trong thư mục từ xa \$HOME/.ssh.

CHÚ Ý

Tất cả khoá công khai trong **/etc/ssh** and **~/.ssh** sẽ có quyền là 600

- File cấu hình sshd

Ví dụ file /etc/ssh/sshd_config:

```
#Port 22
#Protocol 2,1
#ListenAddress 0.0.0.0
#ListenAddress ::

# HostKey for protocol version 1
#HostKey /etc/ssh/ssh_host_key
# HostKeys for protocol version 2
#HostKey /etc/ssh/ssh_host_rsa_key
#HostKey /etc/ssh/ssh_host_dsa_key
```

BẢO MẬT

- File cấu hình ssh configuration

File ví dụ /etc/ssh/ssh_config or \$HOME/.ssh/config:

```
# Host *
#   ForwardX11 no
#   RhostsAuthentication no
#   RhostsRSAAuthentication no
#   RSAAuthentication yes
#   PasswordAuthentication yes
#   HostbasedAuthentication no
#   CheckHostIP yes
#   IdentityFile ~/.ssh/identity
#   IdentityFile ~/.ssh/id_rsa
#   IdentityFile ~/.ssh/id_dsa
#   Port 22
#   Protocol 2,1
#   Cipher 3des
```

4. Cấu hình thời gian

Ngày hệ thống

Ngày hệ thống có thể thay đổi với câu lệnh **date**. Cú pháp là:

```
date MMDDhhmmCCYY[.ss]
```

Đồng hồ phần cứng (Hardware Clock)

Đồng hồ phần cứng có thể được thay đổi trực tiếp với tiện ích **hwclock**. Các tham số lựa chọn chính là:

-r hoặc --show hiển thị thời gian hiện tại

BẢO MẬT

-w hoặc --systohc thiết lập đồng hồ phần cứng thành thời gian hệ thống hiện tại
-s hoặc --hctosys thiết lập thời gian hệ thống với thời gian của đồng hồ phần cứng hiện tại

Sử dụng NTP

Toạ độ thời gian toàn cầu Coordinated Universal Time (UTC) là một tiêu chuẩn được sử dụng để giữ thời gian chuẩn dựa vào sự quay tròn của trái đất xung quanh trục của mình. Tuy nhiên do có sự sai số nhỏ bất qui tắc khi chuyển động quay tròn nên quãng nhảy của giây cần được thêm vào thang độ UTC bằng cách sử dụng các đồng hồ nguyên tử.

Do máy tính không được trang bị các đồng hồ nguyên tử, ý tưởng sử dụng một giao thức để đồng bộ các đồng hồ máy tính qua internet. NTP - **Network Time Protocol** là một giao thức như vậy.

Các máy tính được cập nhật một cách trực tiếp bởi đồng hồ nguyên tử được gọi là thời gian chính (primary time) và được sử dụng để cập nhật một số lượng lớn máy chủ thời gian phụ khác. Điều này tạo nên một cấu trúc cây giống với cấu trúc DNS. Máy chủ gốc (root server) ở mức (tầng) đầu tiên, máy chủ thứ yếu sẽ ở mức thứ hai và tương tự như vậy với các mức thấp hơn.

Cấu hình một client truy vấn một máy chủ NTP:

Một tiến trình nền gọi là **ntpd** được sử dụng để truy vấn tới một máy chủ thời gian từ xa. Tham số cần thiết là **server** trong tệp **/etc/ntp.conf** trỏ đến một máy chủ NTP công cộng hoặc liên kết. Các máy chủ này có thể tìm thấy trực tuyến trên mạng.

Giao thức NTP cũng có thể ước lượng các lỗi về tần số của đồng hồ phần cứng qua một chuỗi các truy vấn, ước lượng này được ghi vào một fuke được tham chiếu với thẻ **driftfile**.

BẢO MẬT

```
Mininal /etc/ntp.conf file
server ntp2.somewhere.com
driftfile /var/lib/ntp/drift
```

Khi **ntpd** được bắt đầu nó sẽ tự trở thành một máy chủ NTP cung cấp các dịch vụ tại cổng 123 bằng cách sử dụng UDP.

One off queries:

Gói **ntp** cũng hỗ trợ công cụ **ntpdate** được sử dụng để thiết lập thời gian qua một dòng lệnh:

```
ntpdate ntp2.somewhere.com
```

5. Bảo mật nhân

Có một số lựa chọn trong nhân Linux. Bao gồm cơ chế đồng bộ cookie syn_cookie. Tràn ngăn xếp bộ nhớ (Stack overflow) được kiểm soát bởi một miếng vá bảo mật gọi là tường mở (openwall) hoặc OWL.

• tcp_syncookies

Để kích hoạt lựa chọn này bạn chỉ cần thực hiện như sau:

```
[root@nasaspc /proc]#echo "1" > /proc/sys/net/ipv4/tcp_syncookies
```

Dòng lệnh này sẽ chỉ thị cho nhân gửi một cookie tới client trong tín hiệu trả lời SYN+ACK của nó. Trong chế độ này, máy chủ sẽ đóng socket và đợi tín hiệu ACK của client với một cookie tương ứng.

BẢO MẬT

Nếu file `tcp_syncookies` không tồn tại trong thư mục `/proc` thì bạn cần phải dịch lại nhân với lựa chọn hỗ trợ `syncookies`.

Chú ý: Mặc định, thậm chí nếu `syncookies` đã được hỗ trợ bởi nhân thì bạn cần phải kích hoạt hỗ trợ bằng cách thêm "1" vào `/proc/sys/net/ipv4/tcp_syncookies`. Điều này thường được thực hiện trong `/etc/rc.d/rc.local`. Tuy nhiên có một giải pháp khác hiệu quả hơn là thêm một đầu vào (entry) vào `/etc/sysctl.conf`

- **Miếng vá bảo mật owl (phần này không phải là đối tượng trình bày của tài liệu này)**

Miếng vá này quan tâm đến hầu hết các vấn đề liên quan đến ngăn xếp bộ nhớ và nó không nằm trong phạm vi của khoá học này.

Địa chỉ miếng vá owl và nhân Linux:

<http://www.openwall.com>

<http://www.kernel.org/pub/linux/kernel/v2.2/>

Miếng vá này chỉ hỗ trợ cho nhân 2.2-19 hoặc phiên bản tiếp theo.

Sau khi download `linux-2.2.19.tar.gz` và `linux-2.2.19-owl.tar.gz` vào thư mục `/usr/src/`, chắc chắn là bạn đã xoá **linux** symbolic link.

```
[root@nasaspc src]#pwd
/usr/src/
[root@nasaspc src]#rm -rf linux
```

Giải nén các gói.

```
[root@nasaspc src]#tar xvzf linux-2.2.19.tar.gz
[root@nasaspc src]#tar xvzf linux-2.2.19-owl.tar.gz
```

BẢO MẬT

Để kiểm tra hệ thống, chuyển tới thư mục linux-2.2-19-owl. Có một thư mục được gọi là lựa chọn chứa file có tên là **stacktest.c**.

```
[root@nasaspc optional]#pwd
/usr/src/linux-2.2.19-ow1/optional
[root@nasaspc optional]#gcc stacktest.c -o stacktest
```

Nếu bạn chạy **stacktest** thì sẽ thu được danh sách các lựa chọn. Chạy mô phỏng tràn bộ nhớ.

Một tấn công tràn bộ nhớ đệm thành công:

```
[root@nasaspc optional]#stacktest
Usage: ./stacktest OPTION
Non-executable user stack area tests

-t  call a GCC trampoline
-e  simulate a buffer overflow exploit
-b  simulate an exploit after a trampoline call

[root@nasaspc optional]#stacktest -e
Attempting to simulate a buffer overflow exploit...
Succeeded.
```

Để áp dụng miếng vá bạn cần phải di chuyển tới thư mục **linux**. Sau đây là các câu lệnh.

Sử dụng miếng vá openwall:

```
[root@nasaspc linux]#pwd
/usr/src/linux
[root@nasaspc linux]#patch -p1 < /usr/src/linux-2.2-19-owl/linux-2.2.19-ow1.diff
```


BẢO MẬT

Bây giờ nếu bạn thực hiện **make menuconfig** bạn sẽ thấy một cửa sổ nhập mới gọi là **Security options**. Các lựa chọn mặc định đều hợp lý. Từ đây bạn có thể bắt đầu việc dịch hoặc cài đặt nhân như bình thường.

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG LINUX

Tổng quan

Chúng ta sẽ xem xét các nhiệm vụ chính của quản trị hệ thống như quản lý các file nhật ký, lập lịch công việc bằng cách sử dụng **at** và **cron**....

1. Logfiles và các file cấu hình

Thư mục /var/log/

Đây là thư mục chứa hầu hết các file nhật ký (log file). Một số ứng dụng sinh ra các file nhật ký của mình (ví dụ như squid hoặc samba). Hầu hết các file nhật ký hệ thống đều được quản lý bởi tiến trình nền **syslogd** daemon. Các file hệ thống phổ biến là:

cron	giữ và theo dõi các thông điệp sinh ra khi chạy crons
mail	các thông điệp liên quan đến mail
messages	ghi nhật ký tất cả các thông báo những lần thực thành công authpriv, cron, mail và news
secure	ghi nhật ký tất cả những lần xác thực không thành công, việc thêm / xoá người dùng, ...

File nhật ký quan trọng nhất là **messages** ghi lại nhật ký hầu hết các hoạt động.

File /etc/syslog.conf

Khi **syslogd** được khởi động thì mặc định nó sẽ đọc file cấu hình **/etc/syslog.conf**. Đầu tiên cũng có thể khởi động **syslogd** với **-f** và đường dẫn đến một file cấu hình tương ứng. File này sẽ phải chứa một danh sách các mục, tiếp theo là quyền và cuối cùng là đường dẫn đến file nhật ký:

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

```
item1.priority1 ; item2.priority2 /path-to-log-file
```

Các mục cho phép là :

auth và authpriv	người dùng chung và quyền riêng
cron	các thông điệp tiến trình cron
kern	các thông điệp nhân
mail	
news	
user	tiến trình người dùng
uucp	

Các quyền cho phép: (từ cao đến thấp)

- emerg**
- alert**
- crit**
- err**
- warning**
- notice**
- info**
- debug**
- ***
- none**

Các quyền là *tối thiểu!* Tất cả các quyền cao hơn sẽ được hệ thống ghi nhật ký. Để gán một quyền **info** bạn chỉ cần sử dụng dấu '=' để gán như sau:

```
user.=info /var/log/user_activity
```

Danh sách /etc/syslog.conf

```
# Log all kernel messages to the console.  
# Logging much else clutters up the screen.
```

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

```
#kern.* /dev/console
# Log anything (except mail) of level info or higher.
# Don't log private authentication messages!
*.info;mail.none;news.none;authpriv.none /var/log/messages

# The authpriv file has restricted access.
authpriv.* /var/log/secure

# Log all the mail messages in one place.
mail.* /var/log/maillog

# Log cron stuff
cron.* /var/log/cron

# Everybody gets emergency messages, plus log them on another
# machine.
*.emerg *
*.emerg @10.1.1.254

# Save boot messages also to boot.log
local7.* /var/log/boot.log
#
news.=crit /var/log/news/news.crit
news.=err /var/log/news/news.err
news.notice /var/log/news/news.notice
```

2. Các tiện ích nhật ký

Câu lệnh logger

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

Tiện ích đầu tiên của nhật ký là câu lệnh **logger** sẽ ghi các thông điệp vào file `/var/log/messages` :

Nếu bạn gõ câu lệnh như sau:


```
logger program mysript ERR
```

Phía cuối file `/var/log/messages` sẽ là một thông điệp tương tự như sau:

```
Jul 17 19:31:00 localhost penguin: program mysript ERR
```

Thiết lập địa phương (local settings)

Tiện ích **logger** sẽ mặc định ghi các thông báo vào `/var/log/messages`. Một số mục địa phương (local items) được định nghĩa trước có thể giúp bạn tạo ra các file nhật ký của mình như **local0** tới **local7** là các item sử dụng cho người quản trị hệ thống. Các item được định nghĩa này phụ thuộc vào hệ thống (File nhật ký ghi thông tin thời gian khởi động hệ thống RedHat **local7** trong `/var/log/boot.log`). Bạn hãy thêm một dòng sau đây vào file `/etc/syslog.conf`:

```
local4.* /dev/tty9
```

Khởi động lại **syslogd**


```
killall -HUP syslogd
```

Câu lệnh tiếp theo sẽ được ghi nhật ký vào `/dev/tty9`


```
logger -p local4.notice "This script is writing to /dev/tty9"
```

Một thiết bị đáng quan tâm khác là `/dev/speech` được cài đặt với các công cụ Festival.

logrotate

Các file nhật ký được cập nhật bằng cách sử dụng **logrotate**. Thông thường **logrotate** được chạy hàng ngày như là một công việc cron. File cấu hình **/etc/logrotate.conf** sẽ chứa các câu lệnh tạo hoặc nén file.

Danh sách của logrotate.conf

```
# rotate log files weekly
weekly
# keep 4 weeks worth of backlogs
rotate 4
# send errors to root
errors root
# create new (empty) log files after rotating old ones
create
# uncomment this if you want your log files compressed
compress
# RPM packages drop log rotation information into this directory
include /etc/logrotate.d
# no packages own lastlog or wtmp -- we'll rotate them here
/var/log/wtmp {
    monthly
    create 0664 root utmp
    rotate 1
}
```

3. Các công việc tự động (Automatic Tasks)

Sử dụng cron

Chương trình có trách nhiệm chạy các cron được gọi là **crond**. Mỗi phút **crond** sẽ đọc các file có chứa câu lệnh để thực hiện. Các file này được gọi là *crontabs*.

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

File crontabs người dùng được lưu giữ trong `/var/spool/cron/<username>`. Các file này sẽ không cho phép soạn thảo trực tiếp bởi người dùng không phải là người dùng root và cần thiết phải sử dụng công cụ soạn thảo **crontab** (xem dưới đây).

File crontab hệ thống là `/etc/crontab`. File này sẽ thực hiện định kỳ tất cả các script trong `/etc/cron.*` bao gồm bất kỳ đường dẫn biểu tượng (symbolic link) trỏ tới các script hoặc các tệp nhị phân trong hệ thống.

Để thực thi các đầu vào **cron**, sử dụng công cụ **crontab**. Các công việc được lập lịch được xem với tham số lựa chọn **-l** như mô tả dưới đây:

```
crontab -l

# DO NOT EDIT THIS FILE - edit the master and reinstall
# (/tmp/crontab.1391 installed on Tue Jul 17 17:56:48 2001)
# (Cron version -- $Id: crontab.c,v 2.13 1994/01/17 03:20:37 vixie Exp $)
0 * * 07 2 /usr/bin/find /home/penguin -name core -exec rm {} \;
```

Liệu người dùng **root** có crontabs nào không?

Tương tự như tham số lựa chọn **-e** sẽ mở trình soạn thảo mặc định của bạn và cho phép nhập đầu vào cron.

Người dùng **root** có thể sử dụng **-u** để xem và thay đổi bất kỳ đầu vào cron nào của người dùng.

Để xóa file crontab của bạn, sử dụng **crontab -r**.

Đây là định dạng của:

```
Minutes(0-59) Hours(0-23) Day of Month(1-31) Month(1-12) Day of Week(0-6)  command
```

Quyền:

Mặc định, một người dùng bất kỳ nào có thể sử dụng **crontab**. Tuy nhiên, bạn có thể kiểm soát khả năng truy cập với `/etc/cron.deny` và `/etc/cron.allow`.

Lập lịch với “at”

Các công việc **at** được chạy bởi tiến trình nền **atd** và được đẩy ra trong **/var/spool/at/**

Câu lệnh **at** được sử dụng để lập lịch một công việc đang tắt (off task) với cú pháp như sau

```
at [time]
```

Trong đó thời gian có thể được biểu diễn như sau:

now

3am + 2days

midnight

10:15 Apr 12

teatime

Để có danh sách đầy đủ các định dạng thời gian, xem **/usr/share/doc/at-xxx/timespec**.

Bạn có thể liệt kê các câu lệnh đã được lập lịch với **atq** hoặc **at -l**. Các công việc **at** được ghi trong **/var/spool/at/**:

```
ls /var/spool/at/
① a0000100fd244d spool
```

Khi sử dụng **atq** bạn sẽ phải có một danh sách các công việc được đánh số. Bạn cũng có thể sử dụng số này để loại bỏ khỏi hàng đợi công việc:

```
atq
① 1 2001-07-17 18:21 a root
```


QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

Từ việc liệt kê **atq** chúng ta thấy rằng số công việc là **1**, do đó có thể loại bỏ công việc khỏi hàng đợi như sau:

```
at -d 1
```

Quyền:

Mặc định **at** sẽ hạn chế người dùng root. Để ghi đè, bạn phải có một **/etc/at.deny** rỗng

hoặc có **/etc/at.allow** với các tên tương ứng.

4. Sao lưu và nén

Chiến lược sao lưu (Backup strategies)

Có ba chiến lược để sao lưu một hệ thống là:

Đầy đủ: copy tất cả các file

Dự phòng: Đầu tiên copy tất cả các file mới được thêm hoặc thay đổi kể từ lần backup cuối cùng và sau đó copy tất cả các file mới được thêm hoặc sửa đổi từ lần backup dự phòng gần nhất

Sai lệch: Copy tất cả các file mới được thêm hoặc sửa đổi từ lần backup đầy đủ gần đây nhất

Ví dụ: nếu bạn thực hiện một backup đầy đủ và ba lần backup Sai lệch trước khi hệ thống sập đổ, bạn sẽ cần bao nhiêu tape để khôi phục lại?

Tạo file nén cần lưu trữ với tar

Lựa chọn chính để tạo ra một file nén cần lưu trữ với **tar** là **-c**. Bạn cũng có thể xác định tên của archive như là đối số đầu tiên nếu sử dụng cờ **-f**.

```
tar -cf home.tar /home/
```

Nếu bạn không xác định file như là một đối số **tar -c** thì đơn giản hệ thống sẽ cho đầu ra file nén cần lưu trữ như một đầu ra chuẩn:

```
tar -c /home/ > home.tar
```

Giải nén archives với tar

Thay cờ **-c** bằng **-x** sẽ tạo ra các thư mục nếu cần thiết và copy các file nén cần lưu trữ vào thư mục hiện thời của bạn. Để chuyển tiếp kết quả giải nén vào một thư mục (ví dụ thư mục `/usr/share/doc`), bạn có thể làm như sau:

```
tar xf backeddocs.tar -C /usr/share/doc
```

Nén

Tất cả các archives có thể được nén bằng nhiều tiện ích khác nhau. Các cờ sau sẽ cho phép khi tạo, thử nghiệm (testing) hoặc giải nén một tệp cần lưu trữ:

Tham số lựa chọn tar	Kiểu nén
Z	compress
z	gzip
j	bzip2.

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

Tiện ích cpio

Tiện ích **cpio** được sử dụng để copy các file từ hoặc đến các file nén.

- Giải nén một file dữ liệu trên tape:

```
cpio -i < /dev/tape
```

- Tạo một file nén dữ liệu cho thư mục /etc:

```
find /etc | cpio -o > etc.cpio
```

5. Tài liệu

Trang trợ giúp Manpages và cơ sở dữ liệu whatis

Trang trợ giúp được tổ chức theo các phần	
NAME	tên của mục (item) tiếp theo bởi một dòng ghi chú ngắn
SYNOPSIS	cú pháp của câu lệnh
DESCRIPTION	giải thích dài
OPTIONS	Các tham số lựa chọn có thể
FILES	Các file liên quan đến item hiện tại (ví dụ các file cấu hình)
SEE ALSO	các trang hướng dẫn khác liên quan đến chủ đề hiện tại

Các phần trên không thể thiếu trong một trang trợ giúp.

Cơ sở dữ liệu **whatis** lưu trữ phần NAME của tất cả các trang trợ giúp trong hệ thống. Việc lưu trữ này được thực hiện bởi **cron** hàng ngày. Cơ sở dữ liệu **whatis** có hai đầu vào như sau:

```
name(key) - one line description
```

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

Cú pháp của **whatis** là:

```
whatis <string>
```

Kết quả đầu ra là phần NAME đầy đủ của các trang trợ giúp trong đó *string* tương ứng với *named(key)*

Bạn cũng có thể sử dụng câu lệnh **man** để truy vấn cơ sở dữ liệu **whatis**. Cú pháp của **man** là

```
man -k <string>
```

Không giống như **whatis**, câu lệnh **man** sẽ truy vấn cả “name” và “one line description” của cơ sở dữ liệu. Nếu *string* phù hợp với một từ trong bất kỳ một trường nào ở trên, truy vấn sẽ trả về một NAME đầy đủ.

Ví dụ: (String phù hợp sẽ được bôi đậm)

```
whatis lilo  
  
lilo (8) - install boot loader  
  
lilo.conf [lilo] (5) - configuration file for lilo
```

```
man -k lilo  
  
grubby (8) - command line tool for configuring grub, lilo, and elilo  
  
lilo (8) - install boot loader  
  
lilo.conf [lilo] (5) - configuration file for lilo
```

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

Các trang trợ giúp được lưu giữ trong **/usr/share/man**

Các phần của trang trợ giúp	
Phần 1	thông tin trên các bảng executables
Phần 2	Các lời gọi hệ thống, ví dụ mkdir(2)
Phần 3	Các lời gọi thư viện, ví dụ stdio(3)
Phần 4	Các thiết bị (files trong /dev)
Phần 5	Các file cấu hình và định dạng
Phần 6	Các trò chơi
Phần 7	Các gói Macro
Phần 8	Các câu lệnh quản trị
Phần 9	Các đoạn mã nhân (Kernel routines)

Để truy cập vào một phần N xác định, bạn gõ:

man N command

Ví dụ:

```
man mkdir
```

```
man 2 mkdir
```

```
man crontab
```

```
man 5 crontab
```

Các trang thông tin

QUẢN TRỊ HỆ THỐNG

Các trang thông tin (infor page) nằm trong thư mục **/usr/share/info**. Các trang này là các file nén và có thể đọc với công cụ **info**.

Các công cụ GNU nguyên bản hay sử dụng các trang thông tin hơn các trang trợ giúp (man page). Tuy nhiên thông tin về các dự án GNU như **gcc** hoặc **glibc** vẫn có phạm vi rộng hơn trong các trang thông tin so với các trang trợ giúp.

Tài liệu trực tuyến

Các dự án GNU bao gồm các tài liệu như FAQ, README, CHANGELOG và thỉnh thoảng là hướng dẫn user/admin. Định dạng của các tài liệu này có thể là ASCII text, HTML, LateX hoặc postscript.

Các tài liệu này được lưu giữ trong thư mục **/usr/share/doc/**.

HOWTOs và Dự án tài liệu Linux

Dự án tài liệu Linux (LDP) cung cấp nhiều tài liệu chi tiết theo các chủ đề khác nhau. Các tài liệu này hướng dẫn cách sử dụng và thực thi trên Linux. Địa chỉ của trang web là www.tldp.org.

Các tài liệu The LDP đều miễn phí và có thể được phân phối theo giấy phép CPL.

5. Thực hành

Ghi nhật ký

1. Thay đổi file `/etc/syslog.conf` để in ra một số nhật ký tới `/dev/tty9` (đảm bảo rằng bạn khởi động lại **syslogd** và kết quả đầu ra được chuyển gián tiếp một cách hợp lệ)
2. Thêm một mục (item) `local5` với quyền tới `/ect/syslog.conf` và đặt đầu ra trực tiếp tới `/dev/tty10`. Khởi động lại `syslogd` và sử dụng **logger** để ghi thông tin qua `local5`.
3. Đọc script `/etc/rc.d/init.d/syslog` và thay đổi `/etc/sysconfig/syslog` để cho phép các host từ xa gửi các nhật ký đầu ra.

Lập lịch

4. Tạo một đầu vào cron sẽ khởi động `xclock` theo định kỳ 2 phút một lần. Chú ý rằng **cron** không biết các biến hệ thống như **PATH** và **DISPLAY**.
5. Sử dụng **at** để khởi động `xclock` trong năm phút tiếp theo.

Archiving

6. Sử dụng **find** để liệt kê tất cả các trường đã được sửa đổi trong vòng 24 giờ gần nhất..

(gợi ý: Chuyển tiếp đầu ra của `find -mtime -1` tới 1 file)

7. Sử dụng **cpio** để tạo một tệp nén cần lưu trữ có tên là `Incremental.cpio`.

(trả lời: Sử dụng file cửa đọc tạo ra ở trên và thực hiện `cat FILE | cpio -ov > Incremental.cpio`)

8. Sử dụng **xargs** và **tar** để tạo ra một file nén dữ liệu của tất cả các file đã được cập nhật mới hoặc thay đổi trong vòng 5 phút gần đây nhất.
9. Tương tự như trên sử dụng tham số lựa chọn **-exec** với câu lệnh **find**. Chú ý, các file được liệt kê bởi **find** có thể được tham chiếu bởi biểu tượng `{}`.

10. Giải nén file bạn vừa tạo ra.

CÀI ĐẶT PPP

CÀI ĐẶT PPP

1. Serial Modems

Thông thường Linux ngầm định các modem nối tiếp được nối với một cổng nối tiếp (một thiết bị của /dev/ttySN). Vì thế trước tiên chúng ta cần tìm ra cổng nối tiếp để kết nối với modem.

Lệnh **setserial -g** sẽ truy vấn các cổng nối tiếp. Nếu nguồn tài nguyên (resource) cho các cổng này chưa sẵn có thì giá trị UART là không biết (unknown).

Ví dụ các kết quả của lệnh **setserial**:

```
setserial -g /dev/ttyS[0-3]
/dev/ttyS0, UART: 16550A, Port: 0x03f8, IRQ: 4
/dev/ttyS1, UART: 16550A, Port: 0x02f8, IRQ: 3
/dev/ttyS2, UART: unknown, Port: 0x03e8, IRQ: 4
/dev/ttyS3, UART: unknown, Port: 0x02e8, IRQ: 3
```

Đối với các modem không nối tiếp chúng ta có thể lấy thông tin về nguồn tài nguyên sẵn có ở /proc/pci. Hai dòng lệnh dưới đây minh họa các thiết lập i/o và IRQ có thể được chuyển đến thiết bị còn trống /dev/ttyS?

```
setserial /dev/ttyS2 port 0x2000 irq 3
setserial /dev/ttyS2 autoconfig
```

Lệnh thứ hai sẽ thiết lập UART phù hợp.

Các lệnh này sẽ không còn tác dụng trong lần khởi động tiếp theo và có thể được lưu tại /etc/rc.serial. Script dưới đây là một trong những script cuối cùng được thực hiện bởi **rc.sysinit** lúc khởi động.

CÀI ĐẶT PPP

Script `rc.serial`

```
#!/bin/bash

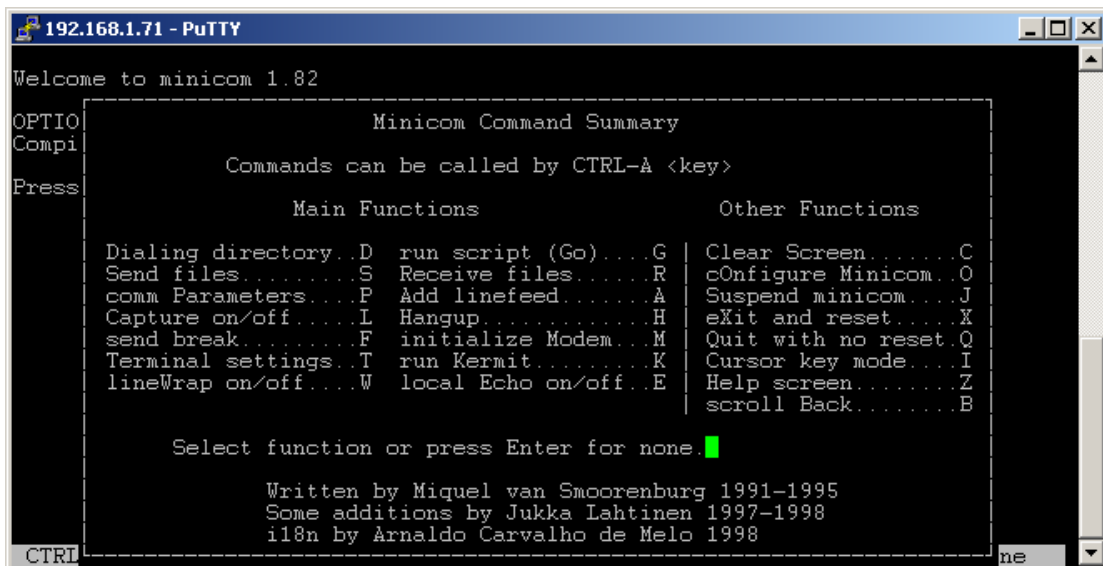
TTY=/dev/ttyS2
PORT=0x2000
IRQ=3

echo "Setting up Serial Card ..."
/bin/setserial $TTY port $PORT irq $IRQ 2>/dev/null
/bin/setserial $TTY autoconfig 2>/dev/null
```

2. Cấu hình quay số (dialup)

Sau khi modem đã được kết nối với một thiết bị nối tiếp, chúng ta có thể gửi đến modem những hướng dẫn cụ thể như là **ATZ** và **ATDT**. Một công cụ đóng vai trò như một giao tiếp đầu cuối đó là **minicom**.

Minh họa *minicom*

Một công cụ thông dụng khác đó là **wvdialconf**. Công cụ này sẽ tự động kiểm tra các modem trên `ttyS` và tạo ra một file cấu hình. File này sẽ được dùng để quản lý sự xác thực của mật khẩu và khởi tạo daemon **pppd** sau khi kết nối thành công.

CÀI ĐẶT PPP

3. *pppd* và *chat*

Trước hết script chat được dùng để giao tiếp với modem chủ từ xa. Nó bao gồm một loạt các chuỗi expect/send. Định dạng các chuỗi này là như sau:

```
'expected query' 'answer'
```

Các truy vấn mong đợi (expected queries) từ modem là:

```
' ' 'OK' 'CONNECT' 'login' 'password' 'TIMEOUT' '>'
```

Script sẽ được đọc tuần tự và bắt đầu với truy vấn trống ' ', truy vấn này sẽ được đối sánh với lệnh 'ATZ'. Sau khi modem được khởi tạo, nó sẽ gửi lại truy vấn 'OK'. Tiếp đó script sẽ trả lời với lệnh quay số. Quá trình giao tiếp này sẽ tiếp tục cho đến khi lời nhắc '>' xuất hiện tại phía người dùng thực hiện **pppd**.

Ví dụ về script chat:

```
'ABORT' 'BUSY'  
'ABORT' 'ERROR'  
'ABORT' 'NO CARRIER'  
'ABORT' 'NO DIALTONE'  
'ABORT' 'Invalid Login'  
'ABORT' 'Login incorrect'  
' ' 'ATZ'  
'OK' 'ATDT01172341212'  
'CONNECT' ''  
'ogin:' 'adrian'  
'ord:' 'adrianpasswd'  
'TIMEOUT' '5'
```

CÀI ĐẶT PPP

```
'>' pppd
```

Ví dụ trên chỉ là một cách để thực hiện việc giao tiếp. Chúng ta cũng có thể khởi tạo **pppd** và gọi scrip chat như sau:

```
pppd /dev/ttyS2 115200 \  
nodetach \  
lock \  
debug \  
crtstcts \  
asyncmap 0000000 \  
connect "/usr/sbin/chat -f /etc/sysconfig/network-scripts/chat-ppp0"
```

Các dòng phía dưới lệnh **pppd** có thể được lưu tại **/etc/ppp/options**. File này chứa phần lớn những đặc tính tạo nên khả năng xử lý và sự linh hoạt của **pppd**. Ví dụ **require-chap** sẽ sử dụng **/etc/ppp/chap-secrets** cho quá trình xác thực.

4. PPPD peers

Trong **/etc/ppp/** có một thư mục có tên là **peers**. Trong thư mục này chúng ta có thể tạo một file chứa tất cả những lựa chọn dòng lệnh cần thiết cho **pppd**. Theo phương thức này các kết nối bình đẳng có thể được khởi tạo bằng tất cả người dùng.

Dưới đây là ví dụ của một file PPP peer:

```
# This optionfile was generated by pppconfig 2.0.10.  
hide-password  
noauth  
connect "/usr/sbin/chat -f /etc/sysconfig/network-scripts/chat-ppp0"  
/dev/ttyS0  
115200
```

CÀI ĐẶT PPP

```
defaultroute
noipdefault
user uk2
```

File peer uk2 có thể được dùng như sau:

```
# pppd call uk2
```

Lệnh này sẽ quay số được xác định trong "chat script" và xác thực như là người dùng "uk2". Chú ý rằng lệnh này sẽ yêu cầu những giá trị tương ứng trong /etc/ppp/chap-secrets và /etc/ppp/pap-secrets. Cấu trúc cho các bảo mật pap và chap là như sau:

```
# Secrets for authentication using CHAP
# client          server          secret          IP addresses
      uk2          *              "uk2"          *
```

Các dòng lệnh này cho phép các mật khẩu khác nhau được sử dụng nếu chúng ta kết nối với những máy chủ khác nhau. Nó cũng cho phép chúng ta xác định một địa chỉ IP. Thực ra địa chỉ IP không thể xác định khi kết nối tới một ISP tuy nhiên khi tạo những kết nối riêng quá trình xác định sẽ được thực hiện. Ví dụ khi xác định vị trí để kiểm tra hoạt động của mạng, chúng ta cần xác định người dùng nào sử dụng một địa chỉ IP chắc chắn.

5. Wvdial

Đây là một phương pháp mặc định để Red Hat kết nối đến một mạng quay số. Chúng ta nên sử dụng những công cụ cung cấp bởi Gnome hoặc KDE để thiết lập những thông số cho wvdial trong file **/etc/wvdial.conf**

Dưới đây là một ví dụ về file wvdial.conf

CÀI ĐẶT PPP

```
[Modem0]
Modem = /dev/ttyS0
Baud = 115200
Dial Command = ATDT
Init1 = ATZ
FlowControl = Hardware (CRTSCTS)
[Dialer UK2]
Username = uk2
Password = uk2
Phone = 08456091370
Inherits = Modem0
```

Để dùng wvdial từ dòng lệnh, chúng ta có thể thực hiện theo cú pháp sau:

```
# wvdial <dialer-name>
```

Trong ví dụ về file cấu hình, câu lệnh sau sẽ thực hiện quá trình kết nối có tên là "uk2"

```
# wvdial uk2
```

IN ẤN

Có hai mục đích trong chương này đó là giới thiệu các công cụ in ấn GNU sẵn có trên Linux và hiểu rõ các file cấu hình đối với máy chủ in ấn.

1. Bộ lọc (Filters) và gs

Đối với những định dạng phi văn bản, hệ thống Linux và Unix thường sử dụng các bộ lọc. Những bộ lọc nào sẽ chuyển những định dạng JPEG hoặc troff vào định dạng postscript. Và định dạng này có thể được gửi trực tiếp đến máy in postscript, tuy nhiên không phải tất cả máy in thông thường có khả năng xử lý postscript, một thiết bị trung gian "máy in postscript ảo" có tên là **gs** (ghostscript) sẽ chuyển đổi postscript vào PCL.

Bản thương mại của ghostscript là Aladdin Ghostscript và bản GNU là version cũ hơn.

Tiện ích **gs** có một cơ sở dữ liệu của các thiết bị điều khiển (driver) cho máy in (danh sách các thiết bị điều khiển thường xuyên được cập nhật, ví dụ rất nhiều các máy in USB có thể dùng được), do đó tiện ích này sẽ xử lý và chuyển đổi postscript trực tiếp vào PCL cho những loại máy in đã biết. Tiện ích **gs** đóng vai trò trung tâm trong quá trình xử lý in ấn của Linux.

2. Máy in và hàng đợi in

Như đã đề cập ở trên các dạng văn bản ascii đơn giản không cần xử lý theo cách thức giống như các file hình ảnh hoặc postscript. Nếu chúng ta chỉ có duy nhất một máy in và ví dụ muốn in ra những bức thư, thì chúng ta không cần thiết sử dụng bộ lọc. Chúng ta sẽ định nghĩa một hàng đợi thay thế bộ lọc và giúp quá trình in diễn ra nhanh hơn. Chúng ta cũng có thể định nghĩa một hàng đợi trên cùng một máy in dành cho việc xử lý các file postscript.

IN ẤN

Tất cả các hàng đợi và máy in được định nghĩa trong `/etc/printcap`. Dưới đây là cấu hình đầy đủ của một máy in từ xa 192.168.1.20 sử dụng hàng đợi từ xa có tên là 'lp':

```
lp:\
    :sd=/var/spool/lpd/lp:\
    :mx#0:\
    :sh:\
    :rm=192.168.1.20:\
    :rp=lp:
```

Các lựa chọn cần thiết ở đây là **rm** dành cho máy chủ từ xa, **sd** là thư mục đường ống máy in (spool), và **rp** là tên của hàng đợi từ xa. Chú ý rằng không có bộ lọc nào được xác định ở đây (chúng ta có thể sử dụng lệnh **if** cho bộ lọc đầu vào). Tất cả các quá trình lọc được thực hiện trên máy chủ từ xa.

3. Các công cụ in ấn

lpr:

Tiện ích **lpr** được dùng để gửi các công việc liên quan đến in ấn tới máy in. Đây là một phiên bản mới của **lp** (line print). Đối với người dùng sẽ thuận tiện hơn nếu như một máy in có thể gắn kết với nhiều hơn một hàng đợi. Dưới đây là hai ví dụ để in một file có tên là LETTER.

Gửi công việc đến máy in mặc định:

```
lpr LETTER
```

Gửi công việc đến hàng đợi 'ljet':

```
lpr -Pljet LETTER
```

Bảng 1: Các lựa chọn chính cho lpr

IN ÁN

-#num	In num bản copies
-Ppq	Chỉ định hàng in pq
-s	Tạo một liên kết tượng trưng trong thư mục đường ống máy in thay cho quá trình copy file vào đó

lpq:

Người dùng có thể quan sát trạng thái của hàng in bằng tiện ích **lpq**. Dưới đây là một vài ví dụ.

Hiển thị các công việc trong hàng đợi mặc định:

```
lpq
```

Hiển thị các công việc cho tất cả hàng đợi trong hệ thống

```
lpq -a
```

Hiển thị các công việc trong hàng đợi từ xa

```
lpq -Promote
```

lprm:

Tùy thuộc vào lựa chọn trong **/etc/lpd.perms** người dùng có thể được phép xóa những công việc đang chờ đợi bằng lệnh **lprm**.

Xóa công việc cuối cùng được gửi đi

```
lprm
```

Xóa các công việc được gửi đi bằng người dùng dhill:

```
lprm dhill
```

Xoá tất cả công việc được gửi đi:

```
lprm -a (or simply lprm -)
```

Chúng ta cũng có thể xoá một công việc cụ thể trong đường ống máy in bằng cách chỉ ra giá trị của công việc, giá trị này được tạo ra bởi **lpq**.

lpc:

Tiện ích điều khiển máy in theo dòng (Line Printer Control) được dùng để điều khiển các hàng in và các máy in. Các hàng in có thể bị vô hiệu hoá hoặc làm việc trở lại. Chú ý rằng lệnh lprm chỉ có thể xoá các công việc từ hàng đợi nhưng không có thể dừng lại một hàng đợi.

Chúng ta có thể thực hiện tương tác với lpc (lpc có dấu nhắc riêng) hoặc sử dụng dòng lệnh.

Dưới đây là kết quả của lệnh **lpc – help**:

```
CMD: /usr/sbin/lpc help
```

```
► Commands may be abbreviated. Commands are:
```

```
abort    enable  disable help    restart status topq   ?  
clean    exit   down   quit    start  stop   up
```

Các lựa chọn **enable/disable/topq/up** liên quan đến hàng đợi.

Các lựa chọn **start/stop/down** liên quan đến máy in.

4. Các file cấu hình

/etc/printcap

IN ẤN

Như đã đề cập trong phần trước của chương này, file trên sẽ định nghĩa tất cả các máy in và hàng đợi mà hệ thống có thể dùng (từ xa hoặc cục bộ).

Máy in mặc định có thể được xác định với các biến LPDEST hoặc PRINTER:
PRINTER=lp

Nếu không có biến môi trường nào được thiết lập, máy in mặc định là máy in đầu tiên được định nghĩa trong **/etc/printcap**.

Các định nghĩa chính là:

- lp** tên thiết bị, thông thường /dev/lp0 cho cổng song song
- mx** dung lượng file log nhất (giá trị 0 có nghĩa là không giới hạn)
- sd** thư mục đường ống máy in
- if** bộ lọc đầu vào
- rm** địa chỉ máy chủ từ xa hoặc IP
- rp** tên hàng đợi từ xa

Nếu như file **/etc/printcap** có thay đổi thì chúng ta cần khởi động lại daemon **lpd**.

/etc/lpd.conf

Đây là một file có nội dung rất dài và ngầm định là tất cả các lựa chọn đều được ghi chú. File này được dùng khi người quản trị mạng muốn có thêm quyền điều khiển đối với quá trình in ấn (ví dụ: xác thực quyền truy nhập từ xa, các quyền của người dùng...)

/etc/lpd.perms

File này điều khiển các quyền liên quan đến các tiện ích **lpc**, **lpq**, và **lprm**. Cụ thể chúng ta có thể cung cấp cho người dùng quyền để loại bỏ những công việc hiện thời của họ từ hàng đợi với dòng lệnh sau:

```
ACCEPT SERVICE=M SAMEHOST SAMEUSER
```

LPRng sẽ sử dụng một hệ thống các phím để rút gọn các mục trong **lpd.perms**. Tuy nhiên quá trình này không dễ dàng có thể hiểu được đối với nhiều trường hợp. Ví dụ dịch vụ 'M' tương ứng với **lprm** trong dòng lệnh phía trên.

Ví dụ về file /etc/lpd.perms:

```
## Permissions are checked by the use of 'keys' and matches. For each of
## the following LPR activities, the following keys have a value.
##
## Key          Match Connect Job   Job   LPQ  LPRM  LPC
##              Spool Print
## SERVICE      S      'X'   'R'   'P'   'Q'   'M'   'C'
## USER         S      -     JUSR  JUSR  JUSR  JUSR  JUSR
## HOST         S      RH    JH    JH    JH    JH    JH
## GROUP        S      -     JUSR  JUSR  JUSR  JUSR  JUSR
## IP           IP     RIP   JIP   JIP   RIP   JIP   JIP
## PORT         N      PORT  PORT  -     PORT  PORT  PORT
## REMOTEUSER   S      -     JUSR  JUSR  JUSR  CUSR  CUSR
## REMOTEHOST   S      RH    RH    JH    RH    RH    RH
## REMOTEGROUP  S      -     JUSR  JUSR  JUSR  CUSR  CUSR
## REMOTEIP     IP     RIP   RIP   JIP   RIP   RIP   RIP
## CONTROLLINE  S      -     CL    CL    CL    CL    CL
## PRINTER      S      -     PR    PR    PR    PR    PR
## FORWARD      V      -     SA    -     -     SA    SA
## SAMEHOST     V      -     SA    -     SA    SA    SA
## SAMEUSER     V      -     -     -     SU    SU    SU
## SERVER       V      -     SV    -     SV    SV    SV
## LPC          S      -     -     -     -     -     LPC
## AUTH         V      -     AU    AU    AU    AU    AU
## AUTHTYPE     S      -     AU    AU    AU    AU    AU
## AUTHUSER     S      -     AU    AU    AU    AU    AU
## AUTHFROM     S      -     AU    AU    AU    AU    AU
## AUTHSAMEUSER S      -     AU    AU    AU    AU    AU
##
## KEY:
##   JH = HOST          host in control file
##   RH = REMOTEHOST    connecting host name
##   JUSR = USER       user in control file
##   AUTH will match (true) if authenticated transfer
##   AUTHTYPE will match authentication type
```

IN AN

```
##          AUTHUSER will match client authentication type
##          AUTHFROM will match server authentication type and is NULL if not from
server
##          AUTHSAMEUSER will match client authentication to save authentication in
job
##
## Example Permissions
##
## # All operations allowed except those specifically forbidden
## DEFAULT ACCEPT
##
## #Reject connections from hosts not on subnet 130.191.0.0
## # or Engineering pc's
## REJECT SERVICE=X NOT REMOTEIP=130.191.0.0/255.255.0.0
## REJECT SERVICE=X NOT REMOTEHOST=engpc*
##
## #Do not allow anybody but root or papowell on
## #astart1.astart.com or the server to use control
## #facilities.
## ACCEPT SERVICE=C SERVER REMOTEUSER=root
## ACCEPT SERVICE=C REMOTEHOST=astart1.astart.com REMOTEUSER=papowell
##
## #Allow root on talker.astart.com to control printer hpjet
## ACCEPT SERVICE=C HOST=talker.astart.com PRINTER=hpjet REMOTEUSER=root
## #Reject all others
## REJECT SERVICE=C
##
## #Do not allow forwarded jobs or requests
## REJECT SERVICE=R,C,M FORWARD
##
#
# allow root on server to control jobs
ACCEPT SERVICE=C SERVER REMOTEUSER=root
# allow anybody to get server, status, and printcap
ACCEPT SERVICE=C LPC=lpd,status,printcap
# reject all others
REJECT SERVICE=C
#
# allow same user on originating host to remove a job
ACCEPT SERVICE=M SAMEHOST SAMEUSER
# allow root on server to remove a job
ACCEPT SERVICE=M SERVER REMOTEUSER=root
REJECT SERVICE=M
# all other operations allowed
DEFAULT ACCEPT
```

/etc/host.{lpd,equiv}

Những file này được dùng bởi hệ thống các quá trình in ấn LRP và có rủi ro về bảo mật. Khi thực hiện máy dịch vụ in, chúng ta cần xác định những máy chủ nào có thể truy cập vào máy in ở trong **/etc/hosts.lpd**. Chúng ta cũng cần bổ sung những máy chủ này vào **/etc/hosts.equiv**.

Những file này ngày nay được thay thế trong LPRng bằng file **/etc/lpd.perms**

5. Thực hành

1. Sử dụng `printtool` và tạo một hàng đợi cục bộ có tên là `lp`.
2. Chỉnh sửa thiết bị `/dev/tty10` như là thiết bị máy in (nhớ thực hiện **`chmod 666 /dev/tty10`** để cho phép in ấn trên thiết bị này). Bây giờ bạn có một máy in ảo trên hệ thống của bạn!
3. Gửi các công việc đến hàng in sử dụng **`lpr`** và **`pr`**.
4. Với công cụ in ấn trên hệ thống của bạn, hãy định nghĩa các hàng đợi từ xa khác nhau

- một hàng đợi UNIX

- một hàng đợi SMB

Nếu bạn đang sử dụng máy chủ, chắc chắn các câu lệnh phù hợp trên sẽ được định nghĩa trong **`/etc/lpd.perms`**

Trong mỗi trường hợp

- kiểm tra file **`/etc/printcap`**. Bộ lọc nào được sử dụng? Máy chủ từ xa được định nghĩa như thế nào?

- kiểm tra thư mục **`/var/spool/lpd/`**

5. Dùng các hàng in khác nhau và các máy in với **`lpc`**.
6. Kiểm tra nội dung của mỗi hàng in với **`lpc`**.
7. Loại bỏ khỏi hàng đợi những công việc cụ thể với **`lprm`**